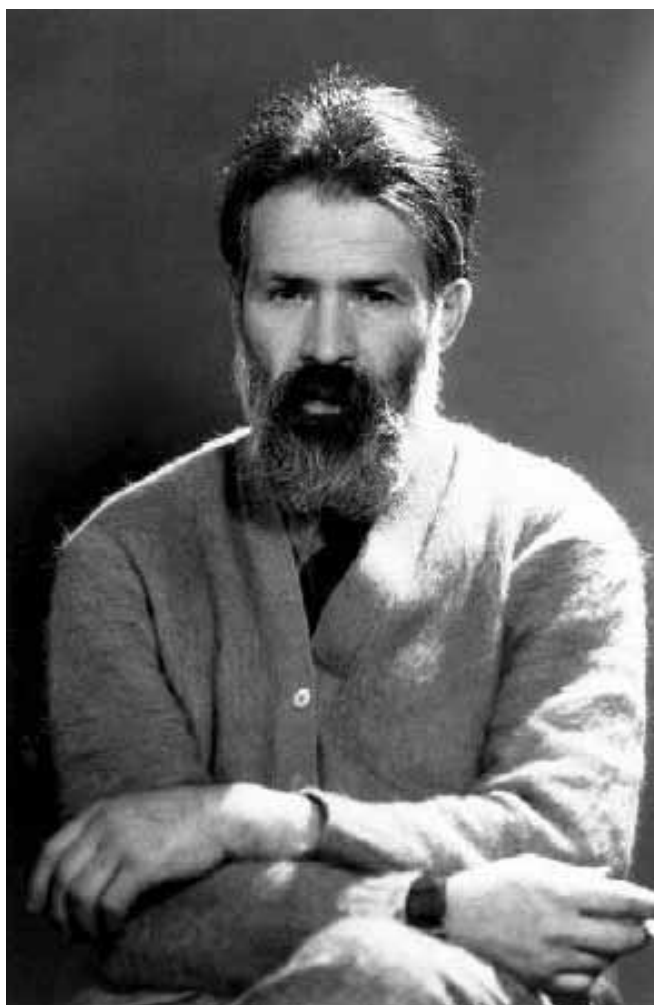

Esențe brâncușiene

Constantin Brâncuși

Păsările măiestre m-au fascinat și nu m-au mai eliberat din mreaja lor niciodată.

Sculpturile mele sunt fecioarele mele!... Le gătesc ca de nuntă!

Eu nu creez **Păsări** - ci zboruri.

Am șlefuit materia pentru a afla **linia continuă**. Și când am constatat că n-o pot afla, m-am oprit; parcă cineva nevăzut mi-a dat peste mâini.

Eu văd această Pasăre de aur foarte departe - la o sută de kilometri depărtare și de o asemenea măreție, încât să umple întreaga boltă cerească.

Eu aș vrea să creez așa cum respir.

Arhitectura este sculptură locuită.

În sufletul meu nu a fost niciodată loc pentru invidie - nici pentru ură, ci numai pentru acea bucurie, pe care o poți culege de oriunde și oricând. Consider că ceea ce ne face să trăim cu adevărat, este sentimentul permanentei noastre copilării în viață.

Muncind asupra pietrei, descoperi **Spiritul** - tăinuit în materie, măsura propriei ei ființe. Căci

măinile sculptorului gândesc întotdeauna și urmăresc gândurile materialului.

Eu am voit să înalț totul dincolo de pământ. Cocoșii mei cântă! Și păsările mele zboară!

Se poate că **poezia pură este o rugăciune**, însă eu știu că rugăciunea bătrânilor noștri olteni era o formă a meditației - adică o... tehnică filosofică.

Când crezi, trebuie să te confunzi cu Universul și cu elementele. Și pentru ca să realizezi ceva, nu trebuie să nu fii tu însuși și să te distrugi. Și trebuie să cauți mereu să scapi de maștri. Nu ajunge să posezi idei.

Arta trebuie să odihnească și să vindece contrarietățile interioare ale omului. Aceste contrarietăți derivă din însuși destinul lui și din tragedia lui. Arta are și această misiune terapeutică; să ne amintim numai de Catharsisul aristotelic.

Iubirea cheamă iubire. Nu este atât de important ca să fi iubit, cât să iubești tu cu toată puterea și cu toata ființa.

Cine nu iese din Eu, n-atinge Absolutul și nu descifrează nici viața.

Lumea poate fi mântuită prin artă.

C Brâncuși

Editorial

„Carte frumoasă, cinste cui te-a scris!”

Inspiratele versuri argheziene reprezintă cel mai frumos omagiu adus cărții și creatorilor ei:

«Carte frumoasă, cinste cui te-a scris. / Încet gândită, gingaș cumpănită / Ești ca o floare anume înflorită / Mâinilor mele care te-au deschis»...

Cartea este ca un pod de flori între milenii și generații pentru că rostul cărții este să conserve memoria colectivă a umanității, să-i fie de învățătură, ajutor și aducere aminte. Lumea nu putea ajunge în acest stadiu al civilizației fără contribuția fundamentală a cărții. Fie ea carte științifică, beletristică, religioasă sau filosofică, nu poate lipsi din formarea personalității umane așa cum nu ne putem închipui progresul tehnologic, modernizarea societății în general, fără carte.

«Cărțile sunt ca niște corăbii încărcate călătorind pe vastul ocean al vremii», spunea *Francis Bacon*, iar «Toți acei ce au acces la o bibliotecă, la cărți, sunt niște inși mai buni decât alții, mai fortificați, iar durerile îi ating mai puțin și nefericirile trec mai repede.» (*Mircea Eliade*)

O carte bună este o carte pe care o păstrezi în memorie ani și ani, poate întreaga viață, dacă nu în amănuntele ei, atunci în pasaje, personaje sau atmosferă, acel inefabil care îți revine adesea în minte. Nimic nu poate fi mai tulburător decât cuvântul. Fie el rostit sau scris, cuvântul are acea putere de a sădi tristețe sau fericire, de a deschide inimile sau de a transmite scânteia pentru un nou început, pentru o nouă creație. A explica cuvântul, a-i descoperi esența este, cu siguranță, demersul cel mai dificil, dar și suprema năzuință a oricărui scriitor. Fără să-și fi propus vreodată acest lucru (el însuși mărturisea într-una din cărțile sale: „Nu știu pentru cine scriu, dar știu de ce scriu. Scriu ca să mă justific. În ochii cui? Am spus-o deja, dar

înfrunt ridicolul de a mai spune-o o dată: în ochii copilului care am fost”), *Octavian Paler* a reușit să ne convingă, prin tot ceea ce a lăsat (cărți, articole, interviuri, emisiuni de radio sau televizate), că mirajul cuvântului consistă în însăși calitatea sa de a se imprima în memorie și de a te provoca să meditezi la propria-ți existență.

Sunt un cititor pasionat, iubesc cărțile și nutresc un sentiment de adânc respect pentru creatorii de frumos, așa cum admir pe toți cei care fac din lectură un mod de viață. Este o binecuvântare să lucrezi într-o bibliotecă și să poți împărtăși împreună cu cei ce slujesc cartea, bucuria de a mijloci pentru mii de gălățeni lectura, documentarea sau studiul. Atragerea unui număr cât mai mare de copii, tineri, adulți, spre împrumutul de carte, pe orice suport, a devenit obiectivul nostru prioritar, căruia i-am dedicat efortul de a fi cât mai aproape de cititori prin crearea de noi filiale, organizarea Salonului literar „Axis Libri”, a Festivalului Național de Carte „Axis Libri”, a editurii și minilibrăriei cu același nume. Primirea de care s-au bucurat toate aceste demersuri, nivelul și calitatea manifestărilor au transformat denumirea „Axis Libri” într-un adevărat brand cultural recunoscut la nivel național, dovadă incontestabilă că, și aici, la Galați, se nasc oameni cu dragoste de carte.

Pentru că suntem în pragul deschiderii noii ediții a Festivalului Național de Carte „Axis Libri” (1-5 iunie a.c.), vă invit la lectură cu vorbele lui *Anton Pann*: „Iubiți cartea și ea vă va învăța cum să-l stimați pe om și pe voi înșivă; vă va da minții aripă, la fel și sufletului, aripile minunatului sentiment al dragostei față de om, față de lume.”

și să urmați înțelepciunea cronicarului:

„Și de folos să-ți fie: cititul să-l sporești;
Citește, ducând gândul pe drumul cărții drept,
Că alta mai frumoasă zăbavă nu găsești!” ...

Porțile Bibliotecii „V.A. Urechia” vă sunt deschise!

Galați, iunie, 2011

Prof. Zafir Ilie,
Director

Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” Galați

Din Colecțiile Bibliotecii

Dunărea într-o veche tipăritură venețiană de la 1685

Bibliofilul V.A. Urechia a considerat că, din colecțiile Bibliotecii gălățene, nu puteau lipsi tipărituri vechi despre Dunăre, despre bătrânul fluviu emblematic pentru români, intens iubit de gălățeni.

Volumul *Lorigine del Danubio*, tipărit la Venezia în anul 1685, conservat la Secția

Valentina Oneț Colecții Speciale, cuprinde descrierea amănunțită a cursului

Dunării, care era un permanent teatru de război între creștini și turci, un subiect mereu de actualitate în epocă. Volumul cuprinde, după cum aflăm din titlu, locul de naștere al fluviului, denumirile vechi și moderne ale tuturor afluenților Dunării, ale regatelor, provinciilor, orașelor și cetăților așezate pe malurile fluviului sau în apropierea lui, până la vărsarea în Marea Neagră (*Mar Eusino*).

Autorul nu este menționat pe pagina de titlu, apare doar numele lui Gerolamo Albrizzi, cel care semnează dedicația către Pietro Lione, episcop de Ceneda și care este indicat și la sfârșitul textului ca fiind autorizat de un comitet (de cenzură) din Padova (*Reformatori dello Studio di Padova*) să tipărească volumul *Il Danubio*, cu precizarea că este o traducere din germană. Volumul a primit aprobare de tipărire în 22 august 1684, după ce s-a constatat că nu contravine „*principiilor credinței catolice*” (p.188).

Eleganta tipăritură venețiană de mici dimensiuni (14,5x8,5 cm), legată în piele crudă, se deschide cu o hartă frontispiciu *Di Hungheria et Transilvania*, semnată de *Franco Son*, pe care apar, firesc, localități din Banat și Transilvania, pe care le vom transcrie așa cum sunt menționate : *Ortsova, Varadin (Oradea), Temisvar (Timișoara), Temiss (Timiș), Albaiula, Hrmanstat (Sibiu), Lugas, Karansebs, Vestiggie di un Ponte di Traiano*.

În dedicație, editorul susține că este o ediție adăugită, îmbogățită cu multe știri deosebite („*arrichita di piu curiose notizie*”), iar în cuvântul către cititor, compilatorul susține că a restrâns spațiul acordat cronicii ungaro – turcești.

De la prima pagină a volumului se reamintește că

Dunărea (il Danubio, în variantă italiană) „*încă din antichitate, începând cu Herodot, a fost considerată fluviul cel mai important al Europei, unul din principalele fluvii ale Universului; Ovidiu compară Dunărea cu Nilul Egiptului și dintre râurile mai mici cu râul Po din Italia, cu Tamisa Angliei*”.

O hartă intitulată „*Origine del Danubio*” (12x12 cm) schițează izvoarele Dunării și cetățile din apropiere.

Volumul are inserate pe lângă cele două hărți amintite, 44 de gravuri anonime, planșe în aramă, adevărate miniaturi artistice, reprezentând vederi panoramice ale celor mai importante cetăți și orașe aflate pe malurile sau în vecinătatea Dunării. Planșele, care sporesc frumusețea acestei călătorii pe Dunăre cu numirile orașelor, unele italianizate, prezintă în partea de jos și legenda locurilor : *Donau Eschingen, Ulma Città, Lintz, Vienna (are 23 de note explicative), Comorra, Buda et Pest, Buda Vecchia, Ponte d'Essek...* ultimul oraș menționat fiind *Constantinopoli*.

Între orașele reprezentate în gravură, descrise sumar sau doar menționate, se află și orașe românești.

Prima cetate românească menționată și reprezentată grafic este *Varadino Fortezza* - Cetatea Oradea, având în subsol următoarele explicații: 1. Fortezza (Cetatea), 2. S. Ladislau, 3. Città (orașul), 4. Borghi (cartiere, suburbii sau străzi care se aflau în afara zidurilor cetății), 5. Chriso fl.

(Râul Criș), 6. Chriso Picciolo (Crișul Mic).

Alăturat gravurii sunt două pagini dedicate cetății românești situată „*nu departe de acest fluviu [Dunărea], fiind reședință episcopală, și hotar între Ungaria și Transilvania. În biserica cetății Oradea (la Fortezza di Varadino, Gran Waradino, Gors Wardein) sunt îngropați Regii Ladislau și Sigismund*.” În continuare se precizează : „*Oradea este un oraș de seamă, important și mare... o fortăreață regală, cheia intrării în Ungaria și Transilvania*”.

Un alt reper românesc amintit este Timișoara (*Temeswar città*), un oraș foarte frumos (*una bellissima città*), pe a cărui câmpie, se reamintește că turcii au suferit două mari înfrângeri, în 1463, din partea regelui Matthias și alta în 1596 din partea lui Sigismund Bathory, Principe al Transilvaniei.

Gravura (chiar imaginată) care prezintă orașul *Temesvar* (Timișoara) are șapte repere explicative: 1.

Castello (Castelul), 2. Fortezza (fortăreața, cetatea), 3. Borgo (cartier, stradă în afara zidurilor cetății), 4. Mollini (mori), 5. Adelsit(?), 6. palude (mlaștină), 7. Temes f. (Râul Timiș).

Alte orașe românești menționate sunt: Alba Iulia (Alba Giulia) „residența principilor transilvani”, Clausenburg Nicopoli (Cluj), Megies (Mediaș), Cronstat Stefanopoli (Brașov), Hermanstat sau Cibium (Sibiu), Suchava sau Soczavva (Suceava), Iassi, Bucerest (București), Tergovist (Târgoviște), reședința Principilor Valahi, Severinum (Turnu Severin). Miniaturalul volum conține peste 30 de pagini cu informații despre provinciile românești, despre cetăți românești, despre afluenții Dunării, despre luptele cu turcii ale „incomparabilului erou”, „il valoroso Campione Giovanni Hunniade” sau Matei Corvin.

Este amintită și „Dacia antica, formată în prezent din Transilvania, Moldavia și Vallachia, care se întind până la gurile Dunării, la Mar Eusino sau Mar Nero, pe o suprafață de 250 de leghe.”

Două capitole din carte sunt dedicate în întregime realităților românești : Podul lui Traian (Ponte Traiano) și Gurile Dunării (Foci del Danubio).

Capitolul *Ponte Traiano* se referă la ruinele podului construit peste „vastul fluviu”, când Traian a invadat Dacia regelui Decebal. „Minunata construcție” este descrisă în amănunt (din piatră cubică, cu 20 de arcuri, înălțime de 150 de picioare de la suprafața apei, 60 de picioare lățime) concluzionând: „Această construcție, s-ar putea enumera cu adevărat între minunile lumii. Deasupra unuia dintre arcuri se putea citi următoarea inscripție: PROVIDENTIA AVGVSTI, VERE PONTIFICIS VIRTVS ROMANA QUID NON DOMAT SVBIVGVM ECCE RAPITVR DANVBIVS. .... Regatul Daciei, care, pe lângă Transilvania, cuprindea și Moldova și Valahia, se întindea până la gurile Dunării, în Marea Neagră, din care Traian a făcut provincie [romană], iar locuitorii ei și azi vorbesc, deși stricată în parte, limba latină.” (p.157).

Cetatea Sarmizegethusa („la metropoli e regia di Decebal era Zarmizegethusa chiamata poi da Traiano Colonia Ulpia Traiana”) este descrisă ca fiind înconjurată de ziduri în lungime de 5 leghe germane și de aceea se păstrează încă urme de inscripții pe bucăți de marmură.

Este amintită și legenda potrivit căreia Decebal ar fi ascuns comorile dacice într-o grotă în albia râului Sargetia, comori descoperite de Traian și luate în mare parte, lăsând un epitaf la locul tezaurului descoperit : IOVI INVENTORI. DITI PATRI TERRAE MATRI DETECTIS DACIAE THESAURIS

D.NERVA TRAIANVS VOT.SOL

O sută de ani mai târziu, guvernatorul Transilvaniei [Giorgio] a continuat căutările și chiar a trimis 2000 de monezi de aur regelui Ferdinand.

Un capitol aparte îl formează Gurile Dunării (*Foci del Danubio*). Ultimul afluent al Dunării este râul Prut (*Pruth anticul Hierasus*), care înainte de vărsare „alimentează un lac foarte bogat în pești”, probabil Lacul Brateș, deci foarte aproape de Galați, care, din păcate, nu este menționat.

Este amintit în schimb Zeretto, Zeretho (râul Siret), care separă cele două principate Moldavia și Valachia.

Este de reținut faptul că, străinii percepeau provinciile românești ca fiind părți integrante ale vechii Dacii, că observau unitatea teritorială și de limbă.

În descrierea Dunării de la 1685 ne-am servit de textul italian pentru că este un text accesibil, dar acest titlu figurează în colecția bibliotecii gălățene în alte două ediții din 1664 (prima ediție ediția originală) sub titlul *Der Donau - Strand* (cota I.1254) și din 1684, sub titlul puțin schimbat *Neuvermehrter Donau - Strand* (cota I.1257), care reprezintă reeditarea lucrării din 1664, la care s-a mai adăugat perioada 1644 -1683, ambele editate de Jacob Sandrart la Nürnberg, în limba germană, cu caractere gotice, iar autorul este **Sigmund von Birken (1626-1681)**, istoric, literat, reprezentant al Școlii poetice din Nürnberg.

Traducerea italiană, apărută la Venezia la interval de 21 de ani de la prima ediție, denotă că este vorba de o carte de succes, lucru demonstrat și de faptul că tot în 1685 mai este semnalată în cataloagele de specialitate o ediție apărută la Nürnberg și Bologna *Lorigine del Danubio*, cu 40 de gravuri semnate de Mattioli (*figure in rame delle principali città e fortezze dell'Ungheria, Transilvania, e Croatia*), traducere din germană în italiană de P.F. Gononi, volum înscris în categoria *cărți rare*, deosebit de apreciat pentru gravurile cuprinse în volum. (*Volume rare ornè d'un grand nombre de vues de villes gravées par Mattioli*, la prețul de 15 franci).

Dar de ce a achiziționat istoricul V.A.Urechia trei ediții ale aceluiași titlu? Pentru că, probabil, așa ar proceda orice bibliofil („înraît”), care cunoaște faptul că fiecare ediție are particularitățile ei, valoarea ei, unicitatea ei, pentru că în toate edițiile titlului amintit se cumulează și alte informații despre provinciile românești, pentru că istoria românilor a fost mereu parte integrantă din istoria Europei, iar istoricul V.A. Urechia ar fi vrut, se pare, să adune tot, absolut toate sursele străine cu informații despre români.

Documentar

Din presa gălățeană a primului deceniu al secolului al XX-lea (II)

Leonica Roman

Între **6-15 februarie 1908**, apare la tipografia „Speranța” săptămânalul *Vrem legalitate! Organ de luptă al muncitorimei gălățene*. Printre colaboratori se numără: dr. Călin Ottoi, I.C. Frimu, M.Gh. Bujor.

În perioada **4 martie-20 august 1908** apare, la Tecuci, *Provincia literară*. Revistă enciclopedică bilunară, sub conducerea lui Constantin Muche Blond (acesta fiind și proprietar). Între 20 octombrie și 30 noiembrie 1908 își schimbă locul de editare la Botoșani. Este o publicație orientată în general spre o literatură puternic marcată de sentimentalism. În paginile ei, revista, publică versuri, proză românească, traduceri din literatura universală, dar și epigrame, maxime, cugetări, anecdote, curiozități. În numărul din 21 mai 1908 publică lista colaboratorilor dintre care amintim: Alice Călugăru, Neli Cornea, Maria Muche, Maria Vrioni-Aida, H. Coșoi, Alma, Gh. Basil, Al.M. Gheorghiu, I.C. Transilvăneanu, Gh. David, Gospodina, Laurențiu, T.A. Teodoru etc. Din 20 iulie 1908, apare lunar și are subtitlul: *Publicațiune enciclopedică populară*.

Sub conducerea unui comitet de subchirurgi, la **20 ianuarie 1908**, ia ființă *Crucea Roșie*. *Organ al Corpului Sanitar inferior*. Apare cu periodicitate neregulată, în perioadele: 20-27 ianuarie 1908, 1 aprilie-20 iunie 1908 și pe 3 august 1908. Directorii publicației sunt N. Mironescu (acesta fiind și fondator) și C. Panaitescu-Hărtzău (de la 15 aprilie). Publicația este imprimată la Tipografia „Munca”, N. Constantinescu și Gh. Theodorescu dar și la tipografiile: H. Movileanu-Tecuci și A. Posmantir, Râmnicul Sărat.

La **1 martie 1908** se naște *Rumena Gazeto Esperantista*. *Unua Perioda Publikajo Esperantista en Rumenujo*. Apare la Galați până în decembrie 1908, iar în perioada ianuarie 1909-apr./mai 1910 la București. Are textul în limba română și esperanto, având o periodicitate neregulată. Este imprimată la diverse tipografii: Tipografia „Națională”, A. Friedmann; „G. Bălășescu”, Galați; „Basilescu”, București. Din iunie 1908 adaugă un al doilea

subtitlu: *Oficiala Organo de la Unua Rumena Societo Esperantista (fondita 1904) kaj de la alĝintaj grupoj*. Din octombrie 1908, cuvântul inițial din titlu apare ortografiat *Rumana*. În noiembrie 1908 își modifică subtitlul după cum urmează: *Oficiala organo de la Unua Rumana Societo Esperantista en Galatzo, de la Bukaresta propaganda societo „Esperanto” kaj de la Societo Esperantista en Brăila*, iar din ianuarie 1909, are subtitlul: *Monata oficiala organo de l’Federacio de la Esperantistaj-Societoj el Rumanujo*. Din februarie 1909 este menționat directorul publicației: dr. S. Kimel, iar înaintea subtitlului se adaugă informația *Unua perioda publikajo esperantista en Rumanujo*.

Tot la **1 martie 1908** apare *Spicul*. *Ziar de Gospodărie*. Apare ca organ al Societății Cooperative „Spicul de Grâu” până la **22 noiembrie 1908**, exceptând perioada 1 mai-1 septembrie. Are o periodicitate neregulată și este imprimat la tipografia „Buciumul Român”.

La **4 martie 1908** ia ființă *Provincia literară*. *Revistă enciclopedică bilunară* sub conducerea lui C. Muche acesta fiind și proprietarul publicației. Apare la Tecuci în perioada 4 martie-20 august 1908 și la Botoșani între 20 octombrie și 30 noiembrie 1908. Are o periodicitate bilunară și a fost imprimată la tipografia „Munca”, N. Constantinescu & Gh. Theodorescu și H.G. Movileanu. În numărul din 21 mai 1908 este publicată lista colaboratorilor: Alice Călugăru (Paris), Neli Cornea (Bacău), Maria Muche, Maria Vrioni-Aida (București), H. Coșoi, Alma, Gh. Basil, Al.M. Gheorghiu, I.C. Transilvăneanu, Gh. David, Gospodina, Laurențiu, T.A. Teodoru etc. Începând cu 20 iulie 1908 menționează subtitlul *Publicațiune enciclopedică populară* și are o periodicitate lunară.

Publicația *Expres-Birou*. *Organ al Biroului de Plasare și Informațiuni* iese de sub lumina tiparului la Galați, în data de **12 aprilie 1908** și la Brăila între 24 și 29 octombrie 1910. Are o periodicitate săptămânală, având mențiunea că se distribuie gratuit. Este imprimat la tipografia A. Orghidan, Brăila.

Între **1 iulie și 15 noiembrie 1908** apare la Galați *Pagini libere*. *Revistă literară și științifică săptămânală*. În octombrie 1921 își schimbă locul de tipărire la Ploiești, iar în perioada octombrie 1925-mai 1926 la București. Revista publică poezii semnate de Enric Furtună, Barbu Nemțeanu ș.a.,

proză semnată de Leon Feraru și eseuri de V. Lateș, N.D. Cocea. Sunt publicate sau reproduse traduceri din Goethe, Schiller, Oscar Wilde, A.P. Cehov. Între 20 iulie și 3 august 1908 apare în paginația revistei un „supliment artistic” îngrijit de Camil Allard, colaborator. Revista are și un supliment săptămânal *Lira. Revistă populară săptămânală. Supliment gratuit al revistei literare „Pagini Libere”*, apărut în perioada **27 iulie 1908-9 mai 1909**. Inițial apare ca anexă gratuită a publicației *Pagini libere*, dar începând cu numărul 14 din 1908 apare ca foaie independentă, fără indicația de supliment. Abia în numărul 22-23 din 1909 este menționat directorul: Sal. Schein. De la 31 ianuarie 1909 are periodicitate bilunară. *Lira* este destinată mai ales divertismentului având o structură de magazin. (1)

La **7 septembrie 1908** apare *Dunărea de Jos. Revistă literară culturală*. Apare lunar, sub redacția lui C.Z. Buzdugan, până la **15 august 1910**, având un ultim număr la **1 martie 1912**. Primul număr al revistei (7 septembrie 1908) poartă mențiunile: „Număr festiv” și „Numărul acesta ese în Editura Societății «Santinela Dunărei de Jos» din Galați, cu ocaziunea marilor serbări populare date de această societate”.

În articolul program intitulat *Descentralizare*, C.Z. Buzdugan, face referire la schimbările ce au avut loc în presa românească, după ce în provincie au luat naștere tot mai multe publicații, fie ele foi culturale sau reviste. El arată că principalul scop al acestor publicații este de „a crea și înviora în jurul lor o mișcare largă culturală, de a pune la lucru pe acei cărora nu le repugnă propășirea prin cultură a maselor populare, de a da imbold și în județele noastre acestei admirabile acțiuni pentru ridicarea la bună-starea culturală și economică a poporului”. Făcând referire la Galați, menționează că orașul „nu poate fi neprielnic unei activități intense culturale și chiar literare” datorită existenței aici a multor societăți și instituții care urmăresc și scopuri culturale, desfășurându-se pe aceste meleaguri, conferințe „la cari vine o mulțime dornică de a se cultiva, de a fi pusă în curent cu

adevărurile și descoperirile științei, cu activitatea intelectuală din întreaga lume”. Galațiul „e un teren care nu așteaptă decât sămânța mișcărilor mari culturale, pentru a da rod îmbielșugat”. Făcând referire la numele revistei, la sfârșitul articolului, C.Z. Buzdugan arată că acesta a fost inspirat din numele societății „Santinela Dunărei de Jos” sub a cărei îndrumare apare, menționând că această societate are meritul de a fi înțeles prima „importanța și foloasele unei reviste literar-culturale pentru partea țării care se cheamă «Dunărea de Jos»”. (2)

Publicația este tradiționalistă și autohtonistă, din sfera de influență a poporanismului, menținându-și acest caracter pe tot parcursul apariției prin temele abordate în articole și prin literatura tipărită. Revista conține multe informații practice, de interes pentru locuitorii din mediul rural. Dintre rubrici merită amintite: „Mișcarea culturală”, „Cărți și reviste”, „Revista generală”, „Mișcarea literară și de idei”, „Bibliografii”, „Recenzii”, „Știri și fapte”, „Cronică teatrală, științifică, politică”, „Din literatura străină”. Numărul 10, din iunie 1909 este omagial, apare sub îngrijirea lui Al. Bădescu și C.Z. Buzdugan, fiind închinat împlinirii a douăzeci de ani de la moartea lui Mihai Eminescu. (3)

La **16 octombrie 1908** se naște *Dreptatea. Organul intereselor funcționarilor comerciali*. Având o periodicitate bilunară, apare până la **28 iunie 1909**, la tipografia „Moldova”, Societate Cooperativă. Dintre colaboratori merită a fi menționat C. Graur.

În perioada **30 noiembrie 1908-8 ianuarie 1909**, sub direcția lui Nicolae Mironescu, apare lunar, *Lupta noastră. Organ al Corpului Sanitar Inferior* la tipografia H.G. Movileanu.

La **20 decembrie 1908** ia ființă *Zări senine. Revistă enciclopedică populară*, avându-l ca redactor pe H. Edelstein-Heldy. Apare lunar până la **1 februarie 1909**, la tipografia „Munca” N. Constantinescu & Gh. Theodorescu. La 1 februarie 1909, cuvintele *enciclopedică* și *populară* din subtitlu apar inversate.

Tot în anul **1908** apar *Calendarul industriașului* imprimat la Tipografia „Moldova” și *Calendarul „Bosforului”*, editat de Atelierul de încălțăminte „La Bosfor”, tipărit la Tipo-Litografia „Schenk” Burbea Galați.

Note:

1. *Dicționarul general al literaturii române*. [Vol. 5]: P/R. București: Univers Enciclopedic, 2006, p. 475.
2. *Buzdugan, C.Z. Descentralizare*. În: *Dunărea de Jos. Revistă literară culturală*, an 1, nr. 1, 7 septembrie 1908, p. 3-5.
3. *Dicționarul general al literaturii române*. [Vol. 2]: C/D. București: Univers Enciclopedic, 2004, p. 804-805.

(Va urma)

Cultura informației

Componentă esențială a educației permanente

Lenuța Ursache

Cultura informației (eng. information literacy), definită ca o artă privind învățarea modului de manipulare a informației, înglobează un set de abilități: recunoașterea nevoii de informare, localizarea, evaluarea critică și utilizarea legală, efectivă și eficientă a informației găsite.

Preocupări fundamentale pe plan internațional legate de cultura informației s-au înregistrat încă din 1974 (Paul Zurkowski) când erau definite tehnicile și instrumentele utile procesului de cercetare pentru ca în 2003, în cadrul Conferinței Internaționale de la Praga, să fie ridicată la rangul de „drept de bază al omului la învățarea pe tot parcursul vieții”.

La noi în țară, recent aprobată Legea Educației are un capitol dedicat „învățării pe tot parcursul vieții” (Titlul V, art. 328-359). Iată de ce e imperios necesar a implementa cultura informației în curriculum-ul românesc cât mai repede posibil.

Competențele culturii informației

Informația este sursa fără de care un individ nu poate evolua, sau o societate nu poate progresa. De la cele mai mici niveluri (ciclul primar), elevul trebuie să fie îndrumat dacă are nevoie de definiții sau de o imagine mai clară în legătură cu un anumit subiect, să-și construiască un plan organizat de lucru, trebuie să știe cum să își formuleze întrebările atunci când purcede la o cercetare, de unde poate obține răspunsurile la întrebările puse, cum să localizeze, să selecteze și să organizeze toate informațiile pe care le găsește, cât de credibile sunt informațiile găsite în mediul atât de popular, Internetul, cum să folosească ceea ce descoperă și de ce să le transmită mai departe.

Bibliotecarul, care are de întocmit o bibliografie tematică, nu este străin de aceste competențe atunci când procesează o cercetare. În același timp, nu e absolvit de faptul că trebuie să se preocupe permanent să-și îmbunătățească, adapteze și eficientizeze activitățile legate de: definirea conceptelor; identificarea variatelor tipuri de documente; stabilirea strategiei optime de căutare a informațiilor necesare; localizarea, selectarea, evaluarea surselor de informare găsite; organizarea și transmiterea bibliografiei către utilizatorul final.

Bibliotecarul și cultura informației

Bibliotecarul, un prețios exponent al intereselor „comunității educaționale” [3], joacă un rol foarte important în implementarea culturii informației.

Prin natura profesiei sale, este instruit din punct de vedere biblioteconomic (știe să localizeze documentele de bibliotecă), posedă o experiență pedagogică în legătură cu educarea utilizatorilor în regăsirea informației. Dezvoltarea competențelor rezultate din perfecționarea profesională (înțelegerea noilor tehnologii informaționale și de comunicare, a formatelor de transmitere a informațiilor - media sau tipărit, pe hârtie sau electronic) îl pot transforma pe bibliotecar în consultant sau bun pedagog atunci când sunt întreprinse acțiuni, programe sau manifestări dedicate culturii informației.

Prin urmare, colaborarea și comunicarea cu profesorii pe această linie poate reprezenta un succes în direcția integrării competențelor și conceptelor specifice culturii informației în planurile de învățământ ale disciplinelor. Calitatea de expert în pedagogie a profesorului asociată cu cea de expert în biblioteconomie și știința informării a bibliotecarului ar putea da naștere la elaborarea de excelente materiale didactice utile elevilor. Indiferent de nivelul de învățământ, acest tip de inițiative educaționale, cu siguranță, ar veni în întâmpinarea elevilor atunci când aceștia se confruntă cu situații confuze legate de nevoia de informare, identificarea, localizarea sau evaluarea surselor de informare de toate felurile. În mod similar operează cooperarea între informatician, în calitate de expert în utilizarea noilor tehnologii informaționale și bibliotecarul format în cultura informației. Rodul acestei simbioze l-ar putea constitui atractivele și interactivele tutoriale create într-o manieră clară, simplistă, logică, menite să eficientizeze activitatea de cercetare a elevului.

Bibliotecarul poate deveni consultant și „tutore”, [3] oferindu-și sfaturile prin intermediul rețelelor de comunicare, pentru a-i ghida pe cei interesați în realizarea unei cercetări profesioniste.

Firesc, există și aspectul autoinstruirii pe care bibliotecarul nu trebuie să-l abandoneze niciodată. Ideea de a-și dezvolta abilitățile în cultura informației nu trebuie ignorată sau amânată, deoarece poate deveni un adevărat câștig atunci când va trebui să aprecieze critic o informație sau să răspundă pentru rezultatele unei cercetări. Cultura informației acționează și în direcția colaborărilor dintre bibliotecari, prin schimbul permanent de cunoștințe, menite să contribuie la dezvoltarea propriilor lor cunoștințe.

Programele de formare profesională îl vor transforma pe bibliotecar în pionul principal al programelor de formare în cultura informației.

Caracterul benefic pentru bibliotecari privind însușirea deprinderilor în cultura informației are un dublu sens: formarea și dezvoltarea competențelor

(plecând de la premisa că manifestă interes de a învăța pe tot parcursul vieții) și promovarea imaginii bibliotecii prin serviciile de instruire pe care le poate oferi.

Căile de promovare a culturii informației

O cercetare atentă pe Internet introduce pe cel interesat în universul culturii informației: definiții, cronologie, competențe, modele și practici. Modelele de implementare a culturii informației pot fi regăsite sub formă de materiale utile procesului instructiv-educativ (tutoriale), atractive transmisii video pe You Tube (DISCOVER Information Literacy, Information Literacy Tutorials etc.) sau pagini web dedicate (Teaching for Information Literacy, <http://h226.lskysd.ca/pd/aasl>)

În România, apogeul legat de penetrarea culturii informației pe piața biblioteconomică a fost atins în anul 2010 prin transpunerea în practică a unor proiecte de mare anvergură:

- prima conferință internațională din România pe tema culturii informației (organizată de Biblioteca Centrală a Universității “Lucian Blaga” din Sibiu);
- constituirea în cadrul Asociației Bibliotecarilor din România (ABR) a secțiunii profesionale „Cultura Informației” - pe plan internațional, această secțiune funcționează în cadrul International Federation of Library Association and Institutions (IFLA) încă din 2002;
- curs de formare a formatorilor în cultura informației organizat de ABR.

Cultura informației câștigă teren în mediul intelectual românesc urmare a schimbărilor rapide survenite în tehnologie, dar și a masei prolfice de informații. Iată de ce prelegerile, dezbaterile din cadrul întâlnirilor profesionale ale bibliotecarilor se centrează tot mai mult pe discuții și experiențe legate de ceea ce a devenit un fenomen și în țara noastră. În cadrul workshop-urilor, seminariilor, atelierelor sau training-urilor, biblioteca poate pune la dispoziție utile instrumente de lucru legate de căutarea, evaluarea și utilizarea informațiilor. Lucrările celei de-a XXI-a Conferințe Naționale a ABR, organizate în anul 2010, au gravitat în jurul aceleiași idei, prin însăși tema aleasă: Bibliotecile în cultura informației și comunicării.

Cultura informației a devenit „cadru intelectual” [3] care facilitează și provoacă la experiențe educaționale, la adoptarea și adaptarea de noi soluții legate de implementarea ei în orice lăcaș de educație și cultură. Preocupările axate pe cultura informației a bibliotecilor de pe plan internațional sunt exemple elocvente pentru cei interesați de acest concept. Constituie totodată adevărate surse de inspirație pentru a face posibilă aplicarea practică în mediul instituțional românesc. Programele de instruire a utilizatorilor din cadrul bibliotecii, instrumentele digitale realizate prin intermediul noilor tehnologii ale informării și comunicării (podcast-uri), testele interactive online privind o mai bună înțelegere a

unei teme/problematici sunt doar câteva exemple de promovare a culturii informației.

Concluzii

Barbara Humes [1] ilustrează într-un mod absolut natural implicațiile pe care le are cultura informației asupra individului și societății, în general, marcând 3 direcții principale de acțiune: învățământ (educația, învățarea, instituția de educație), bibliotecă și societate.

Cultura informației are un rol esențial în procesul de educație determinând elevul să învețe să gândească critic, orice informație descoperită constituindu-se într-o curiozitate intelectuală care îl va transforma în creator și consumator de informații (Lenox, 1993) [2].

Cultura informației are un rol esențial în procesul de învățare deoarece utilizând o gamă variată de surse de informare, responsabilitatea elevului de a localiza corect diversele materiale va fi accentuată iar stilurile proprii de învățare se pot contura ca urmare a deprinderilor însușite.

Cultura informației are repercursiuni asupra instituțiilor de învățământ deoarece integrarea instrumentelor acesteia în planurile de învățământ din toate domeniile și la toate nivelurile este în strânsă legătură cu procesul de învățare.

Cultura informației vizează bibliotecarii, o comunitate puternică, cu un rol definitoriu în învățarea pe tot parcursul vieții și care trebuie să depună eforturi susținute pentru a coopera cât mai îndeaproape cu instituțiile de învățământ și a facilita accesul la resurse și tehnologii pentru toate vârstele și categoriile.

Nu în ultimul rând, cultura informației este definitorie pentru societate cu atât mai mult cu cât, aceasta este supusă unor adevărate provocări cauzate de cantitatea imensă și calitatea, uneori discutabilă, a informațiilor [4]. Calitatea vieții unei comunități depinde de individ care a devenit un adevărat devorator de informație, de discernământul de care dă dovadă în luarea de decizii, de abilitatea de a ști cum să învețe astfel încât cunoștințele dobândite să îl conducă la dezvoltarea propriei ființe și performanțe notabile.

Bibliografie

1. HUMES, Barbara. Understanding Information Literacy. Disponibil pe Internet: <http://www.libraryinstruction.com/infolit.html>
2. Information Literacy. Eric Digest. Disponibil pe Internet: <http://www.ericdigests.org/1999-4/information.htm>
3. LAU, Jesús. Linii directoare privind cultura informației și instruirea de-a lungul întregii vieți. Jesús Lau; traducere de: Nelly Țurcan și Maria Vătămanu. Chișinău, 2010. Disponibil pe Internet: www.ifla.org/files/information-literacy/publications/ifla-guidelines-ro.pdf
4. STANDARDE de competență pentru bibliotecarii instructori și coordonatori: ghid practic. Traducere în limba română de Ioana Damian și Hermina G.B. Anghelescu. Chicago: Asociația Bibliotecilor Universitare și de Cercetare, 2008.

Bucuria lecturii

**Maricica
Târălă-Sava**

„O carte are întotdeauna doi autori, cel care o scrie și cel care o citește.”

(Jacques Salome)

În urma unui studiu efectuat pe un număr de voluntari, consultați de specialiștii de la Universitatea din Sussex, s-a constatat că sunt suficiente șase minute de lectură pentru a reduce cu două treimi nivelul stresului.

Cercetătorii au descoperit că lectura este o metodă eficientă de calmare a nervilor. Efectele benefice ale lecturii apar ca urmare a concentrării centrilor nervoși din creier asupra cititului, iar transpunerea cititorului în universul literar contribuie la reducerea tensiunii din mușchi și de la nivelul miocardului. Întrebarea care se pune este dacă lectura, și mai ales lectura pe format hârtie, mai este necesară în zilele noastre?

În cadrul unei activități cu tema „Cartea”, desfășurată la Biblioteca Județeană „V.A. Urechia”, desfășurată împreună cu elevii din clasele gimnaziale, am provocat un interviu de tip *focus grup*. Copiii au fost întrebați: „Dacă ar avea de ales între mersul la bibliotecă și accesarea Internetului ce ar alege?” Părerile au fost împărțite, unii au susținut că nimic nu este mai plăcut decât să aibă o carte în mână și să-i răsfoiască paginile, să-și imagineze personaje și să descopere lumea minunată a poveștilor; alții au fost de părere că forma electronică e mai practică și mai ușoară, că efortul în accesarea informației este mult mai mic, iar omul, prin natura sa, alege calea minimului efort pentru că nu trebuie să se mai deplaseze la bibliotecă și nici nu mai are obligația de a restitui documentul împrumutat; iar o a treia categorie a decretat că: „*lucrurile nu sunt albe sau negre*”: este important să vii la bibliotecă și să citești deoarece lectura (de calitate) dezvoltă imaginația, vocabularul, stimulează comunicarea, dar e bine să știi să accesezi și Internetul pentru a-ți dezvolta abilitățile de căutare și adaptare la tehnica modernă.

Discuțiile aprinse dintre cei care susțineau ideea documentelor pe format hârtie și ceilalți, care susțineau ideea documentelor electronice, m-au ajutat să gândesc un chestionar pe care l-am și aplicat pe un număr de 50 de utilizatori ai Bibliotecii noastre. Chestionarul a fost completat în decurs de o săptămână, inclusiv într-o zi de duminică când numărul utilizatorilor care beneficiază de serviciile bibliotecii ajunge și chiar depășește uneori cifra 1000. Dintre cei chestionați 40% au fost elevi sub

14 ani, 40% tineri cu vârsta cuprinsă între 15–40 ani și 20% adulți peste 40 de ani.

Peste 50% din cei intervievați au studii liceale sau univesitare. Motivul pentru care vin la bibliotecă este informarea, studiul și documentarea. Doar 30% din respondenți vin la bibliotecă pentru recreere și pentru plăcerea lecturii. O întrebare interesantă a chestionarului a fost următoarea: „Între **Internet și Împrumutul de carte**, care este prioritar pentru dvs?” Am constatat că peste 70% din cei întrebați au ca prioritate împrumutul la domiciliu și doar 30% consideră prioritar Internetul. Este adevărat că, acest chestionar a fost aplicat doar pe utilizatorii bibliotecii care frecventează și utilizează serviciile de împrumut la domiciliu, dar cred cu tărie că niciodată calculatorul nu va înlocui lectura pe format hârtie, cred că este mai mult o opțiune de confort și accesibilitate și nicidecum de renunțare la lectură. Tot din chestionar rezultă că domeniile cele mai solicitate în ordinea enumerării sunt: cultură generală, beletristică, literatură pentru copii, istorie, geografie, științe exacte, științe naturale etc. În ceea ce privește termenul de restituire de 28 de zile toți respondenții îl consideră ca fiind suficient, dar cu toate acestea aproximativ 30% au recunoscut că au depășit termenul de împrumut din diverse motive: lipsa timpului, uitarea, distanța prea mare, cartea foarte importantă. La întrebarea dacă știu care sunt consecințele întârzierii, 75% din cei întrebați au răspuns afirmativ și tot atâția au considerat penalizarea aplicată ca fiind mică.

Dacă cei intervievați fac parte din categoria celor care ne onorează cu vizita utilizând serviciile bibliotecii, avem o mare problemă cu utilizatorii care, deși au împrumutat documentele bibliotecii, au omis să le returneze. În acest sens, Biblioteca Județeană „V.A. Urechia” a demarat o acțiune de recuperare a documentelor de la cititorii restanțieri. Prin încheierea unui protocol de colaborare cu Inspectoratul școlar, bibliotecarele merg prin instituțiile de învățământ cu listele de restanțieri, în vederea recuperării documentelor împrumutate. De asemenea, prin bunăvoința personalului de la Secția financiară se încearcă o informare a populației, care din diverse motive nu a restituit la termen documentele împrumutate de la bibliotecă. Omiterea restituirii în termen, pierderea sau nerestituirea documentelor afectează atât fondul de carte al bibliotecii, cât și pe utilizatorii doritori să împrumute anumite documente care, din păcate, nu se mai regăsesc pe rafturile secțiilor de împrumut. Ne exprimăm totuși speranța că, prin acțiunile demarate de instituția noastră, se va reuși recuperarea, în cea mai mare parte, a documentelor nerestituite.

Biblioteca publică în contextul noilor tehnologii informaționale

Cătălina Șoltuz

Apariția noilor tehnologii informaționale a determinat o schimbare esențială în ceea ce privește modalitatea în care oamenii au acces la informație prin intermediul serviciilor oferite de bibliotecă publică. Instrumentele de comunicare, bazate pe noile tehnologii informaționale, facilitează aplicarea unor strategii de optimizare a imaginii bibliotecii cu beneficii importante la nivelul modului de receptare a locului și rolului bibliotecii în procesul de educație, recreere și învățământ.

Dintre multiplele instrumentele moderne de informare puse la dispoziție de către biblioteca publică utilizatorilor săi, prin intermediul bibliotecarilor și a noilor tehnologii informaționale, pot fi amintite:

Site-ul web al bibliotecii - este principalul instrument pentru diseminarea informațiilor. El servește ca ghid de orientare în universul resurselor Internet, ca instrument de comunicare cu utilizatorii și, implicit, ca vector de imagine. El reprezintă un mijloc modern, rapid și eficient de promovare a activității bibliotecii și a documentelor ce pot fi consultate prin catalogul on-line, precum și a informațiilor despre proiectele propuse și desfășurate în cadrul bibliotecii. El constituie un real suport pentru dezvoltarea comunicării interne și pentru creșterea transparenței în implementarea politicilor și a deciziilor bibliotecii, în furnizarea de servicii cât mai aproape și cât mai comod posibil utilizatorilor săi.

Catalogul on-line - reprezintă accesul direct, oferit utilizatorilor în vederea consultării colecției fizice existente în bibliotecă, arătând disponibilitatea documentului și localizarea acestuia.

El este un „instrument modern de informare realizat conform unor principii standardizate și cuprinde o bază de date care conține informații despre publicațiile existente în bibliotecă” (1), care poate fi consultat rapid, având posibilitatea combinării mai multor criterii de căutare: titlu, autor, subiect, date de publicare, Numărul Internațional Standard etc. Informația căutată, este precisă și poate fi pusă la dispoziție, simultan, mai multor utilizatori.

Serviciul de referințe - are ca scop ghidarea sau orientarea utilizatorului în găsirea informației prin indicarea celor mai bune resurse informaționale și documentare din Intranet și Internet. Cererea poate fi făcută: personal (prin interogare, completând un formular tip existent la Serviciul Referințe), prin intermediul paginii web a bibliotecii (completând

un formular-cerere), telefonic sau prin chat.

Baza de date - reprezintă pachete de informații, instrumente și servicii, disponibile pe suport electronic sau accesibile prin Internet. Bazele de date din biblioteci, în prezent, sunt din ce în ce mai diversificate, atât din punctul de vedere al conținutului, cât și al ariei de utilitate.

Baza de date, organizată și gestionată în cadrul bibliotecii, devine un model de structurare a datelor, a informațiilor și a cunoștințelor (2).

Internetul - „supermagistrala informațiilor digitale” reprezintă o culme a tehnologiei comunicațiilor, determinând accesul și circulația fără frontiere a informațiilor. Prin intermediul acestei „biblioteci universale” grandioase, dar neorganizate, sunt accesate resursele globale de informații, inclusiv colecțiile bibliotecilor din afara frontierelor” (3).

Este cel mai complex instrument de informare din lume, un mijloc de a face schimb de resurse, un mijloc de comunicare și de relaxare. Accesul la Internet, în biblioteci, oferă utilizatorilor posibilitatea documentării în orice domeniu, consultării diverselor baze de date disponibile, răsfoirii unor cărți sau ziare care apar în format electronic, beneficiind de îndrumarea oferită de bibliotecari.

Web 2.0 - este un concept nou care operează în concordanță cu așteptările utilizatorilor, capabil să le asigure acestora informații cu acces nelimitat, gratuit, de oriunde și oricând. Poate că adevăratul înțeles al conceptului Web 2.0 este „socializarea informației” și comunicarea în timp real prin bloguri, rețele de socializare etc.

Biblioteca 2.0 desemnează un model al serviciilor oferite de bibliotecă, prin utilizarea instrumentelor și mijloacelor de informare puse la îndemână de noile tehnologii, în concordanță cu necesitățile utilizatorilor. Ea se caracterizează prin flexibilitate, creativitate, putere de a gestiona eficient raporturile dintre continuitate și schimbare, având ca scop final satisfacerea nevoilor de informare ale utilizatorilor săi.

Concluzionând, se poate afirma că explozia informațională determină bibliotecile publice să-și modifice structurile organizaționale pentru a-și pune în valoare potențialul existent, devenind centre de informare cu multiple funcții.

Note:

1. OPRESCU, Tatiana. Comunicarea și integrarea resurselor informaționale prin site-ul web. În: Biblioteca, nr. 3, 2010, p. 68.
2. ZECHERU, Mihaela. Biblioteca publică în sistemul cunoașterii. București: Cartea Universitară, 2005, p. 204.
3. TOMA, Gabriela. Intermediarii și selecții activi ai mediului informatizat în bibliotecă. În: Biblioteca, nr. 6, 2006, p. 176.

Bibliotecarii și cititorii - mai aproape de cărți

Nicoleta Susanu

Motto: „Fiecare om primește două feluri de educație: una dată de alții și alta mult mai importantă, pe care și-o face singur”. (Gibbon)

Încă din antichitate s-a stabilit prioritatea și rolul social al bibliotecii. Ea se individualiza ca un „templu al spiritului uman”, în care se putea găsi „leac pentru suflet”.

Astăzi, biblioteca este locul unde se deschid toate șansele pentru a afla, a cerceta, a ști. Ea se adresează publicului larg și își atrage semenii în „lumea ei mirifică”. Aici bibliotecarii sunt manageri ai cunoașterii, intermediarii între documente și utilizatori.

Profesia de bibliotecar implică cunoștințe de marketing și management, de achiziție, prelucrare, organizare și gestionare a documentelor; de comunicare a colecțiilor; de cunoaștere a tehnologiei informației, dar și activitate de consiliere și orientare a utilizatorului spre diverse surse de documentare și de cunoaștere a legislației.

Principalele calități de care trebuie să dispună bibliotecarul sunt: abilitatea de comunicare, empatia, mobilitatea în gândire, rezistența la stres, o cultură generală temeinică și nu în ultimul rând acel „ceva” care asigură compatibilitatea cu utilizatorul, așa cum îți trebuie ureche muzicală pentru a învăța să cânti la un instrument.

Rolul bibliotecarului este de a înlesni satisfacerea nevoilor de informare, lectură și petrecere a timpului liber al utilizatorului; asigurarea circuitului cărților de la autor la utilizator; aducerea la cunoștința utilizatorului a conținutului documentelor; împrumutul documentelor spre lectură în bibliotecă sau la domiciliu. Principalele misiuni ale bibliotecarului sunt acelea de a asigura utilizatorilor asistență specializată, de a ajuta la formarea deprinderilor necesare pentru reperarea, folosirea și evaluarea informației de către utilizatori.

Utilizatorii de azi sunt membri ai comunității care au sentimentul că vin într-un loc atractiv, cu oferte utile, în care se pot simți bine, în care se pot informa și relaxa, în care pot comunica și unde

pot petrece ore plăcute. Ei ar putea fi împărțiți pe categorii de vârstă și după necesitățile de informare:

1. Publicul cu vârsta până în 14 ani este mult mai important decât pare, întrucât reprezintă publicul matur al viitorului care este în curs de formare. Bibliotecarul trebuie să acorde o mare atenție acestei categorii de utilizatori, să le ofere o îndrumare diferențiată și adecvată fiecăruia în parte, să le lărgască orizontul lecturii, să le dea documentul potrivit cerințelor de informare.

2. Publicul cu vârsta între 14-25 ani necesită o atentă îndrumare către cartea de referință. În această perioadă dirijarea trebuie făcută cu precădere de către bibliotecar, tocmai pentru a se putea ghida în alegerea materialelor care pot conține noțiuni pornind de la informația concretă, dar sumară, la una bogată.

3. Publicul cu vârsta peste 65 ani are nevoie de un alt tip de îndrumare. Aici bibliotecarul intervine ori de câte ori este nevoie pentru a ajuta utilizatorul în găsirea informației dorite, intervenția se face întotdeauna într-un mod discret și niciodată imperativ, lăsând întotdeauna ca decizia în alegerea cărții să-i aparțină beneficiarului.

Bibliotecarul cunoaște foarte bine colecția și trebuie să o facă accesibilă utilizatorilor în funcție de cerințele acestora, învățându-i să se descurce în „labirintul” cunoașterii. Pentru a-i face să viziteze „catedrala culturală” el trebuie să-i „caute” pe utilizatori, să le satisfacă curiozitatea de a cunoaște mai mult, în așa fel încât să revină de fiecare dată cu plăcere, convinși fiind că, de fiecare dată vor pleca cu satisfacția regăsirii informațiilor dorite.

Cărți pentru nevăzători la Biblioteca „V.A. Urechia”

Andreea Iorga

La data de 1 octombrie 2010, în cadrul Secției Împrumut la domiciliu pentru adulți, s-a creat un nou serviciu de împrumut cărți audio Daisy, special conceput pentru persoanele cu dizabilități de vedere. Acest fapt a fost posibil datorită Protocolului de colaborare încheiat între Fundația „Cartea călătoare” și Biblioteca „V.A. Urechia” în

vederea implementării proiectului „Acces nediscriminativ la educație și cultură pentru persoanele cu deficiențe de vedere”.

În cadrul proiectului, Fundația „Cartea călătoare” a donat Bibliotecii „V.A. Urechia” două playere Daisy în valoare de aproximativ 2200 RON, iar biblioteca s-a obligat să achiziționeze de la Fundație 90 de titluri de cărți Daisy pentru constituirea unui fond de bază care să asigure funcționalitatea acestui serviciu. Cele 90 de titluri s-au achiziționat la prețul de 25 RON bucata și au fost livrate în tranșe de câte 30 de bucăți.

Noul serviciu de bibliotecă - împrumutul de cărți audio Daisy, organizat special pentru persoanele nevăzătoare, este amenajat în holul mare de la parterul bibliotecii.

Documentele audio aflate în gestiunea Secțiilor de împrumut au câte o siglă distinctă pentru recunoaștere, aceasta fiind de obicei MM urmat de inițiala secției. Pentru a fi ușor de recunoscut, cărțile audio Daisy au primit o nouă siglă și anume MMA-N. Ele au un termen de restituire de 14 zile, pentru ca utilizatorul să aibă timp suficient să le „studieze” acasă, în ritmul său propriu. În prezent, biblioteca deține 101 documente Daisy. Utilizatorul poate împrumuta maxim 2 documente

Daisy împreună cu dispozitivul de citit Daisy. Orice tip de cititor de cărți Daisy permite următoarele funcții:

- redarea continuă și întreruperea în orice moment a lecturii;
- redarea cu viteză variabilă fără a se altera vocea lectorului;
- deplasarea prin structura cărții (se poate trece ușor de la secțiunea curentă la cea următoare sau precedentă și la fel de la un capitol la altul, de la un subcapitol la altul, de la o pagină la alta sau de la o frază la alta);
- saltul la o anumită pagină din carte;
- obținerea de informații generale despre carte: numărul total de pagini, timpul total de lectură, timpul scurs de la începutul lecturii și timpul rămas;
- aflarea numărului paginii la care s-a întrerupt lectura;
- inserarea și revenirea la un semn de carte;

- programarea timpului după care aparatul se va închide automat;
- criptarea informațiilor pentru a le proteja împotriva copierii neautorizate.

Acest serviciu cu caracter social, oferit de Biblioteca „V.A. Urechia”, reprezintă un pas în integrarea firească în societate a unor grupuri de oameni care trăiesc izolați de ceilalți membri ai comunității. În prezent, avem aproximativ 10 utilizatori care împrumută la domiciliu echipamentul și cărțile Daisy. În perspectivă, pentru dezvoltarea acestui nou serviciu, se vor achiziționa documente pe diferite domenii de interes, precum și echipamentul necesar, în limita bugetului alocat.

Între îmbunătățirile care ar putea fi aplicate acestui serviciu de bibliotecă, chiar și pe plan național, aș putea sugera câteva lista rămânând deschisă, urmând să observăm îndeaproape, problemele cu care se confruntă acest segment de utilizatori

dornici de informație și lectură și să ținem cont de sugestiile lor:

1. un catalog alfabetic Braille care să conțină autorii și titlurile documentelor de acest tip, actualizat în concordanță cu noile achiziții;
2. un catalog sub formă audio procurat de la Fundația „Cartea călătoare” prin care utilizatorul avisat să fie informat de cărțile nou înregistrate; astfel, biblioteca ar putea achiziționa exact ceea ce utilizatorii își doresc pentru informare;
3. un sintetizator de voce;
4. biblioteca mobilă, o facilitate prin care am veni în sprijinul abonaților nevăzători ai bibliotecii.

Scopul acestui proiect a avut în vedere:

- creșterea șanselor de integrare socială a persoanelor cu handicap vizual;
- valorificarea potențialului acestor persoane;
- facilitarea socializării și relaționării între persoane;
- accesul egal și liber al persoanelor cu dizabilități de vedere în viața comunității.

În cadrul acestui serviciu este foarte importantă atitudinea potrivită a bibliotecarului vizavi de acest tip de utilizatori astfel încât ei să nu se simtă jenați sau să aibă sentimentul compasiunii.

Numai în acest fel vom putea atrage această categorie de utilizatori și la alte manifestări, organizate în cadrul bibliotecii, integrându-i firească în comunitate.

Bibliografie:

1. Manualul de utilizare al Cititorului Daisy (Player Victor Reader Classic X+)

Transferul definitiv al documentelor specifice de bibliotecă

Simona Milica

Biblioteca publică, care prin definiție este o bibliotecă de tip enciclopedic, are o misiune regională de anvergură; în cadrul ei se dezvoltă colecții de interes pentru categorii variate de utilizatori, în concordanță cu bugetul alocat de ordonatorul de credite și cu un set de cerințe informaționale care fixează limitele și stabilește prioritățile de achiziție ale bibliotecii.

La nivel național se dorește o colaborare în vederea utilizării dubletelor din colecțiile bibliotecilor în scopul transferului acestora spre o bibliotecă doritoare. În astfel de transferuri se impun mai multe condiții. Una dintre ele este ca biblioteca ce preia documentele transferate să fie instituție publică de stat. În această categorie intră atât bibliotecile publice județene, orașenești sau comunale, cât și bibliotecile din cadrul școlilor, a spitalelor, penitenciarelor sau a oricăror altor instituții de stat.

O altă condiție este aceea ca documentele de bibliotecă care fac obiectul transferului, indiferent de natura suportului lor fizic (documente tipărite sau multimedia), să fie în cea mai bună condiție fizică, chiar dacă au fost recondiționate în cadrul sectoarelor de legătorie specializate pe documente de bibliotecă și, bineînțeles, să fie viabile din punct de vedere moral.

Aceste condiții fac diferența între transfer și casare. Ambele termene definesc eliminări definitive din cadrul colecțiilor unei bibliotecii. În timp ce casarea elimină documente uzate fizic sau moral și implică o activitate permanentă de selecție atentă și riguroasă, „transferul definitiv”, un termen utilizat cu o frecvență mai redusă în bibliotecă decât „casarea”, determină bibliotecarul să devină un analizator mai fin al propriei colecții, luând în considerare nevoile utilizatorilor și analizând atent împrumuturile la domiciliu ale titlurilor vizate a fi transferate.

Dacă într-o bibliotecă publică există suficiente titluri cu un număr mare de dublete, pentru care se constată că a scăzut interesul utilizatorilor, poate că e timpul să ne adaptăm la cerințele clienților pentru care lucrăm și să ne debarasăm de acel „excedent”, satisfăcând în schimb nevoile cititorilor dintr-o altă comunitate.

Toate acele titluri pe care ne dorim să le transferăm, se vor regăsi pe un borderou ce va fi

mai întâi prezentat conducerii bibliotecii, deoarece necesită avizul acesteia pentru a demara activitățile necesare unei astfel de inițiative. După acordul direcțiunii, aceste borderouri se pot transforma în liste electronice și pot fi trimise ca mesaje către alte biblioteci care, în prealabil, și-au făcut publică nevoia informațională; sau postate pe site-ul oficial al instituției pentru a fi văzute și analizate de doritori.

Transferul definitiv nu este o activitate nouă în bibliotecile publice, doar că are o rată a frecvenței mai redusă decât casarea. În schimb, trebuie văzută diferența dintre un transfer definitiv și unul între secțiile sau filialele aceleiași biblioteci.

Transferul între secții se efectuează tot cu acordul direcțiunii, dar nu face obiectul ieșirilor din evidențele bibliotecii; secția care predă documentele va înregistra ieșirea din gestiune a acestora și se va scădea cu numărul de unități bibliografice și valoarea lor în RMF-ul secției, Partea a II-a: Ieșiri, iar secția care preia documentele le va înregistra în RMF-ul propriu Partea I: Intrări. Toate acestea se întâmplă doar la nivel de secție/filială. Compartimentului Evidență îi revine obligația doar de a opera tranferul în Registrele Inventar prin schimbarea siglelor corespunzătoare.

În cazul tranferului definitiv, acesta va primi un număr de RMF Ieșire/Scădere care va fi înregistrat atât în RMF-ul global al bibliotecii, gestionat de Compartimentul Evidență Colecțiilor, cât și în RMF-ul secțiilor/filialelor, în baza de date și în Registrele de Inventar, după care se va informa serviciul Contabilitate, pentru a scădea valoarea documentelor transferate din evidențele contabile.

Transferul definitiv, sub formă de donație, conform legislației în vigoare, se poate produce doar pentru bunurile culturale comune, dacă dintr-un titlu, de exemplu, mai rămâne cel puțin un exemplar în colecție sau dacă nu-i este necesar instituției donatoare, dar este absolut necesar instituției primitoare și numai cu acordul forurilor superioare care au în subordine unitatea donatoare.

Cadrul legal al acestei modalități de completare a colecțiilor în bibliotecă este asigurat de:

1. *Hotărârea Guvernului nr. 841 din 23/10/1995, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 253 din 07/11/1995, versiune consolidată în 19/05/2005;*

2. *Legea bibliotecilor nr. 334 din 31/05/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 132 din 11/02/2005 cu modificările și completările ulterioare;*

3. *Ordinul Ministerului Culturii nr. 2062 din 09/06/2000, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 387 din data: 18/08/2000.*

Muzica - rafinamentul sufletului

Dana Pruteanu

În articolul trecut am vorbit despre dans și foarte puțin despre muzică. Acum, în acest articol, e momentul să vorbim și despre muzică. Ca și dansul, muzica ocupă un loc și un rol important în viața omului. De fapt, putem spune că viața însăși e ca o muzică, ca o arie frumoasă dintr-o operă splendidă. E atât de frumoasă, încât nu poate fi asemuită cu absolut nimic, poate doar cu crearea omului de către Dumnezeu. Așa cum spunea celebrul compozitor Beethoven „Muzica este graiul sufletului. Ea stârnește în noi, nu instinctele, ci gândurile cele mai profunde”.

În muzică, ca și în dans, se pot exprima sentimente, idei, simțiri, trăiri și tot ceea ce este mai nobil, mai înălțător pentru un om, așa cum spunea alt mare clasic, Johann Sebastian Bach: „Muzica este o armonie agreabilă în onoarea lui Dumnezeu și desfătarea permisă sufletului”. Muzica îți poate induce anumite stări de bine, indiferent de genul ei, stilul pe care îl preferi, atât timp cât simți acel gen de muzică preferat de tine, înseamnă că acolo te regăsești și acela ești tu ca temperament. Da, putem spune că muzica este în strânsă legătură cu temperamentul. Fiecare dintre noi are un anumit temperament.

Aici putem spune că, dacă un om este calm, liniștit, stilul său de muzică va tinde mai mult spre o muzică clasică sau ambientală.

Dacă suntem mai zburcâni, vom alege cu siguranță o muzică mai ritmată, deși eu cred și în acea complementaritate, adică ar putea fi și invers. De fapt, omul ca să se poată regăsi într-un anumit gen de muzică, va trebui să asculte toate genurile și atunci știind despre ce este vorba, își va alege cu mare precizie ceea ce i se potrivește cu adevărat.

Printre multe altele și muzica te poate defini ca om (și încă o poate face foarte bine), așa cum spunea și marele compozitor și interpret Pablo Casals „Muzica este felul divin de a spune inimii lucruri frumoase și poetice”.

Eu cred că atunci când Dumnezeu a creat omul, l-a creat așa cum a știut El mai bine, apoi a presărat peste acesta un praf de magie, numit simplu - muzică.

Ca toate celelalte arte și muzica are o zi când se sărbătorește. „Ziua Internațională a Muzicii” este serbată pe 1 Octombrie. Încă din anul 1975, fondatorul acesteia, nimeni altul decât celebrul violonist și dirijor Yehudi Menuhin a dorit ca și muzica să aibă o zi de sărbătoare, pentru a încuraja promovarea acestei arte.

Cum nu am menționat genurile de muzică, nu voi menționa nici compozitorii, interpreții sau dirijorii, deoarece aș putea omite nume celebre, care fac această artă cu pasiune și devotament.

Tot ceea ce ține de artă nu se poate face decât dacă ai înclinații, plăcere și o dorință launtrică deosebită, pentru a transmite anumite sentimente, pentru că arta este viață și viața înseamnă artă.

Pentru cei interesați, voi aminti câteva integrale

de muzică clasică, care aparțin departamentului Multimedia al Bibliotecii „V.A. Urechia” unde arta se ascunde prin orice colțișor și iese la iveală tiptil, tiptil, pentru a da farmec și importanță acestuia:

• Complete Works Bach – CD

1700(1-160);

• Complete Works Beethoven – CD

1860(1-87);

• Complete Works Mozart – CD

1600(1-140);

• Complete Works Chopin – CD

1870(1-30);

• Complete Works Rachmaninoff –

CD 1880(1-31);

• The Master Works Schubert – CD

1872(1-40);

• Opera Italiană – CD 1798-1817 (1-40);

• Cassical Music – CD 1839(1-40);

• Tellemann – CD 1919(1-31);

• Callas – CD 1887-1911. etc...

Nu mai rămâne decât să vă faceți simțită apariția în departamentul nostru minunat, înșesat de cultură.

Vă așteptăm cu mult drag să vă oferim spre audiție toată muzica de care dispunem pentru a vă relaxa, dar și pentru a vă completa cunoștințele muzicale!

Salonul Literar „Axis Libri”

Cronica evenimentelor

Silvia Matei

Așa cum ne-au obișnuit deja, organizatorii Salonului Literar „Axis libri”, au continuat din 10 februarie 2011 seria manifestărilor de joia după amiază, cu două lansări de carte, ce au acoperit două dintre cele mai importante genuri literare, respectiv proza și poezia.

Poeta *Aura Christi* a revenit

la Salonul Literar după o absență de câteva luni, ultima vizită fiind făcută cu ocazia Târgului Național de Carte „Axis libri”, ediția a 2-a, care s-a desfășurat la Galați în perioada 1-6 iunie 2010. Sensibila și încântătoarea poetă, născută și formată la Chișinău, a adus în atenția publicului prezent în Sala Mihai Eminescu a Bibliotecii „V.A. Urechia”, un volum de poezie, „Grădini austere”, iar prozatorul Geo Naum, tulcean de origine, cel de-al doilea roman al său, „Vera”. Dintre cei prezenți în sală, au susținut câteva intervenții, prieteni și cunoscuți ai autorului *Geo Naum*, precum Maximilian Popescu Vella, Ioan Tofan, Sterian Vicol, Nicolae Colceriu și Paul Sân-Petru. Despre poezia Aurei Christi au vorbit de asemenea Catrina Căluian, din partea Bibliotecii „V.A. Urechia”, Mihai Crețu, Ioan Toderiță și Viorel Dinescu care ne-a încântat cu câteva versuri din volumul lansat. Ion Grosu a citit câteva epigrame reușite, realizate în timpul manifestării. Autoarea a acordat, în încheiere câteva autografe sonore, răspunzând în același timp și la remarcă făcută de moderatorul salonului literar, profesorul Teodor Parapiru, referitor la tristețea poeziilor sale: „Poezia este ca o rugăciune. Ați auzit vreodată o rugăciune veselă?”. Directorul Bibliotecii, Zanfir Ilie, a pus punct serii literare, cu acordarea diplomelor de excelență celor doi autori.

Întrunirea de joi, 17 februarie, a fost una cu totul deosebită, dedicată în totalitate isihasmului.

Scriitorul și psihoterapeutul *Vasile Andru*, de altfel un prieten și „recidivist” al salonului literar, a încercat și a și reușit să ofere un răspuns la întrebarea „Ce este isihasmul?” și să facă o inițiere a auditoriului în noțiunile mai puțin cunoscute ale tehnicilor liniștirii. Vasile Andru a propus ca temă a prelegerii susținute „Japonia și creștinismul. Isihasm versus Zen” și totodată a adus în atenția publicului gălățean două titluri nou apărute: „Isihasmul sau mesteșugul liniștirii” și „Psihoterapie isihastă: practici și modele filocalice pentru restabilirea sănătății”. Participanții au ascultat cu interes cuvintele invitatului, dar, din păcate, au existat și câteva controverse născute din formația și rigoarea științelor exacte. Astfel, cei 45 de ani de exactitate matematică l-au determinat pe profesorul de matematică Ioan Toderiță să-și exprime neîncrederea în rezultatul tehnicilor de liniștire invocate într-una din cărțile lansate în acea

seară, susținând cu cartea în mână, că a încercat un exercițiu de rugăciune a minții, neajungând la nici un rezultat. Teodor Parapiru, moderatorul Salonului Literar, a sesizat că atmosfera a devenit încinsă și a încercat să domolească spiritele admițând că demersul lui Vasile Andru este „captivant, dar nu obligatoriu”. La detensionarea atmosferei a contribuit, cu câteva din

epigramele sale și Ion Grosu, cunoscutul epigramist gălățean.

Reîntâlnirea participanților la Salonul Literar a avut loc în prima joi din martie (3 martie), când protagonistă a fost nimeni alta decât cunoscuta scriitoare și jurnalistă, *Katia Nanu*. Cea de-a 18 carte a autoarei, „Puzzle cu Vasile” a apărut la Editura „Axis libri” în 2011. De remarcat este faptul că prima carte publicată de autoare, „De demult, cu elefanții”, se lansa în 1984, tot la Biblioteca „V.A. Urechia”. Publicul avizat, prezent în număr mare în sala „Mihai Eminescu”, devenită dintr-o dată neîncăpătoare, a fost martorul unei lansări de excepție, plină de emoție și bun gust. S-au spus lucruri frumoase și adevărate despre operă și autor. Astfel Aurel Stancu

o caracteriza pe autoare astfel: „Katia e... Katia, nici femeie, nici bărbat, e un scriitor adevărat, un nume de referință pentru proza și ziaristica românească”. Dan Plăeșu caracteriza romanul lansat: „*Puzzle cu Vasile* are câteva pasaje care sunt poezii curate, iar cine apucă să scrie asemenea versuri merită toată admirația”. Cuvinte frumoase și pline de admirație au avut și: Barbu Leibovici, Victor Cilincă, Marius Țuca, Letiția Buruiană, Maria Brăilescu, Nicoleta Crânganu și Radu Macovei. Epigramele lui Ion Grosu, au surprins, în forma lor plină de umor, esența prezentărilor făcute: „Ziarist de mare clasă/ Mereu atentă și în vervă / Se explică, ca atare/ Căci are-un Suflet de rezervă”. În cuvântul său, Katia Nanu a ținut să sublinieze că: „e prea mult ce mi se întâmplă, începând de la prezența tuturor acestor oameni în jurul meu și până la cuvintele frumoase care s-au spus” și a mulțumit gazdelor de la Biblioteca „V.A. Urechia” pentru eforturile depuse pentru publicarea și lansarea cărții „*Puzzle cu Vasile*”. Vorbind despre „o evadare în interior”, moderatorul salonului literar, Teodor Parapiru, a mai încheiat o seară remarcabilă, plină de emoție și bună dispoziție.

Ziua de joi, 10 martie, a fost dedicată unei duble lansări de carte. De această dată, *Teodor Parapiru*, moderatorul obișnuit al Salonului Literar, a luat locul autorului de carte și ne-a adus în atenție două volume. Nuvela „*Corupere de majori*” și colecția de eseuri „*Domnul Darwin de Venetia*”, ambele apărute la Editura Axis Libri în 2011. Locul moderatorului a fost luat de data aceasta de Dan Plăeșu, un alt cunoscut jurnalist și scriitor gălățean, prieten consecvent al Salonului Literar. Interlocutorii au apreciat în unanimitate valoarea scriiturii gazetarului, scriitorului și, nu în ultimul rând, profesorului de limba și literatura română, Teodor Parapiru, intelectualul reprezentativ pentru Galați.

Programul de joi, 17 martie, a fost unul deosebit de bogat având în vedere că au fost prezenți oaspeți

din mai multe zone ale țării. Brăila a fost reprezentată de prozatoarea *Violeta Craiu* care și-a lansat volumul de versuri „*Muze sub aparențe*”, apărut la Fundația Culturală „Libra”, în 2010. Pe copertele cărții sunt prezente patru puncte de vedere semnate de Marius Chelaru, Dan Anghelescu, Vasile Spiridon și Sterian Vicol. Au venit special pentru a-și prezenta opiniile, Marius Chelaru de la Iași și Vasile Spiridon de la Bacău. Criticul bucureștean *Aureliu Goci* a adus în atenția publicului gălățean lucrarea „*Apocalipsa după Arghezi*”, apărută la Editura „Betta”, în 2011. Nicolae Roșu, directorul Editurii „Betta”, a fost de

asemenea, prezent în sală, remarcând în cuvintele sale aprecieri la adresa actului cultural gălățean: „Am fost în multe locuri, în București și în țară, dar nicăieri n-am găsit o așa mare concentrare de oameni de cultură” ceea ce dovedește, încă o dată, că Salonul

Literar și-a atins pe deplin scopul. Cartea umoristului *Ioan Fărcășanu*, „101 epigrame”, apărută la „Alma Print” Galați în 2010, a fost susținută de membrii Cenaclului umoristic „Vervă”, reprezentați prin cuvântul rostit de Ion Moraru. Dar fără îndoială, vedeta seriei a fost scriitorul Paul Sân-Petru, care a fost sărbătorit la cei 75 de ani împliniți chiar

pe 17 martie. Poetul sărbătorit a venit el însuși cu o proaspătă antologie din versurile proprii, sub titlul „În paroxismul vremii pe sfârșite”.

Întrunirea de joi, 24 martie, l-a avut ca oaspete de seamă pe *Petru Lificiu*, fost ministru al mediului, în anii 2002-2003, acum președintele Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei și al Forumului Ecologiștilor din România. Gălățean de origine, Petru Lificiu a adus în atenția publicului prezent în număr mare la Salon, o carte remarcabilă, atât prin conținut, cât și prin înalta ținută grafică a fotografiilor, dar și prin calitatea deosebită a hârtiei. Volumul lansat, „*Patrimoniul natural al României*”, este de fapt un album ce cuprinde un inventar complex și exhaustiv al patrimoniului natural al României

și a primit deja Premiul de „Carte a României” din partea Consiliului Academic și Institutului de Relații Internaționale și Cooperare Economică. De remarcat au fost și parada de costume din materiale reciclabile și momentul artistic susținut de membrii Asociației „Tinerii și viitorul”, președinte prof. Ștefania Cristina Cojocaru, dar și recitalul naistei românce de renume mondial, Georgiana Pană și a membrilor Ansamblului „Ciobănașul”, condus de Traian Ilisan.

Întâlnirea de joi, 31 martie, a fost din nou una densă și diversificată, fiind prezentate nu mai puțin de 4 cărți și o revistă. Prozatorul *Ioan Toderiță*, a venit în fața publicului gălățean cu 3 volume: unul de versuri, „Bună seara, domnule Mallarmé!” și unul de critică literară, „Ion Barbu : categorii abisale matematice”, apărute la Editura „Axis Libri” și „Revelația și relevanța textului literar : scriitori gălățeni contemporani”, apărută la Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos” din Galați. A patra carte lansată a fost volumul de versuri „Crotalul diamant”, autoare profesoara *Mariana Solomon Lazanu*, apărut la Editura „Sinteze”, în 2010. În aceeași seară a fost lansată și revista trimestrială „Vitrării. Lumini și umbre”, editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere din Serviciul Român de Informații, ajunsă la al șaselea număr. Lansarea a fost onorată de prezența unor oaspeți de seamă: *academicianul Dinu C. Giurescu*, generalul de brigadă (r), prof univ. *Cristian Troncotă*, redactorșef, generalul (r) *Vasile Mălureanu*, general Paul

Carpen și colonel (r) *Filip Teodorescu*, Președintele ACMRR-SRI.

Seara de joi, 7 aprilie, a fost una a aniversărilor - 100 de ani de la nașterea lui *Emil Cioran* și 60 de ani de viață pentru poetul *Viorel Dinescu* - dar și a lansărilor de carte. *Ionel Necula* a venit la Galați, însoțit de o serie de scriitori din Tecuci, cu cele mai proaspete cărți ale sale: „Spiritul vrâncean în lecturi electivă”, „Uricar la poarta Moldovei de Jos” și „Liești : satul dintre grinduri și cuhalm”, toate apărute la editura Rafet. *Viorel Dinescu* s-a prezentat la rândul său, cu patru volume de versuri: „Dialoguri socratice”, „Om virtual”, „101 poeme” și cea mai recentă antologie de versuri, apărută la Editura „Axis Libri”, „Arhipelag stelar”. Au avut scurte intervenții atât oaspeții tecuceni susținători ai lui *Ionel Necula*, cât și oaspeți dragi, de peste Prut, prezenți în Sala „Mihai Eminescu” pentru a-l omagia pe profesorul de matematică *Viorel Dinescu*.

Joi, 14 aprilie 2011, au fost lansate în cadrul Salonului Literar „Axis Libri” patru cărți și trei autori. Venit de la București, scriitorul și jurnalistul *Adrian Georgescu*, a fost prezent cu două dintre romanele sale: „Moartea spionului” și „Țărnuț”, profesorul *Ioan Rusu* a prezentat romanul - document „Moartea rușilor”, apărut la editura Sinteze, în 2010,

iar din diaspora, de la Torino, poeta *Gherghina Tofan* a venit cu ediția a 2-a a volumului de poezie religioasă „Cerul de acasă”, apărut la Editura „Opera Magna”, în 2011.

Toderiță, Ioan. *Ion Barbu: Categorii abisale matematice*. Galați: Axis Libri, 2011, 76 p.

Mia Băraru

Lucrarea dedicată lui Ion Barbu – Dan Barbilian, având drept subtitlu „Categorii abisale matematice” este o analiză „altfel” decât ne așteptăm când întâmpinăm scrieri de critică literară. Exegeza pertinentă, cu argumente studiate, beneficiază de o construcție originală, întemeiată pe

validitatea axiomatică a metodelor matematice. Ea debutează cu o introducere, în care autorul se simte dator să disemineze știința matematică pentru ca cititorul să se poată bucura de un parcurs deștelerit în înțelegerea textului. Perspectiva filosofico-matematică în care este studiată poezia barbiană este luminată de bogăția paradigmei personalității scriitorului Ioan Toderiță, matematician, profesor, filolog autodidact, poet, prozator și eseist. Viziunea gnoseologică, metoda, muza, dar și iubirea pentru matematică și filosofia științei sunt doar cele câteva trepte dinspre care autorul accede la sensurile profunde ale liricii lui Barbu, aducând cititorul din abis spre înălțimi.

Demonstrația abundă în metafore, dezvăluind cu o sensibilitate plină de lirism valențele nebănuite și nerevelate ale raportului dintre matematică, filosofie și poezie:

„Ion Barbu a evadat prin spirit din fântâna sinelui, străbătând mai înainte arhontele matematicii, ideile matematice, expresia lor rațională, pur rațională – cald dulce făcătoare de dogmă, de credință în absolut monoteist, precum un Descartes DECART creator de forme geometrice, analitice și de hlamide algebrice: ecuația implicită, explicită, generală, ce îndeamnă urma și umbra detaliilor lumii reale în soluția - plasmatică a ideii universale, a transcendenței Ființei în Neant”.

Pledoaria convingătoare, elaborată de un trăitor din aceleași seve ca și poetul evaluat, are o fluiditate și muzicalitate încântătoare reiterând adorația pentru marile simfonii, de la Haydn la Beethoven, muzicalitate cu care de altfel, dl Ioan Toderiță ne-a obișnuit în susținerile sale orale.

Nu este deloc ușor să parcurgi textul, este o adevărată provocare la care vă invit să răspundeți, pentru că veți trăi cu siguranță o binecuvântată satisfacție.

Necula, Ionel. *Uricar la poarta Moldovei de Jos*. Vol. 1. Tecuci: Grapho Press, 2009, 220 p.

Profesorul de filosofie Ionel Necula a semnat mai multe texte despre autori ca Cioran, Ion Petrovici, perioada interbelică fiind favorită inspirației sale. La împlinirea unui deceniu de la moartea filosofului de la Rășinari, scriitorul tecucean ne oferă un incitant studiu, „Căderea după Cioran”, despre opera și viața acestui controversat moralist francez de origine română, căruia îi dedicase deja în 1995 lucrarea „Cioran, Scepticul nemântuit”, iar în 2003 volumul „Cioran de la identitatea popoarelor la neantul valah”.

„Uricar la poarta Moldovei de Jos”, întâiul tom de 220 de pagini al unei antologii proiectate în 3 volume, despre locuri și oameni trăitori într-un spațiu geografic circumscris, după voința sa, spiritualității tecucene, cuprinde două părți: „Istorie și legendă” și „Efigii”. În pagini pline de substanță sunt adunate „imagini, fapte de spirit, oameni și întâmplări care au în comun doar locul și spiritul locului”.

„Nu-i o carte care limpezește, – spune autorul în *Cuvânt de lămurire* - ci una care provoacă. Am scris-o cu inima și cu mintea și nu sunt sigur c-am reușit să mențin dozele într-un echilibru perfect. Când e vorba de lucruri dragi simțămintele se stăpânesc mai greu”.

Modest, Domnul Profesor nu mărturisește travaliul documentării insidioase, dar scriitura, chiar dacă unduioasă și caldă, dă seamă de seriozitatea înalt responsabilă a studiului din arhive și lecturi.

Limbajul, caroiat cu generozitate de cuvinte și expresii ale locului și vremii, ansamblează sugestiv cromatica autenticității. Micile povestioare sunt pline de pilde, adevărate pledoarii pentru dragostea de țară, responsabilitate și hărnicie, furnizând convingătoare crochiuri pentru modele comportamentale, fără ca lucrul acesta să fie făcut cu ostentație. Iată de ce consider această lucrare ca făcând parte din marea operă de teaurizare a trecutului nostru istoric și cultural, mai îndepărtat sau mai apropiat, receptat de cititor prin rațiune, dar și cu suflet și spirit, așa fel încât el să se așeze, ca temelie cenzurată de timp, pentru prezent și un viitor mai bun.

Vă invit să o citiți, va fi o lectură de plăcere din care vom învăța, cu siguranță, mai multă istorie și cultură decât din toate manualele alternative!

Necula, Ionel. *Liești: Satul dintre grinduri și cuhalm*. Râmnicu Sărat: Rafet, 2010, 214 p.

Dorina Bălan

Fiu al localității Liești, cu rădăcinile înfipite în țarina acesteia, Ionel Necula, se întoarce în timp, în lumea mirifică a copilăriei și adolescenței, cu o nostalgie care ne trimite cu gândul la marele Creangă. Autorul sfarmă granițele dintre mit și realitate și face din prima parte a monografiei, intitulată simplu „Prefață”, opera romantică trecută prin ochii copilului și filtrul fanteziei scriitorului de astăzi, reușind să zugrăvească în culori nostalgice realitatea vieții țărănești de aici.

Pe parcursul a 214 pagini, cititorii vor găsi date istorice interesante despre localitatea Liești, cadrul fizico-geografic, precum și principalele elemente ce țin de geografia umană și economică (populație, așezări, ocupații, cultură, amintind laudativ și de bibliotecara din localitate, colega noastră, Lupoae Tatiana). Se adaugă o prezentare a personalităților locale cu scurte, dar pertinente comentarii despre opera fiecăreia. Nici planul socio-politic nu este neglijat, amintindu-se că și prin Liești, Urechia și-a lăsat amprenta prin faptul că a existat aici o subfilială a *Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor* care era „formată din cei mai buni gospodari ai satului”, președinte fiind V. Gălățeanu.

Necrologurile demonstrează că scriitorul venerează și pe foștii învățați ai locului care s-au născut pe meleagurile dintre grinduri și cuhalm, luând din seva acestui pământ potențialul spirit de care au dat dovadă peste timp. Este îmbucurător faptul că, după 1990, a devenit o obișnuință ca intelectualii satelor să realizeze monografiile închinare locurilor natale, adevărate „radiografii” rurale ce dau la iveală unele adevăruri, mai ales, legate de agricultură, odinioară ținute în secret. Este și cazul domnului Ionel Necula care a desfășurat o apreciabilă muncă de cercetare a trecutului localității în care s-a născut, culegând de prin arhive și documente informații necesare alcătuirii unei cărți utile bibliotecilor, dar și celor care doresc să-și desăvârșească cercetările despre satul românesc din acest areal al Dunării de Jos. (...) În acest sens, poate un indice de nume i-ar fi sporit valoarea referențială.

Așa cum recunoaște și autorul, această lucrare nu este o „monografie articulată” pentru că anumite date au fost relevate anterior, mai ales de generalul Dumitru Iancu Tăbăcaru în monografia sa sau de istoricul Paul Păltânea ale cărui lucrări au fost consultate până la epuizare. Ea este, mai degrabă, o “dare de samă” – cum ar zice cronicarul – a cărui valoare constă în structura mozaicală care nu lasă loc plictisului, dar și în faptul că autorul însuflă textului o anume căldură, cum numai un fiu al satului o poate face.

Sunt sigură că prin actuala monografie domnul Ionel Necula va fi respectat și răsplătit, rămânând mereu prezent în memoria lieștenilor.

Toderiță, Ioan. *Bună seara, domnule Mallarmé!*. Galați: Axis Libri, 2010, 154 p.

Titlul lucrării, o formulă uzuală de salut adresată personal poetului francez simbolist Mallarmé, a cărui muză și-a adăpat rădăcinile din apele Senei la fel cu a domnului Toderiță din zbugiumata Dunăre, ne duc cu gândul la un nou început, al unei nopți care poate debuta cu apusul, amurgul, însurarea sau chiar moartea, cuvinte cheie ale creațiilor sale care se regăsesc atât în titluri, cât și în interiorul poeziilor.

Profesor de matematică, poetul Ioan Toderiță este ispitit să ia din această disciplină doar spiritul științei reale. Astfel, palma este un fascicul de segmente care se intersectează cu liniile drepte - viziune clară de matematician - stârnind curiozitatea prin metafore care oferă cititorului accesul la superbe imagini plastice:

„Mângâie palma cu segmente, o altă palmă gânditoare de linii drepte, plutitoare, în alb mai pur, mai pur eres.”

Poemele domnului Toderiță sunt o zbatere între „nu” din “Nu demult” și „da” din „Drum arhetipal”, „negația” și „afirmația” regăsindu-se ca elemente comune ale unor spații și timpuri diferite și oferind posibilitatea de atingere a unui limbaj metastilistic de accedere la un „nou universalism” în care efectul vizual și auditiv este evidențiat adesea prin expresii matematice.

În „Ceasul”, domnul Toderiță își îngăduie să sublinieze obiectul până la punctul unde arta poetică admite împletirea vieții cu moartea:

”prin tăceri cu dinți de șarpe
și prin vârful imperfect.

.....
clipa morții-ndemn în toate...
Ceasul stat, în om, socoate.”

Înșiruirea rimată a epitetelor dă muzicalitate alături de însușirile palpabile care însuflețesc cuvântul:

„Cuvânt destoinic,
dactil, tactil, cu plete-n urmă.”

Fonemele, des întâlnite, dau profunzime, colindul devenind:

„Velerin cu in și din,
Verde-galben, luna-n ceata
cerului ce-și ține toarta,
în cârligul unui spin.”

Prin polifonia rimelor încrucișate ca: ”migratoare-za-re” „neumblate-șoapte” sau „vis-atins”, dar și prin rima pereche sau îmbrățișată, evitând pe cât posibil monorima și rima albă, am putea spune că avem de-a face cu o constantă calculată matematic de domnul Ioan Toderiță care, poate fi numit, respectând proporțiile, un Ion Barbu al poeziei gălățene.

Dacă Thales răspunde unui sofist că cel mai greu lucru este să te cunoști pe tine însuși, iată că, astăzi, domnul Ioan Toderiță găsește rezolvarea, definindu-se astfel: „eu sunt om, se știe, rob ce stă-n cuvânt, și-adevăr în țara dogmei ce instigă.”

Necula, Ionel. *Spiritul vrâncean în lecturi electivă*. Râmnicu Sărat: Rafet, 2010, 129 p.

Paula Balhui

Filosoful, eseistul și criticul literar tecucean IONEL NECULA a realizat prin lucrarea „Spiritul vrâncean în lecturi electivă”, apărută la Editura „Rafet”, în 2010, după cum singur mărturisește, „o culegere” de recenzii de opere ale scriitorilor vrânceni contemporani lui.

Cu modestia caracteristică unui om de înaltă clasă, autorul precizează în *Prefață* că nu a realizat o carte perfectă și completă, ci a urmărit surprinderea spiritului vrâncean, prin autori care au noțiunea de cultură poetică națională și universală, de la clasici la contemporani.

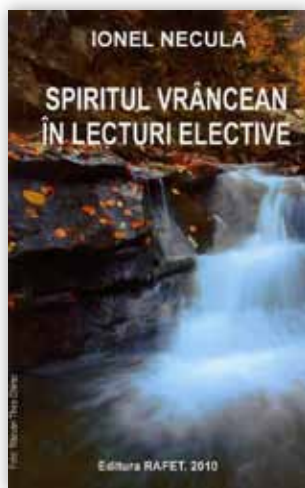
„Spiritul vrâncean în lecturi electivă” reprezintă o compilație de recenzii adunate în fondul lui personal de carte și considerate „un crâmpei din istoria ... culturii vrâncene”.

Creatorii vrânceni sunt prezentați de Ionel Necula în ordine alfabetică, pentru a evita acuzele de părtinire.

Autorul ajunge la sufletul cititorilor prin modul duios și nostalgic abordat în prezentarea scriitorilor de la „masa umbrelor”, cum sunt considerați cei chemați la cer, aspecte surprinse cu multă măiestrie în **Necrolog Constantin Ghiniță** (p. 68).

Abordarea subiectivă a scriitorilor prezentați în carte nu afectează calitatea textului, ci transmite cititorilor acea stare de grație pe care o dau amintirile memorabile care i-au marcat drumul în explorarea spiritului vrâncean.

Analizând calitatea recenziilor observăm puterea de sinteză și meticulozitatea autorului în procesul de documentare și studiu, etape anevoioase ale actului creator. Volumul nu este exhaustiv, ci așa cum reiese și din titlul metaforic, cuprinde selecții ale lecturilor aflate mai aproape de sufletul autorului, martor în ultimii cinci ani la ceea ce el numește „cea mai fertilă perioadă din istoria devenirii culturale vrâncene.”

„Spiritul vrâncean în lecturi electivă” este o lucrare de referință pentru studenți, cadre didactice și pentru cei pasionați de literatură, trezind interes pentru studiu și totodată încurajând noi apariții editoriale pe aceeași temă, care vor promova alte talente ce vor îmbogăți pleiada de oameni de cultură vrânceni. Nu am vrut să comentez conținutul lucrării, ci am dorit doar să vă stârnesc curiozitatea de a citi această carte.

Solomon-Lazanu, Mariana. *Crotalul diamant*. Galați: Sinteze, 2010, 96 p.

Corneliu Panaite

Cei care au citit volumul „Crotalul diamant” al doamnei Mariana Solomon Lazanu vor recunoaște că poetul (artistul) a primit puterea de a da nume lucrurilor și de a le trezi, astfel, la o viață nouă. Poezia este creația din nou a lumii spre cuvânt. Poetul este creator al lumii, este noul Adam. Creând lumea, poetul se descoperă în același timp pe sine:

„O să-mi zugrăvesc/ Ființa interioară/Cu mult var lavabil./ Culorile pot fi aleatorii” (*Zugrăveală*)

Poezia este tocmai această căutare, acest salt în abisul interiorității. Dacă adevărul matematic este exact, adevărul poetic este acel lucru care nu poate fi exprimat prin concepte. Adevărul poetic poate fi doar trăit, nu poate fi definit:

„Nu știu ce culoare/ S-ar potrivi mai bine/ Ființei mele interioare,/ Așa c-am să mă zugrăvesc/ Răbdătoare/ În toate culorile mele lavabile,/ Pe care-am să le șterg / Și-am să le schimb/la infinit,/ Până când o să-mi spun / Că-i în zadar / Și am prea obosit.” (*Zugrăveală*)

Poezia doamnei Mariana Solomon Lazanu este dominată de căutarea sensului lucrurilor, a adevărului. Albert Camus spunea că nu putem privi în față Soarele, nu putem nici să contemplăm în mod nemijlocit adevărul.

Poezia este o căutare a ființei:

„Departele ființei/ Se caută-n cuvinte” (*Cuvintele*)

Poemul este un călător prin deșert care suferă de sete și care și-a pierdut nădejdea de a găsi vreodată un loc pentru odihnă:

„De cum mă trezesc,/ Cuvintele viclene, ademenitoare,/ Mă izbesc, mă provoacă./ Asemeni unor prădători flămânzi,/ De care nu poți/ Să te-ascunzi.” (*Cuvintele*)

Suferința nu numai că îl duce pe om la rătăcire, ci îl face pe acesta să se înțeleagă mai bine pe sine:

„Cuvinte neprihănite/ Se frâng mirate/ Pe scame de nori/Înlăcimate./Oamenii își anină-n zarea amurgului/ singurătăți bătrâne/ ce vor dura și mâine./ Uitarea a-ncremenit/ Orice zbor al ființelor/ Spre infinit” (*Indiferență*)

Mariana Solomon Lazanu scrie o poezie a interogației, a contestării dogmelor, a luptei cu absurditatea existenței. Este o poezie a neliniștii metafizice; poetul regăsește nebunia spiritului (cea total diferită de nebunia patologică). Poetul poate să aplice analiza sa neiertătoare asupra oamenilor și lucrurilor:

„Indiferența, într-un spasm bizar,/ A hohotit ascuțit pe trotuar./ Orice alinare este în zadar./ Iluzii se vând în/Parcul central/Într-un oraș grotesc/ Și vitregit de har./ Visele păsări se-nfruptă din zori,/ Lumini rătăcite pâlpaie în nori./ Fericirea-i un alean universal” (*Absurd*)

Nu putem avea decât cuvinte de apreciere pentru acest volum de poezii, care merită cu prisosință atenția cititorului.

Solomon-Lazanu, Mariana. *Crotalul diamant*.

Galați: Sinteze, 2010, 96 p.

Marcela Ciobănuț

Nașterea unui volum este o mărturisire de iubire, cu atât mai mult cu cât volumul de versuri *Crotalul diamant* (apărut în 2010, la Editura Sinteze) al doamnei Mariana Solomon Lazanu redă integral imaginea ființei morale a autoarei. A se proiecta într-o identitate textuală, a construi o lume care stă sub semnul imaginarului, iată nu pariul, ci substanța unei poezii care, consecință a unei inteligențe care se hrănește din cultură, din melancolie și damnare, nu lasă nicicând impresia vetusteții sau a experimentului. Este o carte care ne provoacă la o abandonare a comodităților diurne, lăsând urme adânci în conștiința noastră estetică.

Atrasă de titlul incitant al volumului, am căutat să descopăr o posibilă interpretare, dat fiind faptul că orice text literar reprezintă o ierarhie a straturilor sedimentate de sens. Interesantă mi se pare și simbolistica imagistic-cromatică a copertei realizate de Ina Dumitrescu, în deplin acord cu textele lirice ale volumului de față. „*Crotalul*” ar putea desemna nu doar revelația artistului (vezi efectul de iluminare pe care îl are diamantul) sau instrumentul grafiei, ci și vocația creatoare cu irizări diamantine, capabilă să metamorfozeze, prin logos, o realitate fadă. Cum diamantul este un simbol al perfecțiunii, desemnând o forță spirituală invincibilă, înclinăm să credem că poezia acestui volum stă sub semnul căutării desăvârșirii artistice. Am putea spune că sintagma constituie un simbol ambivalent al propriului eu, o hierofanie a sinelui în cotidianul absurd, trăind sentimente diametral opuse: încredere și nesiguranță, acceptare senină și refuz, extaz și melancolie etc. „*Crotalul*” sălășluiește în straturile adânci ale conștiinței, este însăși enigma vieții aflate sub semnul *coincidentia oppositorum*, este metamorfoza arhetipală a unui eu stihial, stăpân peste toate forțele naturii, capabil să se elibereze de toate temerile. *Crotalul* amintește și de șarpele mitologic Uroboros (șarpele ce-și mușcă propria coadă sugerează închiderea unui punct într-un cerc continuu), promotor al vieții și al duratei, deci devenind simbol al eternizării creației. De altfel, poezia care dă titlul acestui volum, ca exercițiu al unei reflecții interioare, instituie un dialog cu sinele și cu lumea. Afirmăția categorică „*Mă bănuie crotalul diamant*” (un soi de demon interior al celei care se lasă mistuită de flacăra inspirației), o situează pe autoare în rândul creatorilor conștienți de harul lăuntric, după cum declară ea însăși: „*Doar eu îl văd în fiecare zi, / căci s-a ascuns / în dreptul inimii*” (*Crotalul diamant*). „Cântecul” ce se naște astfel este „ispită și amar”, „zăpadă și pârjol”, ascunzând „tăceri și șoapte”, dar și „suspine”.

Poeziile acestui volum mizează pe o sensibilitate indiscutabilă, unitară în energia ei clocotitoare, accentuată de suflul unei sincerități inteligente copleșitoare. Printre temele atinse de pana irizată a poetei regăsim spaima de moarte și

cotidianul în care se ascund multiplele forme ale declinului, relația cu propriul univers liric, lumina stinsă a iubirii și himerele unui timp care adăpostește amintiri dragi.

Atinsă de „boala” scriiturii, întrucât cuvintele sunt asemenea unor „iele” (*Cuvintele*) care ademenesc și provoacă, ființa își poate salva sufletul de invazia spaimelor de absurd, tocmai prin forța cuvintelor care luminează noaptea unui suflet stingher care „*cu pași nepământești curcubeie ating / de sufletul tău cuvintele-mi prind*” (*Ninsori de cuvinte*). Mai mult, conștientă de inutilitatea căutării absolutului în afara propriului eu, de existența acelei firești cenzuri transcendente, ființei poetice nu-i rămâne decât „*dorul*” mistuitor, acel sentiment izvorât parcă din incandescența dureroasă a Păsării Phoenix, așa cum reiese din îndemnul pe care și-l adresează „*Să vrei cu Phoenix să te-asemeni, / fii rug pe cremeni*” (*Urare*). Același mesaj liric îl transmite și poezia *Dor*, care dezvăluie condiția tragică a omului-creator al cărui „*suflet izvorât din stele*” e prins în chingile unui „*trup de lut*”, zădărniciind așteptarea și căutarea paradisului pierdut: „*Suflete nemângâiat, / cu iubire descântat, / cu lacăte ferecat, / nu mai rătăci prin lume / blestemat și chinuit / ca un șarpe încolțit*” (revine motivul șarpelui, emblematic pentru acest volum). Pentru Mariana Solomon Lazanu, poezia presupune o sfășiere chinuitoare, o ruptură lăuntrică prin care destrămarea lumii, în loc să se amplifice, lasă loc unei posibile restaurări: „*Și dacă într-o zi s-ar întâmpla / să plec din mâna ta prea-nstrăinată, / în palme îmi va lumina etern / smaraldul cu-al tău suflet drept însemn*” (*Insemn*).

Nu întâmplător, sub semnul unei *Confesiuni* discrete, ființa poetică își construiește un portret adolescentin, ca unică modalitate de recuperare a unui timp paradisiac „*Mi-e sufletul izvor ...*”, „*mi-e inima crâng*”, „*mi-e trupul flăcără*”, „*mi-e inima chemare*”.

Pe alocuri, autoarea reconstituie, prin evocări lirice, un timp paradisiac, al iubirii, al unei intense lumini, eliberate de orice consistență materială și biografică: „*Și vorbele mele, / albastre cristale de vis, / vor sclipi în palmele tale, / neasemuit paradisi...*” (*Aștept*).

Volumul pare o romanță-fluviu, evocând nostalgic atât vârsta copilăriei (*Nostalgie*), a adolescenței văzute „*ca un potir fermecat / cu esențe tari înmiresmat*” (*Potirul*), dar și pe cea a senectuții (*Îmbătrânire, Bătrânețe*), când trecerea timpului pulsează în trupul chircit (*Trecere*). În fața terorii neantului „leacul” oferit sieși este chiar dragostea de poezie: „*Nu lăsa pleoapa-nduișoșată / să rătăcească-n amintire. / Seva iubirii de-altădată / răzbate-n praguri de rostire*” (*Leac*). Momentul este trăit cu intensitate mărită, deoarece creatorul se supune creației precum unei îndelungi plonjări într-o profunzime neiertătoare.

Volumul *Crotalul diamant* reprezintă confesiunea unui mare suflet, o eluviere de sine, într-o atmosferă senină, care va despietri inima cititorilor. Expresie a inadapabilității la un context agresiv, retragerea din fața lumii constituie unul dintre vectorii poeziei Mariane Solomon Lazanu. Autoarea ne oferă o rememorare profundă și autentică a marilor și eternelor teme ale poeziei, cioplind cu limezime de cristal coloanele de marmură ale acestui templu liric.

Dinescu, Viorel. Arhipelag stelar. Galați: Axis Libri, 2011, 296 p.

**Maricica
Tărălă-Sava**

Prima ediție a monografiei „Arhipelag stelar” a apărut în anul 2006 la Editura „Fundatia Scrisul Românesc” din Craiova.

Autorul prezintă cea de-a doua ediție revăzută a antologiei de versuri *Arhipelag Stelar* care a apărut în anul 2011, la Editura Bibliotecii noastre, *Axis Libri*. Volumul se remarcă print-o grafică deosebită și cuprinde cele mai reprezentative poeme din cele 13 volume de

versuri publicate din anul 1983 - încoace. Cartea are o prefață semnată de o personalitate marcantă a literaturii din Republica Moldova, academicianul Mihai Cimpoi, intitulată sugestiv „Obsesia lui Unu” și o posfață, „Transecuații lirice”, a criticului literar Theodor Codreanu, cu trimiteri la pregătirea profesională a autorului - profesor de matematică. Antologia lirică are anexată o colecție iconografică, surprinzând legăturile poetului cu personalități ale vieții literare și culturale. De asemenea, cuprinde o serie de diplome, distincții personale, obținute pentru bogata și valoroasa activitate literară.

De fapt, domnul Viorel Dinescu nu ar avea nevoie de nici o prezentare, ar fi suficient să amintim doar câțiva dintre prietenii săi: Eugen Barbu (maestrul autorului), Grigore Vieru (cel mai bun prieten), Fănuș Neagu (un frumos nebun al marilor orașe), Nicolae Paul-Mihail, Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija și mulți, mulți alții și în felul acesta ne facem o imagine despre personalitatea scriitorului și a profesorului Dinescu. Cu asemenea prieteni și sărbătorit într-o zi de primăvară remarcabilă, **2 aprilie**, putem spune că poetul s-a născut sub o stea norocoasă și sub zodia cărții deoarece această zi coincide cu ziua de naștere a scriitorului Hans Christian Andersen și este știut faptul că UNESCO, în anul 1967, a hotărât să fie sărbătorită ca **Zi Internațională a Cărții pentru Copii și Tineret**.

Închei succinta mea prezentare printr-o caracterizare metaforică a poetului, scrisă de prozatorul de la Dunăre, Fănuș Neagu, cuvinte care se regăsesc pe coperta volumului: „Eu, ca privighetoare de apă, am rămas încălțit între pâlcuri de trestii, în schimb, bunul meu prieten Viorel Dinescu a intuit că locul lui ca poet este pe zidul vechi, cât mai aproape de lună și de stele, acolo unde capătă contur iluzia, visul se închipuie învingător și nopțile sunt pline de râul fulgerelor norocoase”.

Distinse sărbătorit, vă felicităm pentru că ați ales Editura *Axis Libri* și Biblioteca Județeană V.A. *Urechia* pentru editarea și lansarea acestei cărți, vă admirăm pentru capacitatea și diplomația de a vă face prieteni deosebiți și vă dorim să aveți numeroși cititori ai operei poetice ce vă poartă semnătura!

Toderiță, Ioan. Revelația și relevanța textului literar. Galați: Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, 2011, 308 p.

Anul 2008 a reprezentat un pas important pentru consolidarea culturii gălățene: apariția consistentei trilogii editate de Centrul Cultural încununa eforturile mai multor intelectuali, mai mult sau mai puțin cunoscuți de publicul larg, dar animați de aceleași nobile intenții într-o adevărată Artă. Acel an aducea culturii române, la

Lidia Ignat

fel de tinere și proaspete, într-o lume grăbită și de multe ori nedreaptă cu valorile de pe malurile Dunării, trilogia „O antologie a literaturii gălățene contemporane” (Volumul I, *Poezie*; Volumul al II-lea, *Eseu. Dramaturgie*; Volumul al III-lea, *Proză*), o ediție trudită, profesionistă, dar și prima încercare de a aduna laolaltă personalități, personaje pline de culoare și autori mai puțin cunoscuți în urbe. Nu intră, din păcate, în sfera noastră de interes un volum al IV-lea, de *Umor*, care, așa cum se vede din lectura cărții domnului Ioan Toderiță, *Revelația și relevanța textului literar: scriitori gălățeni contemporani*, nu a putut fi acoperit în spațiul tipografic avut la dispoziție. De altfel, umorul cine ar putea spune că nu îl găsim în trilogia mai-sus amintită, în diferitele tipologii propuse de erudiții autori care își găsesc un cronicar harnic și eficient în persoana profesorului Toderiță, poet cu o bogată experiență culturală, pedagog de cursă lungă, autor al câtorva zeci de titluri regăsite aproape integral în colecțiile Bibliotecii Județene V.A. *Urechia*.

Lucrarea domnului Toderiță *Revelația și relevanța textului literar: scriitori gălățeni contemporani*, care apare acum, în 2011, a fost concepută ca un corolar stringent al trilogiei. Ea a apărut în foileton, în revista Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, printr-o colaborare strânsă între autor și colegii de antologie, caracterizată de un efort deosebit și dovedind o bună cunoaștere a realităților, teoriile literare fiind susținute într-un limbaj aflat la confluența stilisticii, semioticii, hermeneuticii, esteticii, onto-gnoseologiei, precum și a altor discipline umaniste. Păstrând intactă ordinea autorilor din sumarul antologiei, domnul Ioan Toderiță face analiza textelor nu numai din cele trei volume consacrate scriitorilor gălățeni ai prezentului, ci și ale lucrărilor deja apărute ori ale celor aflate în lucru.

Dragostea pentru cultură l-a făcut pe prozatorul, poetul și eseistul Toderiță să se sacrifice dincolo de timp și sănătate, fapt ce este recompensat prin sărbătoarea lansării volumului care a reunit foiletoanele din revista „Dunărea de Jos”. Încercări de a reuni comentarii, opinii și interpretări asupra volumelor poeziilor și romancierilor gălățeni mai făcuseră înainte, la noi, domnii Viorel Ștefănescu și A.G. Secară, care se ocupau doar de unii dintre scriitorii gălățeni, aleși mai mult în urma abundenței publicistice, dar de data aceasta avem un generos demers, absolut toți scriitorii activi gălățeni fiind prezenți în paginile cărții *Revelația și relevanța textului literar: scriitori gălățeni contemporani*.

„Casa de Cultură a Studenților” - la 50 de ani (I)

Cultură * Educație * Distracție

Dinu Gându

Casa de Cultură a Studenților (C.C.S.) Galați, activează din anul 1961, fiind un adevărat laborator pentru descoperirea, formarea și promovarea tinerelor talente în rîndul studenților.

C.C.S. Galați a preluat resurse valoroase în fundamentarea proiectelor de viitor:

- personal competent și adaptabil;

- o relație eficientă cu organizațiile studențești și liderii facultăților din cadrul Univesității „Dunarea de Jos”;

- entuziasmul de a valorifica resursele financiare în scopul dezvoltării activităților cultural-educative.

Pornind de la aceste baze, se dorește dezvoltarea unor colaborări cu organizațiile culturale și de tineret de pe plan local, național și internațional, încurajând astfel schimbul de experiență dintre diferite centre culturale.

Nu mai puțin importantă va fi menționarea unei fructuoase colaborări cu organele administrației locale și ale statului, și nu în ultimul rînd cu conducerea Universității „Dunărea de Jos”, C.C.S. Galați urmărind onorarea solicitărilor de orice natură venite din partea studenților.

Se are în vedere, în acest scop, crearea unei varietăți de cercuri culturale și educative, încurajând desfășurarea de activități și acțiuni specifice acestora. În sprijinul acestor idei se va încerca derularea de noi proiecte cu sprijinul Comunității Europene prin obținerea de fonduri suplimentare.

Atât soliștii, cât și membrii trupelor și formațiilor ce activează în cadrul Casei de Cultură a Studenților Galați, în număr de aproximativ 18 persoane, sunt studenți la Universitățile „Dunărea de Jos” Galați și „Danubius”.

Pe lângă cei care activează în cadrul trupelor, cluburilor și formațiilor studențești de mai sus, mai sunt și studenții care frecventează Centrul de Informare și Consiliere pentru Tineret sau cursurile de: jurnalism, dans modern, modă, limbi străine, aerobic, aikido, organizate în cadrul Casei de Cultură a Studenților Galați.

Casa de Cultură a Studenților Galați e recunoscută pe plan local și național ca fiind locul unde studenții și nu numai, contribuie la dezvoltarea culturii românești și a culturii gălățene în special, lucru

demonstrat prin personalitățile din diferite domenii care au activat și s-au afirmat în cadrul Casei de Cultură Studențească Galați de-a lungul timpului: Eugen RUSU - Cadru didactic la Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Sorin DOBROVICI - Cadru didactic la Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Minodora RÎPĂ - Cadru didactic la Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Victor CILINCA - poet și ziarist, Viorel DINESCU - poet, Vasile ȘEICARU - solist, compozitor de muzică folk, Adrian ENACHE - solist de muzică ușoară, Sergiu DUMITRESCU - sculptor (lucrările sale sînt expuse pe Faleza Dunării de la Galați), Mariana DUMBRAVA - grafician, Dorian DUMITRESCU - producător PRO TV, Laurențiu NICULESCU - fost membru al „Școlii Vedetelor”, Emil TUICU - consilier județean, Claudiu PERUSCO - realizator TV, Director Știri Antena 1.

Evenimente de tradiție ale C.C.S.:

- „Baladele Dunării” - Festival Național de Muzică Folk - urmează ediția a XV-a, Extravagance - 6 ediții, Concertul de Crăciun - 4 ediții, Gală C.C.S. - 3 ediții, Școala de vară de istorie și filosofie medievală 3, „BBoys session” - 3 ediții, Cupă liceelor la dans 2, Operațiunea Monstru ediția a 6-a, Balul Bobocilor ediția a- XV-a la care dorim să adăugăm în acest an încă 2 festivaluri: „Festivalul Național Studențesc de Teatru” și „Modă ActFest” a cărui prima ediție s-a bucurat deja de succes.

Gala Extravagance va fi transformată în Festival Național Studențesc de Modă cu secțiunile: *Prêt à Porter, Haute couture, Best Models Agency, Best Model Acting.*

Premii obținute de C.C.S. Galați în anul 2010

Locul III - Concursul „Hip-Hop International” Oradea. Aprilie 2010 - trupa „Stance Crew”;

Locul III - secțiunea dans modern - FNS Dans „Duete-pași în doi”, Tg. Mureș (iunie 2010);

Locul I - Competiția „World Dance Masters” - etapa națională, București - aprilie 2010 - trupa „Stance Crew”;

Locul III - Festivalul Național Studențesc de Muzică Folk „Baladele Dunării” - secțiunea soliști - Atanasiu Alexandru;

Premii obținute la F.N.S. Dans Sibiu (noiembrie 2010) de trupa „Stance Crew”:

Locul I - secțiunea formație, genul temă impusă (tristețea);

Locul I - secțiunea formație, genul modern;

Locul I - secțiunea formație, genul show revue;

Locul I - secțiunea formație, genul dans de caracter;

Locul I - secțiunea duet, genul modern;

Locul II - secțiunea solo, genul contemporan.

Premiul pentru cel mai bun dansator: Fanaca Marius.

Cupa Primăverii 2010, Clasament pe echipe categoria Copii 1 (08-10 ani): Locul II- medalia de argint „Aikidoka” Galați; (componenta echipei: Mocanu Rareș Marian / Isai Robert Alin / Lovin Rareș Casian), Premiul special „cel mai bun uke” a fost câștigat de Isai Robert Alin C.S.A. „Aikidoka” Galați; Clasament echipe categoria Copii 2 (10-14 ani): Locul I- medalia de aur „Aikidoka” Galați (componenta echipei: Șoltuz Vlad / Matache Radu / Lungu Irina).

La categ. copii 2 Cupa Primăverii a fost câștigată

de C.S.A. „Aikidoka” Galați. Cupa 1 Iunie 2010 Clasament categoria Copii 2 (10-14 ani): Băieți: Locul I- medalia de aur „Aikidoka” Galați (Matache Radu), Locul II - medalia de argint „Aikidoka” Galați (Șoltuz Vlad), Locul II- medalia de bronz „Aikidoka” Galați (Mocanu Rareș), Locul V - Isai Alin; Fete: Locul I- medalia de aur „Aikidoka” Galați (Lungu Irina)

Premiul special „cel mai bun uke” a fost câștigat de Matache Radu - C.S.A. „Aikidoka” Galați.

Premiul de popularitate - Festivalul Național de Creație Vestimentară „Culorile Toamnei”, Pitești (noiembrie 2010). Agenția de modele Aqua Models și designerul Florentina Giol, cu o colecție intitulată „Encore un dance”.

Premii obținute la Galele Teatrului Studentesc „Seri în lumea Thaliei” - Ploiești, prin trupa teatru «De ce ficatu..» (noiembrie 2010):

- Premiul pentru cel mai bun actor în rol secundar (Cosmin Florescu);

- Premiul pentru cea mai bună actriță în rol principal (Bujor Elena);

- Premiul pentru originalitate.

Locul II - Best design - designerul Florentina Giol și trupa de modele Aqua Models la Student Fashion Day ed. a IV-a, Iași, noiembrie 2010

Scurtă descriere a proiectelor Casei de Cultură a Studenților Galați pe anul 2011

1. Zilele „Mihai Eminescu” - 14-15 ianuarie 2011, Casa de Cultură a Studenților Galați, «Casa Veche» - simpozion pe tema vieții și creației marelui poet național, serată de poezie, teatru și muzică folk, pe versuri de Mihai Eminescu, cu participarea soliștilor de muzică folk, membrilor trupei de teatru «De ce ficatu?...» și a cnaclului Casei de Cultură a Studenților Galați «Cercul»;

2. «Cercul» - ianuarie - decembrie 2011 - Casa de Cultură a Studenților Galați - cnaclu de critică și creație literară a Casei de Cultură a Studenților Galați, se întrunește săptămânal pe teme literare, incluzând și editarea lunară a unei reviste de critică și creație literară;

3. «Dragobetele sărută fetele» - 24 februarie 2011 - Club S - sărbătoarea dragostei la români, spectacol în colaborare cu Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galați (C.C.D.J.), Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Asociația Basarabenilor și Bucovenenilor din România, spectacol de dansuri și muzică tradițională românească, concursuri pentru cupluri, seară disco;

4. Teatru Mic Studentesc - februarie-decembrie 2011 - Sala de spectacole a Casei de Cultură a Studenților Galați - reprezentații și premiere teatrale oferite de trupele Casei de Cultură a Studenților Galați «Delir», «De ce ficatu?...», precum și de trupe invitate de la celelalte Case de Cultură ale Studenților din țară;

5. «Tabăra de mărțișoare» - 1-8 martie 2011, holul universității «Dunărea de Jos» Galați, diferite locații de interes din municipiul Galați - expoziție de mărțișoare cu vânzare în scopuri caritabile, mărțișoare realizate în stil «origami» de către studenții Univ. „Dunărea de Jos” Galați.

6. «Zilele Basarabiei» - februarie 2011, Casa de Cultură a Studenților Galați, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, în parteneriat cu Asociația Basarabenilor și Bucovenenilor din România - simpozion, dezbateri, seară culturală de muzică și dansuri populare cu participarea membrilor trupelor de dans ale Casei de Cultură a Studenților Galați.

Va urma

Biserica Banu din Nicorești, o ctitorie cu peste două secole de istorie

Ștefan Andronache

Dintre cele trei biserici importante ale comunei Nicorești se remarcă într-un mod cu totul aparte Biserica cu hramul „Sfinților Nicolae și Spiridon”. Silueta construcției monumentale cu cele trei turlă semețe, la care se adaugă zidurile masive din cărămidă ce o înconjoară, îți rețin atenția încă de departe. Acestui lăcaș ne propunem să-i dedicăm rândurile care urmează.

Conform documentelor vremii, dar și inscripțiilor din altar sau de pe clopotul mare turnat în 1847, întregul ansamblu a fost construit din cărămidă, între anii 1800 și 1807, de către banul Nicolai Lențu, cel care, după informațiile oferite de Costandin Sion, venise în Moldova odată cu Alexandru Moruzi, în primul an de domnie al acestuia (1792), pe parcurs, ajungând să îndeplinească și funcția de „ispravnic la Tecuci” (1).

Sfințirea bisericii a avut loc în vara anului 1807, fiind făcută de către PS Gherasim, episcopul Romanului (2). Din 1814, aceasta avea să fie ocrotită de 225 m liniari de zid din cărămidă (lung de 225 m, cu o înălțime de 4,5 m și o grosime de 1,20 m). În anul următor, s-a înălțat „un corp de case cu 5 camere (...) ca locuință pentru preot” și „un beciu, care avea legătură cu beciul de sub conacul moșiei” (3).

Într-o catagrafie a bisericilor și slujitorilor acestora ce datează din 1809, sunt menționați și primii preoți care au slujit aici: Teodor Lișcă și Gheorghie Hristea (4).

Considerându-se a fi „o creangă supusă sfințelor mănăstiri di o somă de ani” și simțind a avea o și „hărbințală cătri sfintili lăcașuri” (5), dar și un „mare făcător de bine”, banul, la rugămintele arhimandritului și starețului Sfințelor mănăstiri Neamț și Secu (cu care făcea, adesea, schimb de scrisori), s-a preocupat vreme de mai mulți ani de arendarea moșiilor acestora de la Furceni și, mai ales, de strângerea „orândeii” de la cei care le lucrau, făcând acest serviciu „nu pentru vreun interes, ferească Dumnezeu, ci pentru iertări a nemărginitilor meli păcaci” (6).

Ajuns la o vârstă înaintată, dar încă cu „sămțurile întregi”, banul Lențu - cunoscut ca un om cu mare credință în Dumnezeu - într-o diată, redactată pe 4 ianuarie 1818, în prezența preotului Trandafir, duhovnic și protopop al ținutului Tecuciului, menționează că veniturile moșiei Hărșeștii, ale locurilor de dugheni cumpărate sau pe care le va mai cumpăra în târgul Nicoreștilor, precum și ale viilor sale de la Piscul Corbului, într-un cuvânt, „toate veniturile acestora să se strângă la un loc pentru trebuințele monăstirii” pe care o ctitorise cu peste un deceniu în urmă. Totodată, el dorea ca atunci când i se „va întâmpla moartea la alte locuri să se aducă oasăli tot acole” fiind pururi tocmiți doi sau trii preoți și un dascăl bun ca să slujească obștii Sf. Leturghie, iar mănăstirea „să-i poarte de grijă toate podoabile și îndestulare” pentru care motiv mai adaugă că-i lasă acesteia și „prisaca di la Vlamnic” (din pădurea Buciumeni, n.n.) pentru ceara trebuincioasă, precum pără acum s-au urmat” (7).

După stricăciunile produse, probabil, de ienicerii beilului Kihaiia veniți în Moldova, în 1821, pentru a înăbuși mișcarea eteriștilor lui Alexandru Ipsilanti (8), pe 22 iulie 1822, se realizează un prim inventar al obiectelor deținute de Biserica

Sf. Nicolae ce urmau a fi încredințate preotului Teodor, protopop de Nicorești.

„Izvodul de zestre <al> bisericii Sfinților ierarhi Nicolai și Spiridon din târgul Nicoreștii”, întărit cu iscălitura “Catinică băneasa”, includea o ”evanghelii îmbrăcată cu argint în patru cornuri și în față tot cu argint” (Iași, 1752), o „liturghii mari din Tipografia Eșului” și alte 11 cărți sfinte scrise în românește - 7 în slavonă - 4 cărți tipărite în perioada 1743 și 1800, precum și diverse obiecte de cult din argint, printre care: chivotul Sfințelor Taine, Sfântul Potir, cădelnițe, cruci, candele, icoane, sfeșnice, un policandru mare ș.a. (9). Dintre icoanele de pe atunci se mai păstrează încă cea care înfățișează Izvorul Maicii Domnului, ce a fost donată de Gheorghie și Catinca Dragomir la 20 mai 1813 (10)

Și tot Catinca este cea care, după mai bine de doi ani de la întocmirea inventarului menționat și după iminenta stingere din viață a banului, vrând să urmeze întocmai „povățuirea și hotărârea ce i-au lăsat răposatul părintele dumisali”, pe 17 decembrie 1824, închină biserica ctitorită în Nicoreștii de Jos, Mănăstirii Neamț:

„Drept aceea, fac știut, prin această danii, tuturor urmașilor mei că biserica de piatră cu numele Sfântului Nicolai din râgul Nicoreștii, în țin<u>tu<l> Tecuciului cu zid împregiur, cu odăi înlăuntru și cu pivniță de piatră, ce <pe> toate acestea le-au zidit răposatul tată-meu, banul Nicolai Lencul, împreună cu o moșioară Hărșeștii, la Piscul, ce să alătorează cu moșia Piscul a Sfintei monastiri Neamțul și cu ogradă de cinci pogoane vie la Nicorești și cu cizăci măci stupi și cu osăbite cărți și veșminte, ce în osăbit izvod iscălit de mine ce se arată, s-au făcut danii Sfintei Monastiri Neamțul (...) spre vecinica pomenire a părinților mei și a me<a> și a tot neamul meu”. Părinții Sfintei monastiri vor fi datori să pomenească în veci la Sfânta slujbă, în numita bisărică, pomelnicul fericiților ctitori și să nu înstrăineze supt niciun cuvânt sau pricină această aferosări” (11). Dumitru Serea din Tecuci a oferit bisericii, în anul 1825, „Sfântul Mormânt”, o pictură în ulei pe pânză cu dimensiunile de 2 x 1,40 m care înfățișează mai multe scene biblice, precum și o “Judecată de Apoi” (12).

Din data de 10 iunie a anului 1832, prin ”blagoslovenia Sfinției sale Părintelui Dominițian, arhimandrit și stareț <al> Sfințelor mănăstiri Neamțului și Săcului”, ”Biserica Sfinților ierarhi Nicolai și Spiridon din târgu<l> Nicorești” este încredințată preotului Dimitrachii Hristea: ”Întăi toate lucrurile bisericii: veșminte, cărți și altele” au fost date în seama acestuia care avea îndatorirea ”să aibă purtare de grijă a le ține în stari bună și nu a lipsi dintr-însăle nimic”, cât și „pentru prescuri și tămăi<e> //, vin, untdelemn în candilă, lumânări și altele ci vor trebui să fie în biserica”. Atât el, cât și ceilalți preoți - 2 erau datori să slujească împreună ”sămbăta și la alți praznice atât sara, la vecerni<i>, precum și dimineața, la leturghie” (...) „dinpreună cu dascălii din început și pân’ în sfârșit”. „Sfânta mănăst<i>re (...) avea obligația de a-i plăti leafă „câți 35 lei pe lună și o parte din vinitul bisăricii pe cari înainte o lua<u> părinții cari erau de la mănăstiri” (13).

Din perioada imediat următoare nu ne-au parvenit prea multe informații referitoare la evoluția metocului Mănăstirii Neamț. În mod cert, importantul așezământ monahal din Moldova continua să aibe interese în zona podgoriilor Nicoreștilor. Alături, la Furceni, monahul Gheorghie dă în arendă cărciuma de lângă poșta Mănăstirii Neamțului, lui Sandu Săndulescu cu prețul de 100 lei pe an (14). O scrisoare

expediată pe 1 ianuarie 1836, agăi Iordache Cuza, de către monahia Manasia, aduce în discuție, „cu plecată smerenie”, crama metocului din Nicorești, rugându-l pe destinatar „să vină să ridice de aice vinul care să otădești(!) privind cu ochii” (15) Prin 1847, „biserica a fost reparată, învelindu-se cu tablă și adăugându-i-se turnul pe altar în formă <he>xagonală, construit din lemn” (16). Până în perioada secularizării averilor mănăstirești, biserica a fost deservită de preotul Costache Hristea (17), care s-a implicat în efectuarea câtorva lucrări de reparații (18).

După anul 1860, când în ținutul Tecuciului mai rămăseseră doar trei schituri în activitate (Sihastru, Buciumeni și Pogletul) (19), metocul Mănăstirii Neamț din Nicoreștii de Jos redevine biserică de mir. Pe la 1892, când s-au finalizat toate reparațiile, aici mai existau numeroase chilii ce aminteau de vremea când acestea erau locuite de monahi (20).

Între cele două războaie mondiale, la Biserica Banu, avea să slujească preotul paroh Ene Hogaș care și-a continuat activitatea, inclusiv în perioada comunistă, adică până în anul 1967. Acestuia i se datorează mai multe schimbări majore ale înfățișării acestui monument de cult. Astfel, „pereții, care până în 1923 erau văruiți, au fost pictați din nou în fresco”, până în anul 1937 renovându-se zidăria și acoperișul. În timpul cutremurului din noaptea de 9-10 noiembrie 1940, turla Pantocratorului a fost puternic avariata, din care motiv avea să fie rezidită trei ani mai târziu. Totodată, a fost refăcută și pictura de către profesorul C. Scuratoschi din Tecuci. S-a intervenit și în zona iconostasului, meșterul Vasile Petrov reconstituind întocmai cele trei uși ale acestuia, pe cea din dreapta înscriindu-și chiar numele.

Pe 13 noiembrie 1949, dr. Antim Nica, Episcopul locotenent al Episcopiei Dunării de Jos, „înconjurat de un sobor de 18 preoți și 3 diaconi, sfințește și redeschide pentru sfințele slujbe, istorica biserică Banu din Nicorești” (21).

Ne folosim de acest prilej pentru a face câteva precizări despre cel de al doilea ctitor, Catinca, al cărui nume este menționat, alături de cel al lui Nicolae Lențu, și în pisania Sfântului lăcaș. Aceasta nu avea cum să fie soția banului Nicolae Lențu, cum a crezut primul monograf al bisericii Dimitriu Mărășești pentru că, în diata din 1818, numele „iubitei soții”, repetat de patru ori(!), era Paraschiva. În actul de închinare a bisericii către Mănăstirea Neamțului, din 17 decembrie 1824, Catinca, și nicidecum Catrina, cum greșit i-a transcris numele și Paul Păltănea într-o comunicare dedicată vechilor lăcașuri de cult și vieții bisericesti din sudul Moldovei (22), are grijă să facă referire expresă, în zăpădul de danie din 17 decembrie 1824, la „răposatul părintele dumisale” (23). Într-o scrisoare din 16 martie 1825, a lui Domițian, starețului Mănăstirii Neamț, adresată părintelui Miron, vechilul mănăstirii pe care-l împuternicește să meargă „în târgul Nicoreștilor, la casăle banului Necolai” pentru a lua, la „izvod”, viile și lucrurile bisericesti donate de „Catinca Gurițoaie”, fiica legitimă a acestuia (24). Într-o atare situație, inclinăm să credem că ea purta și numele de Zoiața, așa cum se menționase în diata redactată la 4 ianuarie 1818.

Nu putem încheia rândurile de față fără a face câteva referiri și la ceea ce s-a întâmplat în ultimii ani, în incinta sfântului lăcaș.

Sub atenta supraveghere a ÎPS dr. Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, Protoieria de Nicorești desfășoară, de câțiva ani, ample lucrări de consolidare și de restaurare a zidurilor Bisericii Banu, afectată de cutremurele din anii 1977 și 1986, precum și de repictare a pereților din interior.

Cu ocazia săpăturilor efectuate de către specialiștii Muzeului Județean de Istorie din Galați, odată cu începerea lucrărilor de fundație pentru sediul Protoierii din Nicorești (căreia cu siguranță că i-ar fi stat mult mai bine într-o zonă vizibilă a localității), în curtea bisericii s-au descoperit mai multe relicve arheologice între care numeroase și interesante vase din lut care confirmă existența unor cuptoare ale meșterilor olari în această localitate.

Oricine se uită ceva mai atent în curtea ansamblului monahal poate constata că noua clădire cu funcționalitate administrativă - introdusă în mod forțat aici - distonează cu ambientul arhitectural specific primei jumătăți a secolului al XIX-lea. Aceasta pare să refuze a se integra zidurilor vechi și masive care o înconjoară.

Încheiem spunând că s-ar impune și o mai bună evidențiere a mormântului ctitorului care se găsește în partea dreaptă a aleii principale de acces în biserică și conține o cruce cu o frumoasă lespede din marmură și un gard din fier forjat realizat de meșterii tecuceni.

Note:

- 1.Sion, Costandin. Arhondologia Moldovei. București, Minerva, 1973, p.156.
- 2.Pr.sc. Dimitriu, Mărășești. "Biserica Banu din Nicorești", în: Vestitorul, Galați, XXV, nr. 23-24, dec. 1949, p.4.
- 3.ibidem.
- 4.Tomescu, N. Const. "Știri catagrafice din Biserica Moldovei în 1809"/ Eparhiile Hușului și Romanului, în: Arhivele Basarabiei, III, nr. 3, iul.-sept. 1931, p.189.
- 5.Arhivele Naționale, Sediul Central - București, fond Mănăstirea Neamț, LXXI/35, original.
- 6.Arh. Naț., Sed. Cen. - Buc., fd. M-rea Neamț, LXXI/35, 37 și 39.
- 7.Arh. Naț., Sed. Cen. - Buc., fd. "Documente istorice", CCXXVI/52, copie.
- 8.Andronache, Ștefan. Tecuci ..., ghid. Ed. revizuită și adăugită. Tecuci, 2001, p.15.
- 9.Andronache, Ștefan. Documente istorice tecucene. Vol.3, Secolul al XIX-lea. Tecuci, Biblioteca Municipală "Șt. Petică", 2002, p. 99-101.
- 10.Hulea, Ioan. Monografia comunei Nicorești. București, Ed. Făt-Frumos, 2004, p.283.
- 11.Arh. Naț., Sed. Cen. - Buc., fd. "Documente istorice", CLXXVI/62, copie; Andronache, Ștefan, op. cit., p 108-109.
- 12.Hulea, Ioan, op.cit., p.284.
- 13.Arh. Naț., Sed. Cen. - Buc., fd. "Documente istorice", CXXXVI/58 și 59.
- 14.Arh. Naț., Sed. Cen. - Buc, fd. M-rea Neamț, CXXXVI/54, original.
- 15.Arh. Naț., Sed. Cen. - Buc., fd. "Documente istorice", MXXI/219, original.
- 16.Pr.sc. Dimitriu, Mărășești, art. cit, p.4.
- 17.Arh. Naț., Sed. Cen.- Buc., fd. Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, dos. 856/1864 și 43/1866.
- 18.Direcția Județeană Galați a Arhivelor Naționale, fond Prefectura județului Tecuci, dos.62/1864.
- 19.Dir. Jud. Galați a Arh. Naț, fd. Prefectura județului Tecuci, dos.730/1864, f.9-10.
- 20.Ciuntu, Teodor N. Dicționar geografic, statistic și istoric al județului Tecuci. București,1897, p.145.
- 21.Pr.sc. Dimitriu Mărășești, art.cit., p.5.
- 22.Paul Păltănea. "Vechi lăcașuri de cult și viața bisericească în sudul Moldovei până în anul 1864", în: Monumente istorice și izvoare creștine. Galați, Episcopia Tomisului și Dunării de Jos, 1987, p.229
- 23.Arh. Naț., Sed. Cen. - Buc., fd. "Documente istorice", CLXXV/62.
- 24.Arh. Naț., Sed. Cen. - Buc, fd. M-rea Neamț, LXXII/44, original.

„Ziarul Nostru” - o publicație feministă în Galațiul interbelic

Letiția Buruiană

Înființată în 1919, la inițiativa dnelor Calipso Botez și a Isabellei Sadoveanu, profesoare în București, secția Galați a *Asociației pentru emancipare civilă și politică a femeii române* a reunit în jurul ei „doamnele din inteligența gălățeană”

în scopul de a atrage feministe din Galați în activități educative, sociale și culturale: cursuri, conferințe, întemeierea de școli pentru femei adulte etc. Președinta filialei de la Galați a acestei organizații a fost Maria G. Dimitriu-Castano. Una din marile reușite ale filialei a fost editarea unei publicații periodice bilunare pentru femei intitulată „Ziarul nostru”. Spunem că a fost o reușită, deoarece în perioada interbelică femeile abia începeau să se evidențieze ca publiciste, iar jurnaliste erau foarte puține, spectrul fiind dominat de bărbați. Poate de aceea unele din cele mai active și mai instruite femei și-au găsit deosebitul emoțional în publicațiile feministe inspirate de modelele occidentale.

Articolul program al revistei, intitulat revendicativ *Ziarul „Nostru”*, subliniază că „nimeni nu are dreptul să păstreze cu egoism numai pentru el darurile cu care providența l-a copleșit din belșug” și afirmă năzuința inițiatorilor ca publicația „să pregătească femeii acel piedestal moral de la care cuvântul și durerile ei să fie ascultate și luate în seamă”. Alăturat, un articol mai militant pentru drepturile femeii, intitulat „Ce vrem!”, conchide: „Pentru binele și propășirea omenirii – să se sfărâme nedreptatea ce i se face – să se rupă odată lanțul zăvorât de mentalitatea strămoșilor”. Aderența publicației la filiera politicii stângiste a vremii este evidentă: „Ea [mișcarea feministă] este rezultanta timpurilor grele de azi, care fatal chiamă femeia la muncă – și dacă o chiamă la muncă și datorie se cuvine s-o cheme și la drepturi.”

„Ziarul Nostru” a fost redactat la Galați din 1926 până în 1929, când, după o întrerupere de jumătate de an atât președinta, cât și redacția s-au mutat în Constanța. În această perioadă profilul ei are totuși o dominantă culturală atât prin conținut, cât și prin

numele unor colaboratoare, urmând ca în perioada constantă să devină mai mult un organ de propagandă feministă și de promovare intensivă a asociației.

Numele Mariei G. Dimitriu-Castano apare rar în calitate de semnatară în paginile revistei în această perioadă, de regulă la articolele ce privesc activitatea organizației și de cele mai multe ori în articole despre activitatea ei remarcabilă ca președintă a filialei.

Însă, încă de la primul număr, o întâlnim pe poeta și publicista Alexandrina Scurtu (n. 20 iulie 1880, Râmnicu Sărat, județul Buzău – d. 1949, Galați), o figură proeminentă în presa interbelică gălățeană. Deși exegeții au considerat că, după 1924, nu a mai publicat, constatăm că aici, în paginile „Ziarului nostru”, a semnat cu numele dobândit din cea de-a doua căsătorie - Al. Crăciun-Fostini: poezii, traduceri și adaptări din presa străină (franceză, îndeosebi: *Revue de deux mondes*, *Les Annales*). Putem presupune că a avut o contribuție deosebită, luând în considerație faptul că, în 1929 Alexandrina Crăciun-Fostini avea deja o experiență de un deceniu în publicistică, fondând alături de Constantin Buzdugan revista *Dunărea*, în 1919. În plus, redacția și administrația acesteia s-au aflat acasă la ea. Apoi, e de menționat faptul că, după exemplul lui C.Z. Buzdugan, poeta a luat inițiativa de a organiza la propriul domiciliu saloane literare unde au fost invitați scriitori precum Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, E. Lovinescu și Hortensia Papadat-Bengescu. Bunele ei relații cu scriitorii bucureșteni se datorau faptului că, în primii ani ai „Sburătorului”, a făcut parte din nucleul cenaclului condus de E. Lovinescu, iar în 1921 a devenit membră a Societății Scriitorilor Români.

Ținuta revistei era puternic intelectuală, conținând la fiecare număr câte un citat din oameni celebri despre femei și feminism pe post de manșetă pe prima pagină (de exemplu, „Feminismul este revolta femeii contra propriilor ei defecte”, de Emile Faguet, în nr. 3/6 iunie 1926), cu o paginare îngrijită, articolele de fond fiind judicios combinate cu anunțuri, știri și reclame. Conținutul tematic era variat de la sublinierea rolului femeii în societate la o justificată popularizare a activității asociației și a persoanelor implicate, până la articole documentate pe probleme de cultură, sănătate, educație, activități

practice din sfera domestică sau tipic feminină etc. Prin conținutul tematic profilul era destul de apropiat de formula revistelor actuale care au drept grup țintă principal femeile. Însă multe dintre articole nu aveau nicio semnătură sau aveau doar inițiale. Este posibil ca unele articole să fi fost realizate tot de Al. Crăciun-Fostini, având în vedere experiența publicistică, bagajul cultural, educația (a urmat Pensionul Humpel din Iași și studii superioare de pictură la Dresda în Germania și a fost profesoară de desen la Liceul de Fete „M. Kogălniceanu”) și comparând stilul din articolele semnate cu altele asemănătoare, dar nesemnate.

Remarcăm în primele numere ale publicației două rubrici permanente deosebite: *Colțul Bibliotecii* și *Figuri de femei*. Prima abordează teme precum arta cititului, începând cu celebra carte a lui Emile Faguet - "Arta de a citi" și continuă cu sfaturi pentru alegerea cărților, care înseamnă o carte bună, romanul englez etc. Pe lângă modele feminine propuse cititoarelor în rubrica *Figuri de femei*, o serie de articole relatează informații despre statutul femeii în alte zone ale globului, cum ar fi China, Japonia, Statele Unite.

Alături de semnătura Alexandrinei Scurtu, mai întâlnim în paginile *Ziarului Nostru* și poezii semnate de Cornelia Buzdugan, fiica lui Constantin Z. Buzdugan, o colaboratoare pe care o mai întâlnim și la publicațiile: *Luminișuri. Revistă bilunară a Cercului Cultural „V. Alecsandri"*. Cunoscută mai ales sub numele Cornelia Buzdugan-Hașeganu (16 noiembrie 1903, Galați - 7 noiembrie 1947, Brașov), a debutat când era încă elevă cu versuri sub pseudonim (Nelia Corbu), în „Dunărea” (1919). A fost primită favorabil în mediile literare și intelectuale reușind să publice sub numele real, în „Convorbiri literare”

(1921). În perioada studenției, a activat în cadrul cercului dirigit la Institutul de Literatură de Mihail Dragomirescu. Aproximativ în perioada colaborării la „Ziarul Nostru”, existența Corneliei Buzdugan a fost foarte agitată, cauzele fiind peregrinările pe la diverse școli din țară (ca profesoară de română și franceză), moartea mamei și apoi cea dramatică a tatălui, care s-a sinucis în decembrie 1930. De aceea poate și versurile publicate de ea în paginile

acestei publicații și nu numai, conțin o anume „frondă” feminină, ce țin de lirismul reflexiv, modern, chiar dacă formal unele stihuri aparțin registrului tradițional. („*Poposim iar/Dar vraja - vâl de fum -/ S-a risipit.../ Sufletul, trudit-mi oapse,/ Și de-aicea prigonit/ Iar și-a ridicat povara dorurilor/ Și a pornit din nou mai singur, mai pribeag, mai neștiut/ Șovăind în drumu-i aspru și de nimeni bătut/ Și-afundându-se în noaptea nostalgiei fără nume/ Soră gemene acelor răslețiți pe veci din lume.*” Pribegire. În: nr.1/22februarie 1927)

În câteva numere din 1926, sunt relateate pe larg lucrările *Con-*

gresului al X-lea al Alianței Internaționale pentru sufragiul femeilor care a avut loc la Paris în perioada 30 mai - 6 iunie 1926. Acest mănunchi de articole se datorează unor reprezentante din Galați, drele Stella Prodrom și Florica Uzescu, care au participat la Congres alături de dnele Elena Meissner din Iași, Alexandrina Cantacuzino și Eugenia Ianculescu din București și Maria Popp din Craiova.

Fără îndoială, analizaarea unui astfel de periodic specializat merită o atenție deosebită în contextul interesului crescut al cercetărilor de istorie a presei, dar și în ceea ce privește ilustrarea mentalităților, credințelor, obiceiurilor și gusturilor caracteristice, a influențelor culturale și politice externe în realizarea unor studii de gen.

Obiceiuri din ciclul vieții: Nunta

Eugen Holban

Nunta propriu-zisă începea duminică dimineață. Sătenii erau invitați încă de vineri de către stolnici și vornici. Vornicii umblau de obicei călări, caii fiind frumos gătiți cu zgărzi, canafi și panglici colorate, cu batiste sau prosoape prinse la căpăstru, în dreptul urechilor. Pe șea era așternut un levicer nou sau o țesătură specială care

avea pe toate laturile canafi, numită cioltar.

În comuna Țepu, socrul cel mare, precum și cel mic umblau prin sat - fiecare pe la rudele lui - cu ulciorul plin de vin și nu cu plosca, ca să invite la nuntă. Acest lucru se făcea sâmbătă dimineață, până la ora 10.

Mirele umbla și el prin sat pentru a-și invita flăcăii prieteni, precum și rudele, dar umbla cu plosca. Înainte de a pleca prin sat, el mergea mai întâi la mireasă ca să-i gătească plosca cu flori (Ștefan Chiscop, 60 de ani, inf. din anul 1970).

Duminică dimineață, înainte de răsăritul soarelui, orchestra cânta „Zorile” - interesantă asemănare cu obiceiul de la înmormântare, semnalată desigur și în alte zone. Pe la orele 10³⁰-11³⁰, mirele, împreună cu doi vornici și un grup de aproximativ 10-15 tineri,

însoțiți de muzică, mergeau la nunul mare. În satele din apropierea Siretului, mirele împreună cu doi vornici sau cu stolnicul principal mergeau la nunul mare pe la ora 8⁰⁰, cu rachiul. Pe tablă puneau o sticlă de rachi, năut prăjit etc. și 12-13 păhăruțe, toate învelite cu un prosop frumos. După ce ofereau toate acestea nașului, fixau ora când să vină să-i ia de acasă, ceea ce se întâmpla, de obicei, între orele 10-12, când mirele, însoțit de vornic și de un alai mai mare de tineri și de o parte din muzicanți reveneau la nun pentru ca împreună să pornească spre mireasă. Vornicii umblau tot timpul cu ploștile frumos gătite și pline, cinstind și invitând la nuntă pe sătenii întâlniți în cale. Sătenii mulțumeau și urau trai bun tinerilor. În trecut, cel puțin doi vornici

umblau călări, indiferent de distanța dintre cele trei gospodării implicate direct în nuntă. În cazul în care distanțele erau mari, ori socrii erau din sate diferite, numărul celor călări era considerabil mărit. Femeile, fetele și cei mai în vârstă mergeau în căruțe. Fiecare căruță avea câte trei leagăne acoperite cu levicere noi. Caii erau bine pregătiți - țesălați, gătiți - indiferent dacă erau înhămați la căruțe sau dacă erau călăriți.

„Când s-au gătit s-au gătit toate, cuscrii într-o brașoveancă, au făcut cap șiragului de căruțe în care se urcaseră însurăteii și fetele gătite de mama focului. Tot o floare și-un busuioc le erau legăturile fustelor. Mirele, călare pe un armăsar ținut numai la umbră și la hrană pentru nunți și iarmaroace, își luă locul lângă căruța nașilor de partea nănașei. Flăcăii lăsară frâul în voia cailor înaintea căruțelor. Eu și fratele trebuia să ajungem înaintea tuturor la casa miresei, să spunem conocășia. Leanca, sora mirelui, îmi dete o ploscă cu vin pentru cinstitul flăcăilor și ne ură: «călătorie spincenată». Roibul de sub mine era un dobrogean de patru primăveri, numai inimă de dânsul. Îi pusem un lăvicer pe spate în locul șei, să nu fiu luat în hială, târât... Canafi bicului fluturau, plosca gâlgâia (...).”

La Fântânele se adunase tot satul la casa miresei. Când ne-au zărit, flăcăii lor bubuiră din pistoale și caii noștri întărâtați ocoliră casa de trei ori, cât ai clipi.

În pridvor, mireasa cu obraji ca doi bujori, care își izbândeau ceva

din rumeneala lor peste fluturașii de la ie, ne aștepta. Lângă dânsa, prietenele atâtor întâmplări nevinovate ședea cu ochii umezi... Una ținea tava de argint a bisericii cu șase pahare de vin profiriu; iar alta, năframe cu numele miresei. Îndemnând caii până la poalele pridvorului, unde fratele Grigore, după ce lovi de trei ori cu biciul în streășină casei după datină, începu urarea ... Iar când ajunse la: „Ș-am venit, boieri dumneavoastră/ Cu-n târnăcop de argint,/ Să vă scoatem florica din pământ...” bătă din nou cu biciul de trei ori în streășină casei (Anton Cioroiu. La nuntă. În revista „Licăriri”, Galați, nr. 10-11, octombrie-noiembrie 1923, p. 216-219).

Relatarea liceanului Anton Cioroiu, de fel din comuna Măstăcani - zona etnoculturală Galați - de

Hora. Covor sec. al XIX-lea din com. Țepu

unde era și mirele, are valoarea unui document de epocă, autorul, un fin observator, nu este doar un martor pasiv sau un povestitor care scrie ceea ce a auzit sau a văzut de pe margine. El este un actant profund implicat în desfășurarea evenimentului, ca văr al mirelui și, în consecință, cu funcție foarte importantă în ceremonialul nunții respective. Menționăm că este vorba de nunta unor gospodari înstăriți.

Un alt document, ceva mai vechi, ne oferă și revista „Graiul nostru” prin vocea unui sătean din fostul județ Tecuci: „Apoi cum să facă? Să duce o dată, de două ori, ș-o cere la părinți și pe urmă, dacă părinții nu vor și fata are plăcere cu flăcăul, ia-l de mână și pe lună, cum e vorba. Dacă vre părinții, atunci o duce cu nuntă cu lăutari, cu treabă. Asta duminică, și, cum e diseară, pun masa și dau care doi, care rudeni dau câte patru franci de parale, câte cincii. Asta-i nuntă cu dar, dar se fac și fără

apoi legătura de busuioc din cană și stropea de trei ori picioarele mirelui. Acesta bătea tot de trei ori cu biciul în streășina casei, apoi lua cana cu busuioc cu tot și o arunca peste casă. În cazul în care cana nu se spărgea, se spunea că va avea o căsnicie frumoasă. Dacă mirele nu reușea s-o arunce peste creștetul casei, el nu putea lua fata din locuința părintească. Este vorba, desigur, de o probă de bărbăție. Pentru a fi gătită, mireasa se așeza pe un scaun în mijlocul casei. Pe geam era pusă o pernă. Fetele îi țineau oglinda. În unele sate, oglinda era ținută de vornicul principal. După ce terminau gătitul, un vornic măsura de trei ori mireasa cu biciul, întrebând-o de fiecare dată: „- De la început până la sfârșit/ Câte garduri ai sărit?” „- Dintr-o mie, Domnul știe”, răspundeau unele zâmbind. Altele se rușinau pur și simplu și nu spuneau nimic.

După ce era gătită, mireasa se scula de pe scaun și în locul ei se așeza o fată mare care dorea să se mărite în curând. Se dădea apoi și scaunul la o parte și în cameră se aducea o masă. În momentul următor li se punea peteală pe cap - în păr - fetelor participante la nuntă.

Mirii cu nunii și cu cei ce participaseră la gătit porneau apoi „danțul” care consta de fapt din înconjurul mesei pe colțurile căreia se afla câte o mână de grâu. Masa era înconjurată de trei ori, bineînțeles în ritm de dans, și de fiecare dată când mireasa ajungea

Levicer sec. al XIX-lea din com. Matca
(motiv geometric)

dar. Ia omul o oacă de rachiu de la crâșmă și dă la rude. La nuntă cântă, fac chef joacă, închină pahare de vin. Cine închină se zice vornic. Așa stau la masă și dacă au vin se mai apucă de joc, dacă nu, be apă și se duce acasă. De-al de mine nu-i mai dă mâna să joace, numai tinerii” (Gheorghe Ștefan a Lupoi, 57 ani, Scărișoara, în revista „Graiul nostru”..., București, 1906, p. I).

Este vorba desigur de un membru al unei comunități de foști clăcași.

Vornicii aveau batiste la fel de mari și de frumoase ca și cea a mirelui, împodobite într-un anumit fel tot de către mireasă. Alaiul se îndrepta spre casa miresei chiuind și pocnind din bice. În așteptarea alaiului, mireasa stătea la fereastră, iar când se apropia își privea mirele prin verighetă „ca să nască copii frumoși”. În fața porții, alaiul era întâmpinat de socrii mici și câteva rude apropiate, cu ploști și sticle de vin. Mireasa stătea în fața ușii cu o cană de apă „neîncepută”, adusă de la trei fântâni sau - în unele sate - de la a treia fântână. Când aducea apă, mireasa era însoțită de una sau două fete și, la întoarcere, folosea un alt drum decât cel parcurs la dus. Ea lua

Levicer sec. al XIX-lea din com. Cudalbi
(motivul „Coasta vacii”)

în dreptul grămăjoarelor de grâu le „ștergea” cu mâna, adică aruncând jos o parte din boabe în așa fel încât, în final, toate boabele să fie împrăștiate pe jos. „Câte boabe pe masă! Atâția copii în casă!” strigau nuntașii, trădând astfel caracterul de rit implicat în fertilitate - prolificitate - al obiceiului, în unele sate din zonă luau și ceilalți nuntași implicați în acest danț câteva boabe și aruncau cu ele în miri, îmbogățind astfel semnificația ritualică a momentului.

Înainte de a scoate „danțul” afară, în ogradă, mirii luau de pe masă un colac mare - colacul miresei,

o legătură de busuioc și un pahar cu vin. Paharul era bine fixat în mijlocul colacului, într-un spațiu special conceput. În timp ce hora se învârtea în toată ograda, mireasa, împreună cu soacra mică, ajutate fiind și de una sau două fete, „însohoneau” (găteau) nunii, adică le puneau pe după gât prosoape albe de bumbac, împodobite cu trei registre decorative din arnici roșu și negru, precum și cu așa zisele cămăși de nuni, la fel împodobite, care în trecutul mai îndepărtat nu erau altceva decât iile din zonă. Prosopul nunului avea deseori ca motiv decorativ principal calul, calul și călărețul sau cocoșul, iar al nunei - motive vegetale și avimorfe. În unele sate, în funcție de posibilitățile socrilor mici, toți nunii - adică toate rudele apropiate ale nunilor principali, primeau ștergare, dar unii din ei ceva mai mici, acest lucru fiind perfectat încă de la „împăcăciune”.

În alte sate, înmânarea ștergarelor se făcea la casa socrului mare după ce alaiul nunții sosea de la cununia religioasă. Tot acum se ofereau și batistele flăcăilor care erau prinse în piept de un colț, lăsându-le să atârne pe toată dimensiunea lor. Deși erau brodate de fetele

din sat, batistele veneau totuși din partea miresei și, uneori, cei care o simpatizaseră iar acum se considerau oarecum frustrați prin acest mariaj, le rupeau de ciudă, dar nu în fața nuntașilor. După încheierea acestui moment, mireasa se prindea la loc în horă, alături de mire. Când mirii ajungeau în dreptul socrilor, orchestra înceta să mai cânte, hora oprindu-se.

Socrii se așezau pe o laviță mare, acoperită cu levicere. Totul era aranjat în așa fel încât mirii să stea cu fața spre răsărit. Urma „închinăciunea vinului”. Mirele lua paharul din mijlocul colacului și i-l oferea socrului mare, apoi, după ce acesta îl golea, venea un stolnic cu sticla și-l umplea din nou pentru a i-l oferi soacrei. După aceea erau cinstiți nașii, apoi mireasa repeta exact gestul mirelui. În momentul următor se spunea iertăciunea de către un stolnic care o știa mai bine și o recita frumos: „Cinstiți nuni mari,/ Cinstiți socri mari/ Ascultați aceste cuvinte,/ Cu rugăminte./ Acești tineri care stau/ Cu genunchii plecați/ Și cu fețele rușinate/ Și așteaptă de la dumneavoastră blagoslovenie,/ Că binecuvântarea părinților/ întărește casele fiilor,/ C-așa a fost de la Adam și Eva etc...”. În zonă sunt multe variante ale iertăciunii. Toate sfârșesc în felul următor: „De la nunul mare un bacșiș bun/ Și un pahar cu vin/ Și de la cucoana mireasă/ O batistă frumoasă.”

Mireasa îi prindea imediat batista în piept iar nașul îi oferea o sumă de bani și un pahar cu vin. Cu paharul în mână, stolnicul zicea: „Să vă fie de bine! Acest pahar cu vin am să-l beau jumătate, iar cealaltă jumătate am s-o arunc pe spate, la cei cu gurile căscate”. Și arunca într-adevăr vinul pe spate, în hohotul de râs al nuntașilor.

Nuna lua apoi colacul, îl rupea în patru părți egale, deasupra capului miresei. Dădea apoi câte o bucată miresei, aceasta mușca din ea, după care o arunca în mulțime, pe rând, în cele patru zări. Cel care prindea o bucată, dădea din ea și celor din jur, căci „era bine s-o ai în buzunar, când mergeai la iarmaroc. Se uitau cumpărătorii la animalul dus spre vânzare, așa cum se uită nuntașii la mireasă”. Tinerii care gustau din colacul miresei se căsătoreau neapărat în cursul aceluiași an.

Sac de zestre sec. al XIX-lea din com. Valea Mărului

În momentul următor, mireasa intra în casă pentru a scoate zestrea, cu ajutorul femeilor și al unor flăcăi. La apariția fiecărui obiect, adunarea chiuia, iar cel care îl purta îl ridica deasupra capului și înainta în ritm de dans spre carul cu zestre în care stăteau patru ori șase femei. Obiectul nu era înmănat imediat, ci mai era purtat încă de vreo câteva ori împrejurul căruței, tot în ritm de dans. Flăcăii amăgeau din când în când femeile din căruță prefăcându-se că s-au hotărât să le înmâneze obiectul, dar porneau mai departe. Se făceau tot felul de glume. În majoritatea satelor exista o anumită ordine a scoaterii obiectelor din casă și a aranjării lor. Așterneau mai întâi țolul - nelipsit din zestrea nici unei fete - pe toată suprafața căruței, apoi aduceau sipetul. În acesta se găseau: ștergare, fețe de masă, prostiri de perete, de pat și de culme, câteva valuri de pânză din bumbac, din borangic sau in, cămașa mirelui, tacâmuri, veselă, o sticlă cu vin și o găină friptă, așezată între două străchini înfășurate într-un ștergar. Peste sipet se puneau desagii și sacii de zestre, preșurile, peticarele, levicerele din lână, cuverturile de pat, plapuma, covoarele, apoi pernele. Flăcăii mai luau și alte obiecte ori animale de prin curte necuprinse în zestre, lucruri deseori insignifiante, cum ar fi: tivde, cofe, pisici, câini etc., stârnind hazul nuntașilor.

Biblioteca Franceză „Eugène Ionesco” din Galați la un deceniu de existență

**Dorina Simona
Moisa**

Pentru a sărbători cei 10 ani de existență ai Bibliotecii Franceze „Eugène Ionesco”, la Galați a venit un grup de 13 francezi între 27 aprilie și 30 aprilie. Din delegație au făcut parte Jacques Hesse, președintele asociației Les Amis de la Bibliothèque Française „Eugène Ionesco” de Galați, Philippe Paillard și Pierre Gillardot, vicepreședinți, Jacqueline Paillet, secretară, Hélène Touzel-Paillard, membră a asociației, și 8 actori din trupa Avaricum din Bourges. De-a lungul celor 4 zile de ședere în Galați, cei 13 membri ai delegației, împreună cu membrii Fundației „Eugène Ionesco”, au organizat diverse activități: ateliere de teatru în școli și licee și la sediul bibliotecii; un atelier pentru învățarea artei de a spune povești susținut de Hélène Touzel-Paillard, responsabilă a secției pentru copii a Mediatecii din Bourges și povestitoare; un spectacol cu povești susținut de aceeași Hélène Touzel-Paillard, intitulat „Loie rouge et autres contes de Berry” („Gâsca roșie și alte povești din Berry”); spectacolul trupei „Avaricum” susținut pe scena Teatrului Dramatic Fani Tardini, intitulat „Les pas perdus”, adaptare a piesei cu același nume a lui Denise Bonal; conferința susținută de profesorul universitar de geografie Pierre Gillardot, intitulată „Les gares et leur rôle social et culturel” („Gările și rolul lor social și cultural”), în continuarea piesei de teatru care a fost jucată cu o zi înainte.

Un moment extrem de incitant a fost vizita lui Jacques Hesse, a lui Pierre Gillardot și a lui Jacqueline Paillet la Biblioteca „V. A. Urechia”, unde a avut loc o întâlnire cu d-na Letiția Buruiiană și cu d-l Zăfir Ilie și apoi au vizitat fondul de la Colecții speciale, din care d-na Valentina Oneț a etalat adevărate comori,

documente franceze unicat, donate în mare parte de V. A. Urechia (un incunabul, atlasul „Mercurio Geografico”, manuscrisul „L’Histoire des Ajaoiens”, de Bernard le Bovier de Fontenelle, albumul de stampe ale lui Rembrandt etc.).

Un moment foarte emoționant a avut loc sâmbătă seara, când prieteni mai vechi sau mai noi ai bibliotecii s-au strâns pentru a-și lua rămas bun de la francezi. Am privit împreună diapozitive cu fotografii făcute acum 10 ani și am simțit că doamna Anca Mihăilescu, sufletul bibliotecii, care apărea în aproape fiecare fotografie - unele făcute la primul sediu al bibliotecii imediat după cumpărare, care era aproape o ruină, cu rafturile pe atunci noi și goale - este în continuare cu noi. Francezii au plecat foarte impresionați de organizare, de colaborarea strânsă care există între școli și licee, de grupul de profesori tineri care muncesc ca voluntari pentru

bibliotecă, de parteneriatul cu Biblioteca „V.A. Urechia”, care s-a concretizat și în organizarea la sediul Bibliotecii Franceze a unei expoziții - „Galațiul și tradițiile sale francofile”, prilej cu care au fost invitate trei doamne absolvente la Notre Dame de Sion, care au povestit despre Galațiul interbelic. Expoziția a cuprins reproduceri după cărți poștale, stampe, documente

franceze din fondul de colecții speciale ale Bibliotecii „V.A. Urechia”. O altă expoziție - „Eugène Ionesco”, cu afișe, poze și cărți din fondul celor două biblioteci a putut fi vizitată pe toată perioada activităților în foaierea sălii mari a Teatrului Dramatic „Fani Tardini”.

Ioan Bohociu

„armonii” biografice uitate (I)

Eugen Drăgoi

Personalitate muzicală de prim rang, compozitor, dirijor, profesor, Ioan Bohociu (1874-1944) a onorat vreme de peste patru decenii viața culturală a municipiului Galați, imprimând unei întregi generații dragostea pentru armoniile sonore și gustul pentru muzica de calitate. Meritele sale culturale sunt departe de a fi relevante cum se cuvine; a intrat poate prea repede și pe nedrept în conul de umbră al uitării semenilor, în ciuda unor articole, studii sau volume care i s-au dedicat (1). Prin aceste rânduri încercăm readucerea în memoria colectivă a muzicianului complet, Ioan Bohociu, apreciat de specialiștii în domeniu în timpul viețuirii sale; sperăm să deschidem o poartă și altor iubitori de valori, fără tendințe paseiste, pentru reconsiderarea contribuției unuia din înaintașii noștri care a îndrăgit orașul în care a viețuit și s-a străduiut cu asupra de măsură pentru a-i ridica prestigiul cultural. Ne vom referi, pe scurt, la câteva aspecte biografice și profesionale din care unele sunt mai puțin sau deloc cunoscute.

Ioan Bohociu s-a născut la 22 august 1874 (2) în satul Crăiești, județul Covurlui. Era fiul agricultorului Costache Bohociu și al Mariei; după tată, nepot al preotului Gheorghe Bohociu (1824-1899), slujitor la biserica *Sfinții Voievozi* din Crăiești (înainte de 1845-1854) și la biserica *Sfântul Nicolae* din același sat (1854-1899) (3).

Școala primară și cursurile școlii secundare le-a urmat în Bârlad. În 1893 absolvă Școala Comercială din Galați, iar trei ani mai târziu Școala specială de finanțe din București.

Abandonând lumea cifrelor pentru universul muzicii, a frecventat cursurile Conservatorului de Muzică din București (1893-1897), având între profesori pe Gheorghe Brătianu, D. G. Kiriac, Eduard Wachmann. La 1 septembrie 1897, este numit profesor la catedra de muzică vocală a Gimnaziului din Turnu Măgurele (4). După un an (1 noiembrie 1898), face schimb cu Constantin Cuclin (tatăl compozitorului Dimitrie Cuclin): Bohociu devine profesor la Liceul „Vasile Alecsandri” din Galați, iar Cuclin la Gimnaziul din Turnu Măgurele (5). Între anii 1901-1903 urmează cursuri de specializare la Conservatorul din Leipzig (Germania), luând lecții de la Solomon Jadassohn, Stephan Krehl, Carl Reineke ș.a.

Revine în țară și-și continuă activitatea didactică la Liceul „Vasile Alecsandri” din Galați (1903-1931) de unde se și pensionează. În 1912 a deținut postul de inspector de muzică, iar în 1918 a fost directorul Școlii Speciale de Muzică din București (6). S-a căsătorit la 7 mai 1930 cu Anghelina (născută la 1 decembrie 1893), fiica măcelarului Toader Pleșu din Galați (7).

A trecut la veșnicele locașuri în ziua de 12 aprilie 1944, la spitalul din comuna Vida, jud. Vlașca (actualmente jud. Giurgiu), unde se afla refugiat din cauza celui de-al Doilea Război Mondial (8), fiind înmormântat în cimitirul Smârda din Giurgiu (9). La moartea sa a lăsat școlii din satul natal Crăiești o parte din pământul pe care îl avea de la părinți (10). Conform propriei dorințe, osemintele i-au fost aduse și reînhumate în cimitirul „Eternitatea” din Galați, în ziua de 30 mai 1946. La ceremonia de reînhumare a rostit un cuvânt emoționant preotul prof. Georgescu „scotând în evidență meritele profesorului și artistului care a iubit atâtea Galații și pe gălățeni” (11). În anul 1987, osemintele compozitorului au fost strămutate în cavoul familiei dnei Ștefania-Doina Sosai din același cimitir „Eternitatea” din Galați, unde patru ani mai târziu a fost înmormântată și soția acestuia (12).

Ioan Bohociu n-a avut urmași. După moartea acestuia, soția muzicianului a adoptat pe dna Ștefania-Doina Sosai, fiica surorii sale (sora Anghelinei Bohociu se numea Paraschița, căsătorită Pleșu, decedată la 6 martie 1989), căreia prin testamentul redactat la 20 martie 1990 la Notariatul de Stat

Galați, i-a lăsat întreaga avere mobilă și imobilă.

Note:

1. Cele mai multe date folosite în acest studiu le-am preluat din documntele de arhivă ale familiei Ioan Bohociu, puse la dispoziție cu generozitate de dna Ștefania-Doina Sosai, fiică adoptivă și moștenitoare de drept a soției compozitorului, pentru care îi mulțumesc și pe această cale. Bibliografia reprezentativă pentru viața și creația muzicală ale lui Ioan Bohociu este destul de săracă, în comparație cu atenția publicistică ce s-a acordat altor muzicieni din provincie. Notăm aici lucrările la care specialiștii pot face apel: *Galeria compozitorilor români [Ioan C. Bohociu]*, în „Armonia”, Botoșani, nr. 7-9, 1930; Ion Croitoru, *Din istoria muzicii noastre: Ion Bohociu*, în „Muzica”, nr. 4, aprilie 1959, p. 36; Zeno Vancea, *Creația muzicală românească. Sec. XIX-XX*, vol. 1, Editura Muzicală, București, 1968, p. 69-70; Viorel Cosma, *Muzicieni români. Lexicon*, București, 1970, p. 69-70; Idem, *Muzicieni din România. Lexicon bio-bibliografic*, Editura Muzicală, vol. 1, București, 1989, p. 140-141; *Cultura, știința și arta în județul Galați. Dicționar biobibliografic* (redactor coordonator Nedelcu Oprea), Galați, 1973, p. 41-42; prof. Oprea Mihail Mateescu, *Ioan C. Bohociu, compozitor și pedagog* (lucrare pentru obținerea gradului didactic I, manuscris, 1977, Biblioteca Conservatorului de Muzică Iași); D. D. Soitu, Gh. S. Ștefanescu, *Jubileu. 125 de ani de la înființarea Liceului „Vasile Alecsandri” din Galați*, Galați, 1992, p. 55; Adina Șușnea, *Ioan Bohociu, regăsirea unui muzician*, Editura Muzicală, București, 2006, 142 p.; Ioan Brezeanu, *Galați, biografie spirituală*, Editura Centrul Cultural Dunărea de Jos, Galați, 2008, p. 314.

2. Pentru data corectă a nașterii compozitorului, 22 august 1874, vezi Actul de naștere nr. 29 din 24 august 1874 aflat la *Serviciul Județean al Arhivelor Naționale*, Galați (în continuare se abreviază *SJAN*), colecția Registre de stare civilă comunală, comuna Crăiești, jud. Covurlui, născuți, dosar nr. 17/1874, f. 15r: „Actul no 29 din anul una mie opt sute șeptezeci și patru, luna august, în douăzeci și patru de zile, orele unsprezece anterimeridian. Act de naștere al copilului Ion, născut alaltăieri, la douăzeci și două ale lunii curente, orele opt de dimineață, în casa părinților săi din comuna Crăiești, fiu al dlui Costachi Bohociu, în etate de 24 de ani și a(l) dnei Maria Bohociu, în etate de 21 ani...” (subl. ns.). Aceeași zi, 22 august 1874, și în Diploma eliberată de Conservatorul Regal de Muzică din Leipzig (Arhiva Ștefania-Doina Sosai), precum și în Certificatul de căsătorie eliberat de Sfatul Popular al orașului Galați sub nr. 20.523 din 1 octombrie 1956 (Arhiva Ștefania-Doina Sosai). În diverse publicații (Viorel Cosma, *Muzicieni din România. Lexicon biobibliografic*, p. 140; Diacon Gabriel Năstasă, *Protopsalți, cântăreți și dirijori de cor la Catedrala Mitropolitană din Iași, de la sfârșitul secolului al XIX-lea până astăzi*, în „Teologie și viață”, an. XVII, nr. 7-12, iulie-decembrie 2007, p. 512) data nașterii este înscrisă eronat ca fiind 21 august. Alte mărturii indică ziua de 24 august (Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea*, București, 1940, p. 112; înscris olograf al soției compozitorului, Anghelina, din 31 03 1968, f. 2, Arhiva Ștefania-Doina Sosai; *Cultura, știința și arta în județul Galați, ed. cit.*, p. 41; Adina Șușnea, *op. cit.*, p. 13).

3. Ing. Dumitru Lețca, Ing. Teodor Țuchel, Niclae Lețca, *Date monografice despre Crăieștii de Covurlui, jud. Galați, com. Vârlezi*, ms. dactilografiat (284 f.), aflat în posesia familiei pr. Alecu Nistor, Galați. Informația privind perioada de păstrire a pr. Gh. Bohociu, la f. 230b-230c. Mulțumesc și pe această cale dnei prof. Adina Șușnea de la „Liceul de Muzică” din Galați, pentru amabilitatea de a-mi fi pus la dispoziție, spre documentare, manuscrisul respectiv.

4. Adina Șușnea, *op. cit.*, p. 14-15.

5. Ion Bârsan, *Convorbiri cu Dimitrie Cuclin*, Editura Grai și Suflet-Cultura Națională, București 2005, p. 89; pr. Eugen Drăgoi, *Seminarul Teologic de la Dunărea de Jos în perioada 1864-1878*, în vol. Pr. drd. Lucian Petroaia, pr. Eugen Drăgoi, pr. prof. Costel Bulgaru, *Seminarul Teologic „Sfântul Apostol Andrei” din Galați, școală a apostolatului la Dunărea de Jos*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2008, p. 54.

6. Date înscrise într-un chestionar de Anghelina Bohociu, în 1968, Arhiva Ștefania-Doina Sosai.

7. Vezi Extras din registrul actelor pentru născuți din 28 februarie 1946, Arhiva Ștefania-Doina Sosai.

8. Certificat de moarte seria Ma, nr. 561658, eliberat de Sfatul Popular al Comunei Vida la 10 decembrie 1956, cu nr. 840; Maria Stanciu, *Regăsirea compozitorului Ioan C. Bohociu*, în „Viața liberă”, an. XVII, nr. 5131, 13 septembrie 2006, p. 9.

9. Este inexactă afirmația (Maria Stanciu, *Dispar mormintele*, în „Viața liberă”, an. XVII, nr. 4957, 21 februarie 2006, p. 7) că Ioan Bohociu „a fost înmormântat undeva în apropiere de Giurgiu”.

10. Ing. Dumitru Lețca, Ing. Teodor Țuchel, Niclae Lețca, *op. cit.*, f. 213.

11. *Inhumarea profesorului I. Bohociu*, într-un extras din ziar fără particularizare, aflat în Arhiva Ștefania-Doina Sosai, pe care nu l-am găsit în presa locală a vremii. Mormântul se afla în fața intrării la biserica Adormirea Maicii Domnului din cimitir (nord-vest). Este inexactă informația muzicologului Viorel Cosma (*Muzicieni români. Lexicon*, p. 69), preluată și de diac. Gabriel Năstasă (*Protopsalți, cântăreți și dirijori de cor...*, p. 513) că Ioan Bohociu a murit „în ziua de 13 aprilie 1944, în comuna Vida, județul Ilfov!”.

12. Mai multe afirmații făcute într-un articol (Maria Stanciu, *Dispar mormintele*, în „Viața liberă”, an. XVII, nr. 4957, 21 februarie 2006, p. 7) referitoare la locul de veci al compozitorului sunt neîntemeiate. De altfel, ziarista cotidianului gălățean va reveni cu clarificări câteva luni mai târziu. Vezi Maria Stanciu, *Regăsirea compozitorului Ioan C. Bohociu*, în „Viața liberă”, an. XVII, nr. 5131, 13 septembrie 2006, p. 9.

(Va urma)

Brâncuși. Esența și zborul

Vasile Gogea

Brâncuși a vrut tot timpul să învețe piatra să zboare: „toată viața mea am căutat esența zborului“. A vrut, ca și Thales, să „împingă în sus un element al lumii fizice, făcându-l să se comporte metafizic“. Metafizica lui s-a materializat în cele peste șapte sute douăzeci de lucrări care dovedesc comunicarea intimă între sculptor și materialul cu care lucra. Ceea ce era important în această relație era rezistența materialului în fața spiritului creatorului. Pentru că în momentele de creație „sculptorul luptă cu materialul” și, asemeni lui Camus, nu înțelege decât ceea ce atinge și îi rezistă. Rezistență din care se naște imprezvizibilul: “Pietrele pot deveni dintr-odată șugubețe.” “Pietrele” lui Brâncuși sunt încă de la început pline de semnificații, dar cel care-și făcuse de căpătâi cartea lui Milarepa, care-i cunoștea foarte bine pe Budha și Lao-Tse avea nevoie de sens. Avea nevoie de sens chiar în interiorul materialului pe care îl șlefua pînă când devenea suficient de transparent ca să răzbată spiritul. Atitudinea lui Brâncuși era cea care dădea semnificații celor mai umane sensuri, și celor mai cosmice. Credea în eterna reîntoarcere, în geometrie și în legile cosmice. Nu credea în suferința creatoare: „Eu vă dau bucurie curată“. Legea morală trebuia să caracterizeze cosmosul: „Nici o energie morală nu se pierde zadarnic în univers“. Un univers în care piatra lui Brâncuși cântă în zbor, asemenea ciocârliei. Până și „Coloana nesfârșită” cântă-zboară în infinit. Brâncuși introduce sens într-o lume infinită; repetarea de trapeze ne sugerează ideea că universul ar fi format dintr-o repetare infinită a aceluiași sistem. Meditația asupra infinitului îl duce la negarea formelor: în „Rugăciune” procedează la o descarnare totală a sentimentului, concentrându-se asupra durerii și întrebării “viață sau moarte”. Brâncuși ne dovedește că femeia poate fi și lebădă.

Brâncuși cioplește direct ca și cum mâinile ar avea ochi acolo unde ochii nu văd în interior. El caută mereu transfigurat spiritul: “Lucrînd asupra pietrei, descoperi spiritul materiei, măsura propriei ei ființe, mîna gîndește urmînd gîndul materiei“. Iar

acolo unde Brâncuși nu găsește spirit în materie, o investește cu propriul lui spirit. În aceasta constă sacralitatea lui Brâncuși, „o sacralitate smerită“, cum ar fi spus Mircea Eliade. Puținele teme ale lui Brâncuși, puține ca și actele fundamentale din viață, repetă arhaic, aproape de culturile tradiționale, acte de creație cosmice, aproape divine. Căci, dacă prin gândire omul depășește echilibrul senzorial cu natura, prin creație el depășește echilibrul rațional cu propria lui natură. Creația este drumul spre divin, spre zeu, spre sophos. „Creează ca Dumnezeu” – își impunea sculptorul. Prin creație, Chaosul se ordonează în Cosmos. Gesturile capătă sens numai în măsura în care ele repetă o acțiune primordială. Așa, “Poarta sărutului” devine un exemplu de transformare a unei opere antice în una modernă.

Pasărea în spațiu

În creație, Brâncuși este un mag, iar sensibilitatea magică nu poate duce decât la bucurie, căci pentru ea nu există iremediabilul. În viziunea extatică nu mai există decât o proiecție monumentală de umbre și lumini. O proiecție monumental-tărănească, deci limitată doar natural: fie de natura în a cărei ordine se înscrie, fie de propria natură a creatorului. Pentru a ajunge la stadiul iluminării în care devenea posibilă viziunea extatică, Brâncuși postea zile întregi. Austeritatea și esențialitatea. Esența - eidos - este în formă arhaică veidos, adică a vedea, deci a sculpta esența înseamnă a sculpta în lumină.

Deontic, la Brâncuși lucrul este întotdeauna desăvârșit pentru că este totdeauna de săvârșit. Un ritm interior, hrănit de misterul cosmic, l-a condus pe Brâncuși la perfecțiune. Creația devine, într-un fel, mai importantă decât a tuturor sculptorilor ca Michelangelo. Mirarea ne poate cuprinde în fața cuminenței imprezvizibile a sculpturilor lui Brâncuși.

„Tulburare! Confuziune! În mijloc erau forme. Tulburare! Confuziune! În mijloc erau obiecte. Taină. Tăcere. În mijloc erau esențe vitale!” (Lao Tse).

NB Acest text a apărut prima dată în revista studentească „Napoca universitară”, în 1976, seria condusă de Constantin Hârlov, și a fost inclus în volumul antologic “Brâncuși și Transilvania”, alcătuit de cunoscutul brâncușolog Constantin Zărnescu, apărut la Editura Grinta, în anul 2001.

Ion Petrovici într-o nouă apariție vitrinieră (I)

Ionel Necula

Cum de n-am anticipat? Mă amăgisem cu ideea că opera de reeditare a filosofului tecucean Ion Petrovici este în linii generale încheiată, că alte surprize sunt excluse și că s-au creat condiții pentru redactarea unei integrale a bibliografieisalehermeneutice. Apăruse antologia **Talentul oratoric** (Editura Casa Radio, București, 2002) cu toate conferințele sale radiofonice, apăruse culegerea **Misiunea filosofului** (Editura Grinta, Cluj, 2004), apăruse volumul **Filozofie și politică** (Editura Aius, Craiova, 2006), apăruse masiva ediție a Operelor filosofice, îngrijită de harnicul profesor Al. Boboc (Editura Academiei, București, 2006), apăruse culegerea **Filosofie și metafizică** (Aius, Craiova, 2007), apăruseră atâtea-alte reeditări și studii consacrate nefericitului gânditor că aproape se elimina posibilitatea unor alte surprize. Mă gândeam că acum, după atâtea reeditări și culegeri, s-au creat condiții pentru o tratare monografică, desfășurată în genul celei consacrate de C. Schifirneț filosofului C. Rădulescu-Motru, ce-ar fi completat fericit interesul generațiilor mai noi față de filosofia prolificului gânditor din perioada interbelică.

Nu mai menționez aici toate celelalte reeditări și studii menite să recupereze, cu o întârziere mult prea păgubitoare pentru cultura română, personalitatea filosofului, dar toate acestea îmi alimentau amăgirea că vremea surprizelor a trecut, că filosoful, atâtea decenii prohibit, și-a ocupat, în sfârșit, locul meritat în cultura românească și că alte surprize sunt, în linii generale, excluse. Ceea ce a mai rămas de făcut, în privința recuperării sale integrale – și chiar mă gândeam serios la acest proiect – era o antologie cu toate referințele hermeneutice izvodite de-a lungul anilor în marginile filosofiei lui Petrovici, cu toate poziționările confrăților săi la zbaterele metafizice încercate de popularul filosof Ion Petrovici.

Căci dincolo de anumite reticențe episodice din partea unor contemporani, geloși pe gloria lui internațională, Petrovici a fost apreciat și iubit în cadrul breslei filosofice dintre cele două războaie și toți gânditorii români – de la Maiorescu și C. Rădulescu-Motru la Tudor Vianu și Constantin Noica – i-au remarcat cultura sa filosofică fabuloasă și aptitudinea de a se mișca dezinvolt și cu toată lejeritatea printre idei, doctrine și sisteme filosofice referențiale. Nu trebuie pierdut din vedere că a fost primul autor român de monografii filosofice articulate și carbonice, iar cele consacrate lui Kant și lui Schopenhauer își păstrează și azi o valoare epistemică neperimată.

Sigur, cartea despre care mi-am propus să

vorbesc în aceste rânduri are o altă factură, iar dacă m-am întins mai mult cu această introducere, am făcut-o pentru că filosofia a constituit latura tare și unanim recunoscută a personalității sale. Căci chiar dacă s-a distribuit prin mai multe ostroave cu funcții tonice – ca poet, dramaturg și om de teatru, orator și memorialist cu bogate resurse evocatoare – filosofia a rămas domeniul de excelență pe care l-a cultivat cu râvnă, cu tenacitate și c-o autoritate recunoscută în plan european și în cadrul reuniunilor internaționale de specialitate. A urmat, în linii generale, traseul magistrului său, Maiorescu, afirmându-se la fel, la Universitate, la Academie și ca om politic în Guvernul și-n Parlamentul României.

Or, tocmai asupra acestei din urmă calități (de om politic), mă voi apleca în rândurile ce urmează, folosindu-mă de recenta apariție a **Discursurilor parlamentare**, publicate de Editura Univers Științific (București, 2010) prin grija cercetătorului Petre Dan-Străulești, care a cercetat, cu râvnă și acribie de cărturar dăruit lucrului bine-făcut, stenogramele dezbaterilor parlamentare, ventilate de oratoria baritonală a filosofului tecucean. Este o carte care întregește imaginea noastră despre Petrovici – politicianul care a tras o brazdă mănoasă în viața publică, politică și spirituală a României.

Petrovici a deținut demnitatea de ministru în mai multe guverne, s-a perindat prin mai multe portofolii și a fost ales deputat și senator în forumul legislativ în mai multe legislații. S-a remarcat în cadrul dezbaterilor din Camera și Senat ca o voce distinctă și clarvăzătoare în elaborarea legilor reclamate de construcția României moderne și s-a implicat, productiv și izbăvitor, în eficientizarea activității parlamentare.

Un ministru pentru școală și cultură. Câtă vreme a deținut portofoliul învățământului și culturii, Petrovici s-a străduit să-și împrejmuiească bine teritoriul aflat sub administrația sa, l-a complinit cu legile necesare și i-a imprimat direcția unei evoluții moderne. A fost autorul unui proiect de lege a învățământului preuniversitar și, dacă optat pentru o pondere neobișnuită disciplinelor filosofice (logică, psihologie, filozofie etc), a făcut-o nu dintr-o vanitate profesorală, ci pentru a forma la elevi aptitudinea gândirii corecte, de a ști cum să proceseze condiția adevărului, cum să opereze cu epistemologia generalului și cum să afle calea care duce la esență. Acorda filosofiei funcții dispecerale și-o așeza la temelia dezvoltării culturii și a formării intelectuale a tinerilor. Omul cult nu este cel care are un depozit mai mare de cunoștințe, importante și ele, ci cel care știe să proceseze travaliul euristic al inovației intelectuale.

Ca deputat și ca senator, n-a pierdut nici un prilej de a-și folosi reputația și talentul oratoric pentru a susține interesele culturii și învățământului și

de a trage pentru aceste domenii o parte cât mai consistentă din sărăcăciosul buget național. Când în 1927, ministrul finanțelor i-a cerut să nu solicite de la buget o sumă mai mare decât cea distribuită în anul anterior pentru că nici țara nu are o capacitate sporită de onorare, Petrovici nu numai că nu s-a supus acestei cerințe, dar și-a motivat surplusul de trebuințe financiare printr-o singură și edificatoare propoziție: „S-a înființat în anul acesta Facultatea teologică la Chișinău”. Era suficient. Care Facultate nouă nu reclamă, în subsidiar, și înființarea de catedre noi? „Această frază singură am pus-o în expunerea de motive” (Ion Petrovici, **Discursuri parlamentare**, Editura Univers științific, București, 2009, p. 181).

La drept vorbind, nu doar c-a înființat o facultate românească într-un spațiu de cultură multă vreme înstrăinat, dar a creat un mediu de cultură românesc și-a paralelizat modificarea granițelor țării cu o formă de vitaminizare spirituală. A-nțeles că mișcarea granițelor țării reclamă, în pandant, o acțiune energetică de eradicare a urmărilor procesului de deznaționalizare și de recuperare culturală a conaționalilor reveniți în matca lor naturală. „Căci este un fapt de politică bună ca făclia culturii să meargă cel puțin cu un pas înapoi de ostașii care înaintează și de granița care se strămută” (Ibidem, p. 175).

A rămas toată viața, indiferent de funcțiile publice deținute, un statornic apărător al școlii, al culturii, al bisericii naționale, al teatrului, ulterior, al instituției radiofonice și, bineînțeles, al tuturor celor ce-au slujit la altarul acestor instituții. „Am lucrat totdeauna, va mărturisi în cuvântarea rostită la deschiderea cursurilor pentru profesorii secundari de la Câmpulung Muscel din vara anului 1942, pentru ca profesorii să aibă în țara aceasta o situație mai înaltă decât cea pe care au avut-o” (Ion Petrovici, *Filozofie și politică*, Editura Aius, Craiova, 2006, p. 191)

Avea o slăbiciune pentru disciplina filosofiei, față de care, în subsidiar, păstra încă ideea medievală de regină a științelor și de corolar al cunoașterii și-o așeza în fruntea tuturor disciplinelor de învățământ, conferindu-i rolul de a coordona cunoștințele cumulate la toate celelalte materii din programa liceală. Era așa de convins că filosofia și în general științele sociale au un rol așa de important în formarea intelectuală a viitorilor specialiști, încât consimte să le introducă chiar și la Politehnică. „Vreți cursuri generale pe lângă acelea de specialitate?” - perora în ședința Camerei din 22 februarie 1921 când a răspuns unei interpelări a deputatului Haneș - „Sunt perfect de părerea d-voastră, ba, și mai mult decât atât, cred că la o școală tehnică, care are drept scop aplicațiunile practice, sunt foarte folositoare cursurile de cultură generală pentru

ca toți specialiștii, oricare ar fi rostul lor în viața practică, să aibă și o cultură generală a sufletului.” (Discursuri parlamentare, p. 104)

De numele ministrului Petrovici se leagă și înființarea Editurii Casa Școalelor – o instituție care și-a păstrat, în general, atribuțiile neamendate și în guvernele care au urmat ministeriatului său. Avea „patru mari ramuri: de editură științifică, adică pentru științele pozitive, filosofică-juridică, istorică și filologică. Scopul ei, preciza din capul locului Petrovici, era să umple una din cele mai mari lacune din publicistica țării noastre – lipsa de opere științifice” (Discursuri... p. 240).

A fost, dac-ar fi să parafrarez un gând al lui C.I. Petrescu, ministru subsecretar de stat în guvernul Antonescu, rostit la jubileul a șase decenii de viață împliniți de Petrovici, un ministru care „a stimulat, a îndrumat și a însuflețit” locul pe care l-a bătătorit

Ion Petrovici

pasul său ministerial. „Eu nu pot să concep, iubite coleg” îi spunea ministrului Costăchescu, membru al guvernului din 1930, „că cultura este un lux, un lux care poate să fie amânat și pentru altădată” (**Discursuri...**p.242). Și marele merit al ministrului Petrovici a fost tocmai acela c-a reușit să-și convingă colegii de la finanțe de urgența și oportunitatea unui buget generos pentru optimizarea fenomenului cultural. Miza lui Petrovici era „statul creator de cultură”, ceea ce-l aducea în constelația eminesciană care, la fel, opta pentru „un stat de cultură la gurile Dunării”.

Multe din interpelările și din perorațiile parlamentare rostite de Petrovici vizau un sistem instituționalizat al culturii prin crearea unor centre culturale la nivel teritorial după modelul celor ce funcționau deja în țările vecine – în Ungaria, în Bulgaria, în Cehoslovacia. El însuși, când a deținut portofoliul învățământului, în al doilea Guvern Averescu, a înființat 476 de centre în tot atâtea localități, care trebuiau înmulțite și eficientizate și în guvernele următoare. Dar Petrovici mai spune ceva în intervenția sa din Cameră, 1 aprilie 1931: „După cum înarmările militare, pe care le face un stat, le face ținând socolteală de înarmările vecinilor, apoi și înarmările culturale trebuie făcute ținând strânsă socoteală de înarmările culturale ale vecinilor noștri” (**Discursuri...** p. 252).

Și mai adaug, măcar fugitiv și frugal, că tot Petrovici a fost cel care a statornicit rolul și funcțiile învățământului secundar (liceal) ca treaptă de cultură generală obligatorie pentru cei ce urmează a se specializa în cadrul învățământului superior. Școala secundară, spunea în ședința Camerei din 10 iulie 1931, „trebuie să procure o cunoștință enciclopedică și adaug, o cunoștință enciclopedică care să nu fie un magazin de idei disperate, ci un învățământ sistematic și bine coordonat” (**Discursuri...** p. 297)

(Va urma)

Constantin Gh. Marinescu un model și un formator

Catinca Agache

Volumul omagial Constantin Gh. Marinescu în viziunea contemporanilor din țară și de peste hotare, apărut de curând la Editura AXIS LIBRI (Galați, 2011), este o inițiativă a Comitetului Director al Ligii Culturale a Românilor de Pretutindeni, Departamentul Moldova, al cărei vicepreședinte, respectiv președinte, este chiar personalitatea evocată. El se înscrie într-o serie de alte lucrări similare publicate în ultimul deceniu, dedicate acestui reputat universitar, istoric și patriot ieșean: O viață consacrată învățământului și cercetării (Iași, 2000), de Ion Saizu; Un model de vrednicie și conduită universitară: Prof. univ. Dr. doc. C.Gh. Marinescu (Bacău, 2003), de Lucian Șarabei; O slujire cu loialitate a învățământului și cercetării științifice: Prof. univ. Dr. doc. C.Gh. Marinescu (2008), de Mihai Cimpoi, Ion Dediu, Victor Crăciun; Profesorul univ. Dr. doc. C.Gh. Marinescu în spiritualitatea gălățeană (2008), de Pompiliu Comșa. Titlurile semnalate au marcat rotundul unei venerabile vârste împlinite, sau a unor impresionanți ani de slujire neîntreruptă a catedrei universitare a învățământului românesc, de implicare febrilă și afirmare în varii domenii de activitate științifică (știință, istorie, sociologie, politologie, ecologie, filosofie, culturologie, antropologie culturală, pedagogie academică, etică ș.a.), de editare a unei serii de lucrări fundamentale (singur sau în colaborări importante), de dăruire totală, sinceră, cauzei reîntregirii naționale și reintegrării românilor din afara țării în spațiul cultural românesc, de promovare în lume a valorilor spirituale românești.

Personalitate plurivalentă, profesorul C.Gh. Marinescu este - așa cum sublinia Mihai Cimpoi - „un istoric și un intercultural, un constructor de poduri între românii din țară și cei din afara fruntariilor ei actuale, între instituțiile științifice și culturale românești ale mai multor țări, între

acestea și biserică”. Reputat pedagog, om de știință și cărturar, activist pasional pe tărâm cultural și științific, el este indubitabil nu numai un formator de opinii, ci și un formator al tinerilor cercetători din sistemul doctoranturii, un model pentru mulți dintre cei care l-au cunoscut direct sau indirect, din cărțile sale. P.F Daniel remarca, în acest sens, „pasiunea pentru istorie, credință, cultură și valorile spiritualității poporului român în context internațional”.

Coordonatorii noii apariții editoriale - reputatul istoric Gh. Buzatu, profesorul universitar Victor Moraru de la Academia de Științe a Rep. Moldova, colonelul(r) Ionel Pintilii și profesorul Viorel Enea - au meritul de a fi adunat în spațiul acesteia o largă și deosebit de valoroasă gamă de articole, documente, mărturii, mesaje ale unor personalități care l-au cunoscut - colegi de catedră, colaboratori, membri ai „Ligii Culturale Române”, de o parte și de alta a Prutului - și care au considerat oportun să-și exprime aprecierea față de această redevabilă figură academică ieșeană, a cărei viață a fost călăuzită de ideea că „o istorie adevărată este o istorie a valorilor”. Realizată cu prilejul împlinirii a 82 de ani (2010) și 60 de ani de activitate închinată apărării și promovării valorilor naționale românești, ea este axată pe secvențe importante din viața și opera acad. Constantin Marinescu, situându-se *in extenso*, publicațiilor menționate. Lucrarea este structurată în patru capitole - I. Repere ale personalității...; II. Activitatea științifică desfășurată în țară și peste hotare...; III. În viziunea contemporanilor; IV. Mesaje de felicitare... fiind prevăzută cu o solidă prefață semnată de Victor Crăciun, președintele „Ligii Culturale Române”. Primul capitol inserează bogatele note biobibliografice cuprise în dicționare, enciclopedii, reviste din țară și din străinătate, sau emise de diferite institute (American Biographical Institut, Dictionary of International Biography, Universite Francophone Internationale Bruxelles), alocuțiuni rostite la festivitatea de decernare a titlului de membru de onoare al Academiei de Știință din Moldova (2006). „Notre commune civilisation européenne et les cultures qui la composent

ont besoin d'éminents penseurs tels que vous" - afirma, în 2008, Francis Dessart, personalitate enciclopedică de renume mondial, vice-rectorul UFI/ULI (Bruxelles). Capitolul următor se deschide cu o succintă bibliografie ce semnalează lucrările publicate de autor, pe teme de cultură și filosofia istoriei, sociologie și științe interdisciplinare, singur (21 de titluri) sau în colaborare (17 titluri, cu: Șt. Pascu, Vasile Netea, Al. Tănase, Aurel Loghin, Ion Brezeanu, Dumitru Vrabie, Constantin Romanescu, Marțian Cotrău, Petre Brânzei ș.a.), lucrările și volumele colective realizate în calitate de coordonator și redactor, articolele publicate în

periodice (peste 600) din țară și din străinătate, la care sunt adăugate referințe și aprecieri, studii, articole care i-au fost dedicate operei sale, de-a lungul timpului. Unele dintre lucrările menționate sunt fundamentale în domeniu - *Epopoea Marii Uniri, Liga Culturală și Unirea Transilvaniei cu România; Transilvania în conștiința românilor, Național și internațional în lupta românilor pentru Marea Unire-1918, Răsunetul internațional al luptei românilor pentru unitate*

și.a., situându-l pe autor ca pe unul dintre cei mai valoroși specialiști în abordarea actului istoric de la 1918. În viziunea unor reputați universitari ieșeni, el s-a afirmat ca o „personalitate multivalentă, în permanent combustie intelectuală” (Constantin Ciopraga), „dascăl și savant, (...) imprimă lucrărilor sale o solitudine care biruie timpul” (Al. Husar), „cercetător de prestigiu (...), prin abordarea amplă și profundă a valorilor culturale și naționale” (Aurel Loghin), „reper al elitei universitare” (Ion Saizu), „istoric prin vocație și formație” (Gh. Buzatu). În următoarele două capitole sunt înglobate alte aprecieri critice (Andrei Galben, rectorul Senatului ULIM, Aurel Loghin, prorectorul Universității „Al. I. Cuza”, Vlad Galin-Corini, fost ambasador al României, fost consilier prezidențial ș.a.), precum și numeroase mesaje de felicitare din Republica Moldova (Gh. Bobâna). „Apreciem înalt ceea ce

faceți dumneavoastră pentru susținerea spiritului românesc din Basarabia” - afirmă Vasile Grozav, iar Ion Dediu își exprimă recunoștința pentru acest „mare pedagog, savant și patriot”, „gata oricând să ne sară în ajutor, să ne sprijine, rămânând însă foarte principal și exigent” (Gh. Rusnac). Toate aceste intervenții pun în valoare calitățile sale de om de știință, pedagog și cărturar, de polarizator al unor energii umane, de îndrumător și formator de tineri cercetători, de promotor al colaborării interdisciplinare în spațiul cercetării științifice, al creării și susținerii conlucrării între instituțiile academice ieșene și cele de la Chișinău, în special

Academia de Științe a Moldovei, care l-a ales Membru de Onoare. Colaborările sale cu savanți din diferite domenii științifice și culturale (Cristofor Simionescu, Vasile Pavelcu, Ștefan Pascu, Ștefan Bârsănescu, Ion Hăulică, Vasile Mârza, Ștefan Milcu, Crișan Mircioiu, Alex. Tănase ș.a.) vorbesc de la sine despre prestigiul profesorului C.Gh. Marinescu. Unele dintre cărțile sale au fost traduse și editate în Franța, Italia, Anglia, Canada,

iar lucrarea *L'Opinion publique internationale et le problème de l'unité nationale et politique des Roumains* se află difuzată în multe din centrele academice din lume. Recunoașterea meritelor sale se reflectă și în distincțiile, titlurile științifice, academice, premii și diplome (între care: profesor emerit, doctor docent, membru al Academiei Oamenilor de Știință, membru al Academiei de Științe Medicale, membru de onoare al unor academii, institute din S.U.A., Belgia, Bulgaria, Republica Moldova ș.a.).

Volumul C.Gh. Marinescu în viziunea contemporanilor din țară și de peste hotare este, așadar, o inițiativă laudabilă, întrucât nu numai că aduce în prim plan personalitatea omagiatului, ci face cunoștință lectorului cu multe alte personalități, mai mult sau mai puțin receptate în țară, care-i îmbogățesc orizontul de cunoaștere și de simțire românească.

Constantin Gh. Marinescu și Zanfir Ilie la Biblioteca „V.A. Urechia”

„Viitorul a început cu cele mai frumoase poezii de dragoste”

Florina Zaharia

„Cele mai frumoase poezii de dragoste”, primul proiect audio al celei mai noi edituri din Galați, Editura Homer, propune o suită de nume sonore ale poeziei contemporane. Generații diferite, orașe care inspiră, distanțe care despart și iubirea care apropie. Toate acestea se regăsesc în cartea vorbită a Colecției „Pegasus”, o idee pusă în practică de poeta Dana Potorac, cea care a mizat întotdeauna pe sinceritate, calitate și hotărâre în toate proiectele sale, completată fiind de profesionalismul scriitorului Tudor Cristian Roșca, redactorul audiobook-ului. Despre culisele acestui proiect ne dezvăluie mai multe Dana Potorac, directorul Editurii Homer.

F.Z. *Unsprezece poeți din geografii literare diferite, doi mari actori, Editura HOMER, o idee originală și un numitor comun: poezia de dragoste. De ce ai ales această formulă?*

D.P. Întâi de toate a fost ideea înființării unei edituri specializată pe carte vorbită (audiobook). O idee cu care am cochetat câteva luni bune. Pentru a transpune această idee în fapt am făcut, cum se cuvine, un plan de afacere cu tot ce presupune acest demers: aparatură necesară, materiale, buget, colaboratori, promovare etc. După ce am isprăvit „lectțiile”, m-am uitat în portofelul firmei pe care o conduc și, ce să vezi, nu fusesem nici eu ocolită de mult prea prezenta criză financiară – așa că banii de care dispuneam abia dacă acopereau

15% din totalul investiției. Drept urmare, am angajat un împrumut rambursabil într-un termen scurt, m-am prezentat la Biblioteca Națională a României și am semnat actul de naștere al Editurii HOMER. În ceea ce privește selecția autorilor și implicit a textelor din primul audiobook – „Cele mai frumoase poezii de dragoste”, contribuția mea a fost modestă, ca să nu spun minoră. Această selecție aparține redactorului acestei antologii, poetului și traducătorului Tudor Cristian Roșca. Eu am ales vocile – actorii Cristian Gheorghe și Vlad Vasiliu, graficianul – Dan Lăcătuș, compozitorul muzicii care însoțește unele dintre poeme – Eugen Dan Drăgoi și colaboratorii tehnici care au asigurat procesarea audio și machetarea CD-ului – George Bectăș și Adrian Negraru. Cu toți acești oameni mai colaborasem până acum și nu aveam nici cea mai mică îndoială asupra profesionalismului lor.

Numitorul comun nu e poezia de dragoste. E ceva cu mult mai mult. E calitatea și valoarea care, fără doar și poate, includ și poezia de dragoste. Aceasta este „formula” pe care o aleg, pe care mizez și în viață și în profesie.

F.Z. *Îmi place să cred că e un cadou pentru femei (de la bărbați?) pentru că atunci când pleci dimineața cu mașina spre o nouă zi și dai play, o voce îți*

șoptește că „te duce de mână în poem”. Ce spune vocea din spatele acestei idei?

D.P. Nu m-am gândit musai la „un cadou pentru femei din partea bărbaților”, ci la un gest de normalitate, de firesc, la un exercițiu de deprindere cu frumosul, cu valoarea autentică. De altfel, îți mărturisesc că am în vedere ca, atunci când bugetul îmi va permite să editez, tot în cadrul colecției Pegasus, o a doua antologie de poezie de dragoste sub același titlu, de astă dată cu poeme ale

unor importante poete, în lectura unor talentate actrițe. Ca o replică la prima antologie.

Vocea din spatele și din fața acestei idei spune că isteria și micimea lumii în care trăim pot fi aduse la tăcere, fie doar și pentru puțin timp, nu prin producerea și reproducerea unor teme teoretice, ermetice, metafizice, greu accesibile tuturor, ci prin aducerea în prim plan a unei teme fundamentale: iubirea. Antologia „Cele mai frumoase poezii de dragoste”, după știința mea unica antologie de poezie românească contemporană, apărută în format audiobook, a reușit să adune, în doar șaiszeci și șapte de minute, o parte esențială din existențele celor unsprezece importanți poeți prezenți în acest proiect. Vorbim aici de Adrian Alui Gheorghe, Corneliu Antoniu, Dan Mircea Cipariu, Nichita Danilov, Gellu Dorian, Aurel Dumitrașcu, Mihail Gălățanu, Ioan Es. Pop, Bogdan O. Popescu, Robert Șerban și

Lucian Vasiliu. „Cele mai frumoase poezii de dragoste”, scrise de autori bărbați, în lectura unor actori, este ca un soi de mărturisire, individuală și colectivă, a unui adevăr, după gândul meu, incontestabil – fără iubire nimic nu se poate, în afara iubirii nu putem fi.

F.Z. Cărțile vorbite suplinesc lipsa noastră de timp, risipirea în cotidian și în gri și, uneori, îți oferă și o interpretare pe care vocea ta interioară nu e întotdeauna pregătită să ți-o redea. Sunt audiobook-urile cărțile viitorului?

D.P. Absolut corecte observațiile tale. Acum sigur că literatura tipărită are și își va păstra frumusețea, intimitatea și misterul ei. Cred însă că în format audio, susținută de o muzică potrivită, ea capătă o altă greutate, are un impact mai puternic și poate ajunge și la cei care îndeobște nu citesc. Din păcate, audiobook-urile fac parte din viitor în colțul de lume în care trăim noi. Altundeva ele sunt de multă vreme prezente. Revenind în arealul nostru și în același context, da, pentru unii dintre

noi, viitorul a început!

F.Z. Ce presupune un proiect de genul acesta, (în afară de perseverență, forță creatoare și bani), într-un oraș în care publicul încă nu s-a obișnuit cu astfel de „apariții” editoriale?

Dana Potorac

D.P. Muncă, o anume ținută și mult suflet. Când faci ceea ce te pricepi să faci, când ceea ce faci, faci cu plăcere și, mai ales, când crezi în ceea ce faci, este aproape imposibil să ratezi. Apoi, viziunea mea în privința destinului editurii HOMER nu se limitează la granițele orașului în care trăiesc. Editura HOMER nu este o editură care să publice doar autori locali, doar pentru publicul gălățean, după cum bine se poate observa din primul ei audiobook. Nu agreez abordările de tip provincial. E neresos să credem că lucrurile temeinice și bune se fac doar în anumite locuri. Și dacă admitem că există oameni făcuți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, atunci trebuie să admitem că Dumnezeu e pretutindeni.

F.Z. În proiectele viitoare, Editura HOMER va ține cont de spusele poetului căruia îi poartă numele: „eu sunt câte puțin din tot ce-am întâlnit”?

D.P. În viitorul ei deja început, Editura HOMER va îndrăzni să fie chiar o odisee. O călătorie îndelungată, aventuroasă, deloc lipsită de neprevăzut. O viață care va cuprinde multe vieți.

Maeștrii scenei românești: Eugen Cristea „harul este cel care hotărăște să te faci artist” (I)

Dana Vlad

„Aș fi vrut să fiu Napoleon, cu bune și cu rele”

- Actorul Eugen Cristea mărturisește că, dintre teatru și film, iubește mai mult radio-ul, pentru că nu-l poate face oricine.

- Eugen Cristea ține cel mai mult la rolul „Primarul” din „Revizorul”, de Gogol și regretă că nu a jucat Hamlet și Polonius.

- Emisiunea de televiziune „Feriți-vă de măgaruș” a însemnat

pentru Eugen Cristea o „cruce” pe care o poartă cu plăcere.

- „Noțiunea de respect, multă cultură și o mare înțelepciune” este comoara acumulată într-o viață în doi artiști, alături de soția sa, actrița Cristina Deleanu, mărturisește Eugen Cristea.

Pe Eugen Cristea l-aș numi “omul orchestră”, nu pentru a parafraza filmul cu același nume în care evoluează un celebru actor, nici pentru că artistul ar ști să cânte la toate instrumentele dintr-o orchestră, ci pentru că odată intrat în “scenă”, fie ea scândura teatrelor, pelicula cinematografică, microfonul radio-ului, sticla tv, foaia de hârtie și condeiul, lumea sunetelor sau orice formă de artă, de creație, artistul Eugen Cristea face ca totul să-i vină “mănușă”.

Despre omul și artistul Eugen Cristea nu poți vorbi într-un spațiu editorial limitat cum este spațiul alocat unui interviu, fie el și spațiul unei reviste de cultură, pentru că ți-ar trebui toată revista și în final ai exclama: “ei, uite, despre asta am uitat să vorbesc!”.

Există oameni pe pământ care fac cât pentru mulți alții la un loc, pentru că Dumnezeu ne dă fiecăruia după cât putem duce, iar Eugen Cristea a demonstrat că poate duce mult, fără îndoială, și Dumnezeu îi tot dă de făcut, asta însemnând nimic altceva decât că-l iubește pentru că a înmulțit cu vârf și-ndesat “talantul” primit.

Eugen Cristea s-a născut la 18 aprilie 1952, în București. Actorul a absolvit Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică “I.L. Caragiale” București în anul 1976 la clasa profesoarei Eugenia Popovici și, începând din acel an și până în 1980, a fost actor al Teatrului Național din Timișoara iar din 1980 joacă la Teatrul Național “I.L. Caragiale” din București, fiind societar de onoare al primei scene de teatru a țării.

Actorul Eugen Cristea desfășoară o activitate neîntreruptă în Radiodifuziunea română, începând încă din anul 1961, iată, împlinește anul acesta 50 de ani de radio, talentul și vocea sa inconfundabilă dând naștere multor personaje de teatru radiofonic și emisiunilor radiofonice memorabile. Începând din același an își face debutul și în televiziune, este prezentator și corealizator al multor emisiuni, dar amprenta inconfundabilă a

artistului în această lume văzută prin intermediul “sticlei” este marcată de emisiunea “Feriți-vă de măgaruș”, grație căreia, de actor s-au îndrăgostit atât copiii, cât și adulții multor generații. Eugen Cristea are și o bogată activitate muzicală, fiind compozitor, amintim aici caseta de autor “Soldat căzut din iubire”, pe versurile poetului George Arion, semnează compoziții pentru copii, caseta “Country” cu două compoziții proprii, caseta “Nu vă feriți de măgaruș!”. Artistul concertează cu propria trupă de folk-rock-blues, Trupa „Atelier”, în cadrul căreia este compozitor, solist vocal, chitarist, beyond și are o bogată activitate concertistică.

Ca scriitor semnează volumul „Vanzătorul de zâmbete”, la editura Eikon, Cluj, 2003. Este traducător al multor romane Science-Fiction. Este, de-a lungul timpului, regizor, regizor secund, coproducător al multor producții naționale și internaționale, este actor de film. Eugen Cristea a călătorit în aproape toată lumea, fiind angrenat în proiecte culturale care au bucurat inimile spectatorilor români și străini. Îndrăgostit iremediabil de muzică, semnează ilustrația muzicală a numeroase spectacole. Artistul este inițiatorul multor proiecte independente de teatru, colaborează la spectacolul „Tragedia lui Carmen” în regia lui Ion Caramitru, după opera „Carmen” de Georges Bizet, în rolul „Pastia”, spectacol invitat la Festivalul de la Sibiu din 2007 (când orașul a fost desemnat Capitală Culturală Europeană) și la Festivalul „George Enescu” de la București. Eugen Cristea este căsătorit cu actrița Cristina Deleanu. Cei doi artiști împărtășesc o viață minunată în plan personal și colaborează din plin pe plan artistic. În afara proiectelor de teatru, artiștii semnează compact discul „Cântece noi despre mâțe și cotoi”.

Actorul Eugen Cristea a avut amabilitatea să-mi acorde un interviu pentru Revista de Cultură „Axis Libri”, editată de Biblioteca „V.A. Urechia”, prodigioasă instituție de cultură din România.

Reporter: Stimate domnule Eugen Cristea, câte destine au trecut prin trupul, mintea, sufletul și inima dumneavoastră de-a lungul timpului grație profesiei de actor și ce “personaj” v-ar fi plăcut să interpretați „de-adevaratele”, adică să fi fost acea persoană în viața de zi cu zi, în carne și oase?

Eugen Cristea: Cam peste 80 în teatru, iar la radio peste 600. De-adevăratele aș fi vrut să fiu Napoleon, cu bune și cu rele. Se pare că într-un viitor nu prea îndepărtat voi juca rolul într-o piesă a dramaturgului belgian Paul Edmond.

R.: Când s-a întâmplat să vă dați seama că veți face meseria asta atât de controversată uneori de către părinții care au copii ce-și doresc să se facă actori, dar atât de frumoasă pentru că lasă omului

Reflecții dialogice • Reflecții dialogice • Reflecții dialogice

șansa să se joace toată viața?

E.C.: Am debutat în radio și în televiziune în anul de grație 1961, ceea ce înseamnă că voi împlini 50 de ani de activitate practic neîntreruptă. Pe bune, nu ca alții! Am avut ocazia de a fi în replică directă cu mari actori, care mi-au acordat încredere și m-au îndreptat încet, dar sigur, spre mirificul tărâm al teatrului. Tata ar fi vrut să mă fac actor, mama mai puțin. Dar viața e cea care alege...

R.: Dacă ar fi să alegeți dintre toate rolurile interpretate în timp și ați orna un perete de acela „stil american” cu „tablouri peste tablouri”, în general peretele de lângă scara interioară a casei, ce tablou ar ocupa primul loc și l-ați șterge protector de praf chiar și cu ochii, ori de câte ori ați urca și coborâ scara ?

E.C.: Fără nici-un dubiu, „Primarul” din „Revizorul”. Păcat că l-am jucat prea puțin, din cauza orgoliilor nemăsurate ale unui interpret căruia nici măcar nu-i dau numele, ca să nu-i fac publicitate pe banii mei!

R.: Există totuși într-o carieră de mare actor roluri pe care să le fi dorit, dar să nu fi venit la timp. Ce n-ați jucat și ați fi vrut tare mult să aveți „la răboj” printre rolurile din cariera dumneavoastră?

E.C.: O să râzi, Hamlet și, mai apoi, Polonius. N-am avut parte nici de unul nici de celălalt. Și vremea trece...

R.: Aveți regrete în viața personală?

E.C.: Că n-am fugit la timp din țară. Adică în 1986, când eram în RFG.

R.: Ați făcut radio și televiziune cât pentru mai multe vieți la un loc și v-ați legat numele de emisiuni sau roluri care au determinat mai multe generații să vă iubească. Ce rol a jucat „Ferește-te de măgăruș” în cariera dumneavoastră ?

E.C.: Imens și neașteptat. Dacă lumea își mai amintește de emisiune și acum, după 11 ani de când a fost scoasă de pe ecran, ceva e într-adevăr în ordine. Sunt curios ce gândește o vacă de croncănească (sic!) acum, una care m-a cârâit aproape săptămânal într-un ziar de rahat. Ca și ea. Poate sunt dur, dar idioata chiar merită apelativele. Nu uita că sunt și scriitor de pamflete. În altă ordine de idei, aflându-mă la Roma, am fost interpelat de o tânără, care mi-a spus: „Nu mă cunoașteți, sunt

studentă aici, și voiam să vă mulțumesc pentru că mi-ați făcut o copilărie fericită!„. Se poate bucurie mai mare? Nu cred.

R.: Doamna și actrița Cristina Deleanu, soția dumneavoastră, e un partener de cursă lungă și un camarad înțelegător, cred eu, ca orice femeie foarte puternică ce stă în spatele unui bărbat puternic. Ce vă reproșează uneori, vă cicălește sau vă aprobă, dar face tot ca domnia sa, sau comunicați perfect și sunteți amândoi la cârma navei ?

E.C.: Nu-mi reproșează decât faptul că stau cam cocoșat, nu mă cicălește și ne aflăm amândoi la cârma vasului...

R.: Sunteți doi artiști „pe-un balansoar”. Ce ați acumulat în timp, din punct de vedere spiritual de la traiul în doi (artiști), cu ce sunteți mai bogat, mai bogați acum?

E.C.: Noțiunea de respect, multă cultură și o mare înțelepciune.

R.: În general, noi oamenii avem nevoie de modele în copilărie sau atunci când ne alegem drumul pe care vom merge. Aveți modele printre actorii de aici sau de aiurea? Ați avut modele în copilărie? Ce actori străini vă plac? Dar români?

E.C.: Ștefan Iordache și Anthony Quinn. Modelele generației mele au fost Beatles, Rolling Stones și tinerii furioși. Dintre străini, Al Pacino, De Niro, Clint Eastwood. De la noi, regretatul Dinică și Dragoș Bucur.

R.: Domnule Eugen Cristea ce părere aveți despre cultura „de baltă”, care se promovează în România ultimelor două decenii, bine, cu excepțiile de rigoare, că altfel s-ar duce pe „apa sâmbetei” toate regulile și teoremele? Dar despre actor și compromisuri ce-mi puteți spune?

E.C.: Într-o țară profund anormală – după chipul și asemănarea nenorocită cu cei care – din păcate – ne conduc, e normal ca și așa-zisa cultură să fie la fel. O mocirlă puturoasă și foarte periculoasă pentru viitorul acestei țări amărâte. Actorii sunt marginalizați și sunt deliberat scoase în față non-valorile siliconate, sâsâite și cu defecte de dicție. De aici și compromisurile pe care sunt siliți să le facă actorii. Nu toți...

(Va urma)

Eugen Cristea

Comerț cu șurubete

Dan Plăeșu

Vecinul meu dinspre vest-nord-est vrea să devină capitalist. A chibzuit mult până să ia această decizie, dar acum este hotărât.

- Și ce fel de capitalist vrei să fii? îl întreb. Mare, mic sau mijlociu?

- Deocamdată, mic, recunoaște modest.

- Eram sigur de alegerea

asta. Noi, românii, n-avem curaj. Nu dorim să ne aruncăm cu capul înainte. Dacă tot vrei să intri în rândul capitaliștilor, fă-o ca lumea, ca să fie toată scara noastră mândră de tine. Poate chiar întregul bloc...

- Aș încerca eu mai mult, dar n-am capital.

- N-ai capital... Așa zic toți... Și în ce domeniu vrei să te lansezi?

- În comerț.

- Banal, toți fac comerț. Și ce vrei să vinzi?

- Pentru început, șurubete.

- Ce-s astea?

- Le zic așa, cifrat, ca să nu afle concurența. Oricum piața e slab aprovizionată cu șurubete, așa că voi da lovitură, te asigur.

O vreme nu ne-am mai întâlnit. Să fi trecut vreo jumă de an, când iar îl prind pe vecinul meu la o discuție.

- Ei, cum îți merge, capitalistule?

- Greu, vecine.

- Ai deschis vreun magazin? Hai, că vreau să-ți fac vânzare...

- Abia luna viitoare cred că-l voi inaugura. Până acum am adunat avize.

- Toți se vaită din cauza asta. E normal la început. Gata! Luna viitoare deschizi. Voi fi acolo, capitalistule! Ce mândri suntem de tine!

Am uitat să fiu de față la deschiderea afacerii vecinului. Mi-am adus aminte de el când s-a afișat lista de întreținere. Numele lui lipsea. De la administrație mi s-a spus că și-a vândut apartamentul. Discret. L-am înțeles. A vrut să facă rost de capital, mi-am zis. Totuși, păcat că ne-a părăsit. Un capitalist aveam și noi pe scară și taman ăla ne-a părăsit... Ne-am reîntâlnit pe neașteptate în piață. Un puștan de la o tarabă țipa cât îl ținea gura:

- Ia șurubete! Ia șurubete! Pentru băieți și fete! Ia șurubete!

- Măi flăcău, ce-s astea? Că eu nu văd pe taraba ta decât zarzavat...

- Păi, șurubetele chiar asta este. Sau nu este. Adică, seamănă cu țelina, dar nu-i; nici pătrunjel nu-i, nici leuștean. Aduce un pic cu mărarul la frunză, dar nici mărar nu-i. E șurubete, asta-i...

- Și ești singurul de pe aici care vinde așa ceva?

- Aș, e plină piața, nene...

Dacă am auzit de șurubete, mi-am dat seama că-i afacerea vecinului. L-am și găsit undeva, la un colț al

pieței. Pe lângă șurubete, mai avea tot soiul de ierburi și rădăcini. Ne-am salutat și l-am luat la întrebări:

- Ce faci, capitalistule? Merg afacerea?

- Așa și așa. Când am deschis aici, eram singurul care vindea șurubete. Acum au toți. Dar nici eu nu mă las. Am noutăți.

- Văd. Și la ce-s bune astea?

- Habar n-am dacă sunt bune, oricum rele nu-s. Sigur nu te omoară. Experimentez. I-am dat luna trecută unui bătrân rădăcină de sorbinte – asta-i o plantă miraculoasă din insula Muku-Muku – îl aștept să aflu ce efecte a avut.

- Și dacă a murit omul? Faci pușcărie, vecine...

- Nu se poate muri, omule, din ierburile astea. Ți-am spus că nu-s rele. Dimpotrivă. Cei din insula aia trăiesc între 150 și 250 de ani. De asta am și primit oferta. Ei, dar ce potriveală! Domnul de care-ți vorbeam se îndreaptă înapoi. Dar ce tânăr e!...

- Bună ziua, domnu! De la mata am luat eu acum o lună niște rădăcini?

- De la mine, firește! Ei, cum a fost?

- Mai ai? Ți le iau pe toate. La același preț...

- Înainte de a ți le da, spune-mi ce efecte are rădăcina asta?

- Adică, dumneata nu știi ce vinzi?!

- Ascultă, omule, mă bag și eu în vorbă, da' ce vârstă ai mata?

- Nu spun. Acum habar n-am cât am, dar înainte de a bea ceai de sorbinte aveam cât aveam. Grav este că a trebuit să-mi schimb buletinul, să-mi pun altă poză... Pe urmă – fiindcă i-am dat ceai și babei – du-te și cu ea la fotograf, repetă figura cu buletinul. Și mai grav este că am băut în continuare ceai de ăsta, așa că mai alaltăieri, iar m-am dus la poliție pentru alte fotografii... Acum arăt ca feciorul celui dinainte...

- Și ce-i rău în asta, domnule? Ești din nou tânăr! Câți n-ar dori asta...

- E rău, vă spun eu. Mi-am pierdut pensia, în șomaj nu m-au băgat, serviciu nu pot să-mi găsesc, fiindcă nu mai știu exact ce vârstă am. Dacă o țin tot așa, ajung la grădiniță.

- Și, dacă-i iei omului ăstuia toate rădăcinile ce câștigi?

- Să vă zic, să nu vă zic... Fie, vă zic. Eu în tinerețe aveam o amantă, care acum cred că s-a băbit de tot. Or, dacă eu acum sunt flăcău, tocmai bun de dus la fete, e păcat să n-am o tinerică lângă mine... Așa că i-aș da ceva sorbinte și babei ăleia.

- Pot să-ți dau, însă la alt preț, îl avertiză vecinul. Ți place, iei; dacă nu, dau la altul. Că oferte am... În plus, un furnizor din insula Kaway-Kaway mi-a trimis un alt produs miraculos, rădăcină de panga.

- Asta la ce-i bună? îl întreb șoptit pe vecinul comerciant.

- Te face deștept pe loc...

- Pe loc, pe loc? mă mir eu.

- Așa se zice, dar oricum trebuie încercat... Iar de n-are efect, nu-i bai! Rămâi ca înainte...

O bibliotecă pentru un autograf...

Ion Manea

Fără nicio legătură cu atacul turnurilor gemene, s-a mutat în garsoniera cu care aveam un perete comun, într-o zi de 11 septembrie. Cu toate ecurile ei teroriste, ziua aceea avea să capete o rezonanță aparte în simfonia sărbătorilor mele personale.

O cheamă Geta. E înaltă și extrem de brunetă. Atât de

brunetă încât noaptea dintre blocuri pare excesiv de înstelată și impudic de luminată, atunci când iese, la ore târzii, pe balcon, să mai fumeze o țigară... De aceea, aveam să-i spun, într-un singur cuvânt, Getabruneta...

După trei zile de la mutare, a sunat la ușa mea și m-a întrebat, cu un glas angelic, izvorât parcă direct din catifeaua petalelor de trandafir, dacă nu am o linguriță de zahăr. Frumusețea ei nepământească m-a tulburat atât de mult, încât i-am dat o linguriță de sare. Evident că a revenit, cu un zâmbet iertător, reproșându-mi blând:

- Mi-ai stricat bunătate de cafea...

- Te iubesc ca sarea în bucate! m-am trezit vorbind aiurea.

- Asta-i din povestea cu fetele împăratului, dacă m-ai fi iubit cu adevărat, nu-mi dădeai zahăr din solniță...

- Ba să știi, eu te pot iubi și ca mierea în arabică!

- Nu știu cum vine asta, dar demonstrează-mi!

Am plecat glonț spre ibricul din bucătărie, în timp ce Getabruneta s-a așezat pe un fotoliu și a luat o carte de pe masa plină cu tot felul de volume împrăștiate. Abia le promisem pentru recenzii. Trebuie să recunosc că sunt singurul critic literar de meserie din oraș. Dar asta nu contează în bucătărie. Acolo am alte talente. Cu borcanul de miere de tei (consum numai miere de tei, din respect pentru Eminescu) și cu cel de cafea ultrafină, adusă de un tânăr poet tocmai din Libia, m-am străduit să concep două din cele mai elaborate cești de cafea din toată cariera personală din fața aragazului.

- Te pricepi! mi-a zis Getabruneta, la prima sorbitură din ceașca albastră și aburindă.

- Da, și pentru tine pot să fac orice! am plusat.

- Chiar orice?

- Absolut orice!

- Am să te pun la încercare!

- Pune-mă!

- Atunci, ascultă-mă! Să știi că nu m-am mutat întâmplător aici. Te cunosc de multă vreme din ceea ce scrii. Din reviste și cărți, vreau să spun. Te-am urmărit pas cu pas, atât de mult te-am urmărit, încât, m-am mutat perete în perete cu tine, tocmai ca să te am cât mai aproape. Te admir și te iubesc nebunește și literar... În cele trei nopți pe care le-am petrecut aici, am mângâiat în neștire partea de perete comun. N-ai visat nimic, n-ai simțit, așa, măcar paranormal, măcar isihast, mângâierile mele murale?

- Ba da, o neliniște interioară de o profunzime și o acuratețe indescriptibile, cu accente macro și micro cosmice, exacerbate mioritic în inexorabile diluții ancestrale, m-a conturbat nocturn și iremediabil. Scuză-mi, te rog, exprimarea greoaie!

- Bănuiesc că e o deformare profesională, dar sinceră... Ai putut să scrii, în aceste condiții?

- O, nu... Am mângâiat și eu peretele nostru. N-ai simțit?

- Cum să nu? De aceea am venit după lingurița de zahăr. Știi? Am publicat și eu o carte. Vrei să scrii o cronică despre ea?

- Cum se numește? am întrebat eu cu vocea gătită de emoții, gata să dau oricând o bibliotecă pentru autograful ei.

- Așteaptă puțin, plec la mine s-o aduc.

Getabruneta a dispărut pentru șapte clipe și s-a întors cu un volum uriaș pe care mi l-a înmănat, cu obraji nespuse de roșii, iradiind sub părul nespuse de negru. Am citit cu emoție titlul de-o șchioapă, „Alimentația rațională a sugarului sănătos”, și mi-am dat seama imediat de importanța pe care ar trebui s-o aibă această carte pentru un sugar care vrea să crească sănătos până va ajunge de-o șchioapă...

În acel 14 septembrie, exact la trei zile de la mutarea ei perete în perete, Getabruneta a rămas la mine cu carte cu tot. Ne-am căsătorit civil în sâmbăta următoare și acum, când scriu aceste rânduri, avem doi gemeni sugari, ambii alimentați după cartea Getabrunetei, pe care am recenzat-o într-o revistă de sociologie aplicată, sub titlu: „Influența zahărul din cafea asupra criticii literare și natalității românești”. Sunt fericit, dar o anumită neliniște mă încearcă. Chestia cu gemenii mei... Prea sunt legați de acel 11 septembrie, când s-a mutat Getabruneta perete în perete cu mine. Doamne, ferește, cu arabii ăștia nu-i de glumit!

Gabriel Ghimpu**Când vei ști**

Când vei ști să primești o durere zâmbind,
Când putea-vei să râzi, despre moarte vorbind,
Să te superi ce-nseamnă, când vei fi uitat,
Mai aproape vei fi de cel tocmai citat.

Când vei ști că nimic nu înseamnă nimic
În acest univers, de departe prea mic,
De aproape imens, fără sorți de cuprins,
Vei fi mult mai aproape de cel necuprins.

Când vei ști toate astea și-ncă două, în plus,
Și, din nouă, vei ști că doar cinci ți-am expus,
Când vei ști c-ar mai fi încă cinci de-nțeleș,
Câte părți are-ntregul... ar fi de ales?!

Când nimic nu-ți va spune ce mult ai pierdut,
Scotocind prin detalii ce te-ar fi durut;
Când vei ști ce aproape ai fost, din decor,
Tot aproape-ți voi fi - însă, doar spectator!

Ce cuvânt?!

Când, cu vânt înghețat,
Vin zăpezile-n noi,
Ce cuvânt răsfătat
Va mai da înapoi?!

Ce cuvânt dăltuit
Între cetini și cer,
Coborât sau suit
Din vecii de mister,

Poeme

Va putea să mai dea
Din aripa de vis,
Sub lumină de stea,
Necuprinsul promis?!

Ce cuvânt de trecut,
Când cu-vânt-fără-vânt
Styxul pare tăcut...
Ce cuvânt, ce cuvânt?...

Dacă..

Dacă dragostea mi-ar bate la ușă,
Aș uita de câți ani o aștept
Și-aș țâșni din răcita-mi cenușă
Să-i deschid, să o strâng cald la piept.

Dacă dragostea mi-ar bate la ușă,
Aș așterne covorul de flori
Și-aș primi-o, ca pe o păpușă,
În acorduri de pian și viori.

Dacă dragostea mi-ar bate-n fereastră
Ca zefirul, de fire iubit,
I-aș zâmbi ca mușcata din gلاstră
Și-aș deschide fereastra grăbit.

Dacă dragostea la suflet mi-ar bate
I-aș deschide ferestrele - toate!

„Folclor cotidian”

Rutina lentă, în abrutizare,
Până la gri, până din ce în ce
Plouă cu stele iar, din zare-n zare,
Și întrebare n-am să-ți pun de ce

Răsare răsărita pe câmpie,
Se moare de căldură și de tot,
Lui Dumnezeu I-a cășunat să vie
Desculț pe ape tulburi ce nu pot

Să-ți smulgă o mirare - o uimire,
Un soi de îndoială cum că nu
Nici tată, nici fecior, încă nici frate
Cuvântul din poveste nu îți fu.

Poeme

Ilie Z. Pleșcan

Sub pleoapele tale

ochiul culege singurătate
semănând brăie albe
în depărtare

te simt zbatându-te-n zăpadă
în plânsul iernii

astăzi ne-am scurs
pe geam
în stradă
spărgând tristeți
în pocalul vremii
lipește-mă sub pleoapele
tale
să știu să simt
adio de lumină
în popasul serii

în lemnul de poartă
seară cu pasul în zid
căușul palmei
acoperind zgomotul
și tu din nou avându-mă

Fior de taină

făptura aceasta de veșnică visare
mi-a tatuat pe piept
sărutul ei de floare
este un tatuaj straniu
fermecat
mă doare
evoluează lent
acoperind toate
încercările mele de odihnă

și mereu veghetor cu fior
se așază pe sufletul meu
pe taina din el
liniștind
și iubind
rătăcirile mele
neumblate

făptura aceasta de șoapte
mi-a tatuat pe piept
sărutul ei de floare

Un pumn de iluzii

noaptea când fug în mine
îți caut umărul vamă
greșeala uitării de tine
așază crochiuri în ramă

mă primești pe un pumn de iluzii
și de vechi amăgiri disperate
abia tresar blânde aluzii
în partea de zbor tuate

păcatele mele sunt toate
plătesc pentru ele durere
jumătate ești tu pe înserate
jumătate sunt eu în tăcere

Gheorghe Gurău

Tristeți neîmplinite...

Când n-are omul ce să facă,
O ia pe drumuri ca nebunul
și-alege din trasee unul;
Își ia și soața pentru clacă,
Sperând să-i placă,
Îi merge gura ca taifunul
și schimbă placă după placă
Soția.
Fără să mai tacă !

Când n-are omul argumente
Să o-ntreprupă pe soție,
O ia pe drumul dinspre vie
și-n fericitele momente
Precum Terente
Se-ndrăgostește în prostie
Își lasă soața cu talente
și pleacă.
Fără argumente !

Cînd n-are omul pic de minte,
E inutil să vă mai spun ,
Crezând că e pe drumul bun,
O ia cu capul înainte,
Ideile și le dezmente
Bezmetic ca un om nebun.
Îi umple capul de cuvinte
Soția.
Veșnicul taifun !

Când n-are omul ce să facă !...

Poeme

Noapte înfrigurată...

Plînge natura de frig și de ger,
Copacii pier
sub așchii de gheață;
Se-agață
cu brațele moarte,
înghețate,
de stele pictate în noapte,
cumplite păcate...

Cernită-i pădurea și umbră,
Ici-acolo o umbră
-nghețată, statuie,
aproape că nu e
în stare loc ca să-și facă.
E-o lume săracă,
opacă
de ger, promoroacă...

Se-adună în haită toți lupii și urlă
Din turlă,
ies cucuvele
și, răgușite, țipă și ele,
vestesc cine-o să moară
Se zburătăcește
și câmpun-negrește
o cioară...

E viscol, e frig și întunecare
Dinspre zare,
o noapte cruntă se-anunță
Se renunță
de tot la ieșire
Stă satul în amorțire
Lumea în casă se-adună
ca să își spună
Noapte bună!...

Plînge natura uitată afară
de frig și de ger,
în stare să moară!...

Coriolan Păunescu

Poeme

Trecuse vremea

Mălinii noștri mai înfloreau pe dealuri,
iar tu, iubito, nu mi-ai dat de știre...
Trecuse vremea ca undele pe valuri
și așteptam zadarnic o vorbă de iubire.

Cu mâna ta, un rând ori poate două,
nu te-ai gândit din marea-ți depărtare
să-mi scrii în dimineața-n care plouă
iar tu renunți, iubito, la plimbare.

Și mă gândeam atunci că dintro dată
se instalau tăceri în galbenele frunze
care loveau razant în inima-mi curată
strivind cuvântul ce-mi venea pe buze.

Într-un târziu când spicele din lanuri
se unduiau ca niște corăbii fără provă
eu te-am văzut frumoaso pe limanuri
cu înfățișarea ta de lină supernovă.

Când ne-am privit eram tot mai departe
de parcă timpul se prefăcea-n secunde
și ne vedeam copii prin cioburile sparte
dintr-o oglindă cu mărginiri rotunde.

Trecuse vremea ca undele pe valuri
și așteptam zadarnic cuvântul de iubire,
mălinii noștri mai înfloreau pe dealuri
iar tu, iubito, nu mi-ai dat de știre...

Nimic nu afli

Ai plecat iubito din marea noastră carte
deși puteam să scriem atâtea împreună,
prin litere aldyne te-aș fi-nzidit departe
sub bolta înstelată din nopțile cu lună.

Nu te-am zărit demult prin zilele furate
iar azi m-ascund ca o jivină-nsângerată
între nămeți și arbori cu crengile uscate
și urmele îți caut prin lumea de-altădată.

Eu știu că te-ai jucat în paginile albastre
cum face și pisica cu ghemul ei de lână-
eram însă tot singur în gândurile noastre
dictându-le mașinii, scriindu-le de mână.

Tu ai plecat în grabă din cărțile sculptate
și eu strigam zadarnic din inima pădurii-
dar n-ai venit în șirul semnelor schimbate
iar plumbul lor mă arde în colțurile gurii.

Sunt paginil albe când lumea nu-i iubire
când încetează viața prin vreme povestită
și mă cutremur iată și nu îmi vin în fire
când descopăr cartea prin rafturi prăfuită

Ai plecat iubito din marea noastră carte
deși puteam să scriem atâtea împreună,
prin litere aldyne te-aș fi-nzidit departe
sub bolta înstelată din nopțile cu lună.

Speranța Miron**Eu**

Sunt iarnă în soare
 Dar port cămașă de frig
 Și chiar de mă doare
 Eu ning, nu strig.
 Ning cu Tandrețea Tăcerii,
 Ning cu Petale de Crin,
 Frumusețea pe rug
 Și Coroana de spini.

Febre

Muntele dormea la căpătâiul meu.
 Îmi ținea de verde,
 Îmi ținea de alb,
 Îmi ținea de tăcerea
 umbrei care strălucea.
 Muntele dormea la căpătâiul meu,
 dar când și-a întins brațele
 și m-a cuprins, m-am simțit pasăre.
 Zburam!
 Auzeam, ca prin vis,
 muntele care-mi striga numele...

„Dezghet”

Sunt iarnă.
 Dar în mine e soare și cald.
 Copacii mei sunt dezbrăcați,
 Dar soarele îi mângâie
 Ca pe niște copii alintați.
 Copii ce gânguresc
 Cu buze de ghiocei,
 Copii ce se zbenguie
 Ca niște miei.
 Sunt iarnă,
 Dar totul în mine
 E cântec.
 Soarele-mi înfașă copacii

Poeme

Mai întâi, într-un scutec
 De Lumină.
 Apoi îi privește, cu drag,
 Cum râd cu fața senină.

Conturul mâinii

Albastru din cer îmi adoarme
 Pereții din mine plini de icoane.
 Visez un înger care se-nchină,
 Iar eu mă transform în grădină.
 Fiecare icoană e făcută din flori,
 Rugăciuni din Lumină plâsmuiesc niște nori.
 Mă trezesc,
 Încep să-mi doresc
 Să fiu un pom, o casă,
 Să fiu față albă de masă
 Pe care să fie
 Tacâm și farfurie,
 Iar eu să simt
 Conturul mâinii mamei
 Ce mă-mbie.

Trunchiul lui Christ

Zorii de zi m-au găsit într-o noapte
 Îngenunchiată de frigul din șoapte
 Pe scara din alb se află o poartă,
 Crinul cel verde stă și așteaptă.
 Albastrele raze cad peste ploi.
 Mierea părăsește albina din roi.
 O mână bătrână, pe ram, se aprinde,
 Lumina ce arde este merinde.
 Icoanele toate cad în genunchi,
 Zorii de zi fac din noapte mea trunchi
 De zarzăr, nuc și cais
 Și crengile mele parcă-s Crucea lui Christ!

I-am zis...

I-am zis strigătului măr
 Și, albastrului nisip, i-am zis cerului mărgean
 Și pe casă-am scris: zidit.
 De la ploaie am furat fulgerul
 Și l-am ascuns.
 Din polen mi-am luat
 Verdele cu care-am plâns.
 Pe albină am rugat-o să mă ia cu ea în floare,
 Iar din steua cea căruntă,
 Mi-am făcut plete de Soare.
 I-am zis strigătului măr,
 Când cerul era de vis,
 Albului i-am pus petale
 Dintr-un ochi ce s-a închis.

Dionisie Duma

Poem final

Mi-ai spus că nu e
nici o perspectivă.
Zadarnic îmi trudes
acest poem,
că viața ta e-n
formă și-i activă,
iar eu rămân
același trist boem.

Voi pierde-atunci
încrederea că mâine
se va mai naște
înc-o nouă zi?
Iar la răscruci,
cu sare și cu pâine,
Îngerul nostru
nu va mai veni?

Eu mai visez la
pecea din cuvinte,
când bate ora
iar o să mă-nchin,
și îmi imaginez
că cele sfinte,
În trup și suflet,
vor domni deplin.

Și, cum nu este
vreme de uitare,
ți-oi dăruia poemul
într-un plic
Ca tu să îl arunci
definitiv în mare
Ca și cum nu s-a
întâmpat nimic!

Poeme

Exerciții de primenire

Mai ceartă-mă, dar
fără de cuvinte,
în seara-n care
nu mai sunt ce-am fost!
Am învățat, perfect,
din cele sfinte
și Psalmul-l știu,
în taină, pe de rost.

Nu mă urî când
peste noi, lumina
și-așterne-n zi
același curcubeu!
Îmi pregătesc în
rugăciune cina
și-mi primenesc
ideile mereu.

Mai iartă-mă, dar
fără de cuvinte,
și-n microurbea-n
care mă închid
să-mi deslușesc
cărarea înainte,
străluminat de
îngerul lucid.

Spre cele patru
puncte cardinale
șă mă trezesc
însăpăimântat că fug
și-n zările
cu-ntruchipări finale
să ard neconținut
pe-același rug!

Pseudobacoviana (II)

Singur, singur, singur,
cum alerg prin ploaie
Numai curcubeul
trupul mi-l îndoiaie!

Umbra ta - alături,
gândul mi-l susține
Singur, singur, singur
prăbușit în mine!

Epavele

**Maximilian
Popescu-Vella**

Acum, când se văzuse în fața faptului împlinit, avântul îi scăzu brusc. Propusese în urmă cu un an să fie evaluate, inventariate și analizate navele cu statut tehnic incert presărate de-a lungul Dunării, de la kilometrul fluvial 300 Cernavodă la Mila Marină (Mm) 0 Sulina. În acel moment, conducerea instituției trată inițiativa cu indiferență, chiar cu ironie. Vrei să cauți comori? îl întreabă un inginer oarecare, rânjind, mângâindu-și fața smochinită de spân roșu. Iată că nici după un an, o dispoziție de la eșalonul superior determină conducerea să treacă la acțiune pentru evaluarea navelor din zona pe care o gestiona: epave, eşuate, scufundate, în parc rece, conservate, avariate, tăiate, uzate, nave vechi pentru muzee etc. Hotărârea de comun acord ca de problemă să se ocupe Căpitanul, care avusese această idee. Stătea cu ordinul de deplasare în mână, gândindu-se foarte serios să refuze sarcina. Mai ales că trebuia să și fotografieze și să întregistreze pe peliculă de film situația de pe teren (așa cereau cei de sus)... Dar nu aceasta era problema principală... Aștepta din moment în moment ca soția să nască, iar el trebuia să plece aiurea, prin locuri în care și-a înțărcat mutu iapa. Seara, vorbi cu o vecină să aibă grijă de Mariana și să-l anunțe când se va produce evenimentul. Verifică dacă soția are toate cele necesare, neuitând să o liniștească și să o încurajeze... Erau la prima încercare... Așteptau copilul cu multă nerăbdare și dragoste. Dimineața, se trezi în fața directorului general, spunându-i că nu poate să plece, soția trebuie să nască. Conducătorul instituției îl liniști, va desemna un șef de serviciu să se ocupe de această situație, pentru ca totul să fie bine. Dar lucrarea nu suferă amânare, îi zise în încheiere.

Trecuseră trei ani de când bătea malurile fluviului în depistarea navelor cu statut tehnic incert. Al se născuse când el se afla pe la Cernavodă. Vorbise cu Mariana care se simțea bine.

Plecă pe canalul Măcin. Stătu un timp lângă epava navei Ceahlău, unde își făcu cruce în memoria navigatorilor care și-au pierdut viața în tragicul accident naval din 23 noiembrie 1983. *Exact acum zece ani, își aminti căpitanul. Era a doua zi de tratative cu partea jugoslavă pentru lichidarea dosarelor de produse de-a lungul a două decenii. Reprezentanții J.R.B. Belgrad (întreprinderea de Navigație Jugoslavă) sosiră la bordul navei Tudor Vladimirescu bine dispuși, după primirea călduroasă făcută de directorul instituției, domnul*

ing. diplomat Iulian Simionescu. Tocmai se pregăteau să reînceapă discuțiile, când dispeceratul anunță că nava de manevră portuară Ceahlău la ieșirea din bazinul Docuri Brăila a fost scufundată de convoiul împingătorului jugoslav Kraguevac....

În amonte de remorcherul scufundat, acum un corp propus pentru casare, Căpitanul filmează epava pasagerului **Mogoșoaia**. Spune Tatăl Nostru în memoria celor 239 înecați în apele fluviului în ziua de 10 septembrie 1989 la mila 79. La bordul navei aude un scâncet prelung, un plâns set fără sfârșit...

Participant direct la recuperarea celor decedați, realizează împreună cu fratele Cristian, în 1994, filmul documentar de lung metraj *Ghemul destinelor*.

La terminarea cercetării zonei cuprinse între kilometrii fluviali 300-250 unde constată existența a zece șlepuri scufundate, încărcate cu explozibil, în apropierea podului **CFR Anghel Saligny**, și a două nave eşuate la Hârșova, se întoarce acasă pentru a-și privi pruncul. Apoi Căpitanul își văzu liniștit de treabă. Bătovi pasul, timp de trei ani de zile, trei sute de kilometri, fotografiind și filmând navele aflate în parcuri de nave sau în afara lor. Luă legătura cu toate căpitaniile de port, cercetând documentele vaselor întâlnite. În anul al treilea, la sfârșitul lui septembrie, avea o situație clară pentru canalul Sulina (112 nave), brațul Tulcea (131 nave), fluviul Dunărea (212 nave), brațul Sf. Gheorghe (37 nave), brațul Chilia (14 nave). Copilul lui împlinise trei ani și el era musafir acasă. Și încă nu terminase. Mai avea de cercetat epavele de pe Brațul Măcin. Îl lăsase la urmă, deoarece era cel mai aproape de casă. Seara se afla în mijlocul familiei, jucându-se cu Al, parcă dorind să recupereze timpul pierdut. Odată cu începutul lui octombrie demară cercetarea finală pe canalul Măcin. Zona avea doar cinci kilometri, dar și o mare aglomerație de nave.

Pe 15 decembrie, mai avea de cercetat o navă maritimă abandonată de armator, **Vrahos**. Filmă în plan general nava, făcu câteva fotografii din diverse unghiuri... Se apropie de scara de piscică pentru a se urca la bord, când, dinspre salonul echipajului, se auziră zgomote de pahare ciocnite și glasuri care mai de care mai ciudate, în tot felul de limbi străine. Căpitanului i se păreau cunoscute sunetele. În urmă cu un an, la o uzină electrică plutitoare de pe brațul Sf. Gheorghe, avusese impresia că aude aceeași hărmălaie ca acum, pe **Vrahos**. Mai întâlnise situații asemănătoare și pe alte nave. Mai ales în Bazinul Maritim de la Sulina. Dar ceea ce i se părea cu adevărat ciudat i se întâmplase pe când inventaria nave vechi de preluat ca posibile piese pentru un muzeu plutitor... auzea râsete, clinchete de pahare, vorbărie.

Cu uzina electrică plutitoare de construcție

olandeză a fost o întreagă poveste. Din atestat reieșea că fusese construită prin 1930. Avea așadar, peste șase decenii de existență.

Venise spre seară de la Tulcea. Își lăsă bagajele la camera de oaspeți de la Navrom Mahmudia și se hotărî să facă o plimbare de acomodare în zona epavelor. Olandeza era la câteva sute de metri aval de portul industrial. Legată de un pereu natural, părea atemporală. Curios, intră în sala generatoarelor. Un aer cald îl întâmpină. Urișele mașini străluceau de curățenie, ca de altfel, întreaga sală. Impresia era că tocmai atunci se opriseră. Un impuls venit de nu știu unde îl îndemnă să atingă lucioasa suprafață alămie a unui generator. Se fripse pe buricul degetului arătător. Porni să caute echipajul. Coborî sub punte unde îl întâmpină o priveliște de groază. Stuf, papură scofălcită ieșea dintr-o apă neagră abia luminată de o rază de soare strecurată printr-o spărtură în bordul de la larg. Deasupra, o ușă de tablă scârțâi prelung. Se obișnuise cu aceste zgomote, de când călărea, de atîta amar de vreme, epavele. Însă acum îi îngheță sângele în vine. Urcă repede pe puntea principală, reintră în sala generatoarelor. Prudent, atinse suprafața lucitoare. Era rece. O mizerie cruntă îl înconjură. Mai aruncă o privire, strigă fără convingere marinarul de serviciu (credea că poate aici își avea sediul) și părăsi nava. Află în zilele următoare că pe parc nu se făcea de serviciu, iar întâmplarea din sala mașinilor se datora încălzirii suprafeței de la razele soarelui. Dar curățenia? O iluzie.

Peste o lună, pe canalul Sulina, în bazinul maritim, apropiindu-se de navă, de fapt epava navei Delta, rămase pe loc, crezând că îl vede și aude pe maestrul Sadoveanu... Nava fusese construită la șantierele Saint Nazaire din Franța prin 1924. Fusese botezată Concordia, proprietar fiind Comisia Europeană a Dunării. După război, o dată cu înființarea Administrației Fluviale a Dunării de Jos, își menține statutul de navă destinată studiilor hidrografice, dar și de protocol. Era preferata lui Sadoveanu, atunci când poftea să vină la o partidă de pescuit sau vânătoare...

Urcă scara de piscică, având grijă de aparatul de filmat și fotografiat. Se apropie cu grijă de salonul navei Vrahos, uimit de petrecerea de la bordul epavei... Deschise ușa din babord și rămase cu gura căscată, la propriu. Prin fumul gros, să-1 tai cu satârul, zeci de navigatori în uniformă de ofițeri sau simpli marinari discutau preocupați chestiuni

de navigație, pilotaj, mașini și motoare navale, balizarea șenalului, semnale costiere luminoase și neluminoase... câte în lună și stele. Nu lipseau, inevitabil, bârfele despre femei, beții celebre și avarii de pomină.... Nimeni nu-1 luă în seamă, nici chiar atunci când începu să filmeze sau să facă fotografii. Nava pe care se afla fusese construită în Grecia la sfârșitul celui de al doilea război mondial și își încetase existența în 1971, când luase foc în portul Galați. Căpitanul își aduse aminte ce panică fusese atunci în tot orașul. Cargoul încărcat cu saci de azotat de amoniu luase foc de la scurgeri de motorină din caldarina navei. Câțiva saci de azotat luaseră foc, fiind pericol ca nava să sară în aer și odată cu ea o parte din oraș. Prin 1974 s-a turnat la Galați filmul **Explozia**, în care au jucat mari actori: Toma Caragiu, Gheorghe Dinică, Florin Piersic, Dem Rădulescu, Draga Olteanu, Jean Constantin ș.a.

Porni spre locul unde perora un bărbat scund și îndesat, îmbrăcat în uniformă de comandant de cursă lungă, kir Panaitios și înțelese că el este conducătorul întrunirii. Înarmuri când trecu printr-un grup de marinari ca o umbră. *Mă aflu printre fantome*, se gândi. Se luminea, aducându-și aminte de o legendă care circula pe întreg fluviul, de la izvoare la Sulina. În fiecare an, la

15 decembrie, când se declară oficial închiderea navigației pe Dunăre, navigatorii plecați la Bunul Dumnezeu se adună pe câte o epavă povestindu-și întâmplări de peste an pe care le-au întâlnit în calitatea lor de *paznici de far*. Trebuie să știți că marinarii adevărați, după moarte, devin paznici de far, ocrotind drumul celor ce trec în zonă. Ei au grijă ca lumina geamandurilor și farurilor să nu se stingă niciodată. Cum alți navigatori, în viață, se adună în luna lui Prier la Conferința anuală a Ligii Navale. Stătu un timp, privind adunarea paznicilor de far. Se auzi bătaia clopotului din prova, în aceeași clipă, rămase singur în semiobscuritatea salonului. Cea de-a 651 navă luată în evidență, încheia trei ani de cercetări.

Peste un an, va scoate cartea **Nave fluviale și maritime cu statut special-surse de poluare a Dunării**. O carte tehnică prin excelență cu date statistice de la cap la coadă. Fără istoria acestor nave, fără legendele și poveștile marinărești ce s-au spus la bord, fără sfârșitul lor de multe ori tragic...

Seara de iarnă, aspră ca o blană de lup, se furișă peste Dunărea Veche... Ceață argintie, rece, indiferentă ca uitarea...

Brusc, începu să bată vântul... (I)

Ilie Tănăsache

Gorel întrebă, vizibil consternat:

- Cum adică, știi că aseară voi câștiga?

Mergea greoi, își trăgea cu efort piciorul drept.

- Știam...

Și tânărul pirpiriu, plăcut la chip - minus ochii negri, mici, rotunzi, de șobolan în alertă, continuă - catadixi să-i explice:

- Când ai intrat în cazinou eram lângă o curvă. Mă rog, unele își zic animatoarele... Te-ai dus întins la „păcănele”. Este?

- La „slot machine” vrei să zici. Automatele electronice...

- Noi, obișnuții casei, le spunem „păcănele”. Ei bine, te-ai proptit în ele cu așa avânt și nerăbdare, ca un copil la vederea unei jucării noi, nemaipomenită. Zice animatoarea de alături - una nouă, era a doua ei noapte în preajma ruletei: „Ăsta pierde tot, Arhimede”!

- Aud bine? Ți-a zis Arhimede?

- Auzi bine. În sfârșit, nu mă cheamă chiar așa în acte. Dar în lumea în care mă învârt mi se spune Arhimede. (Clipa asta de sinceritate a pirpiriului se datora, poate, și celor câtorva păhărele de coniac scump, foarte scump, oferite - și băute - cu Arhimede, înainte de a pleca spre casa lui Gorel.)

„Pierde”, o ținea morțiș animatoarea.

„Câștigă.”

- După care am luat-o cu binișorul:

„Mam-zelle, nu mă întreba de unde știi. Ai să deprinzi, încetul cu încetul cum merg treburile pe aici. Mai ai mult fum de trabuce de înghițit, în hărmălaia asta până să pricepi cum stau lucrurile.”

- Bine spus, hărmălaie, confirmă și Gorel. Știi, când m-am mai dezmeticit și am privit în jur, așa amestecătură de oameni nu mai văzusem în viața mea. Bărbați - și femei! - în haine de firmă, ultimul răcnet! Țigani. Turci. Evrei. Greci. Arabi. Animatoare, cum le zici. O droaie de chinezi. Mi s-a părut că zăresc și un popă. Atâta adunătură la un loc și atât de pestriță, chiar că nu mi-a fost dat să văd pe oriunde m-au purtat pașii.

- Magnetul banului. Puterea lui și speranța norocului aduc la cazinou, seară de seară, tot acest talmeș-balmeș de indivizi.

Înaintau cu încetinitorul spre marginile orașului.

- Ai avut dreptate să o contrazici pe cea de lângă tine, Arhimede! Din prima, la „slot machine”...

- ... „păcănele”.

- Fie, „păcănele”. Cum spuneam, din prima am câștigat 3 milioane. Și eram pentru întâia oară lângă automatele electronice de acest fel. De aia mă și

întrebam: cum naiba s-a nimerit să?..

- ...Norocul chior, al începătorului. Mai avem mult de mers?

- Mai e ceva...

Sub borul pălăriei de cocălar al pirpiriului - ochii mici, negri, rotunzi de șobolan, mereu la pândă, în continuă așteptare. Pălărie de cocălar, da, dar nu a unui de duzină. Nici albeața fără cusur a tenului nu inducea ideea spre o etnie anume, care consacrase amintitul accesoriu vestimentar.

- O simt pe cea de lângă mine cum tresare total nedumerită:

„Ai avut dreptate, Arhimede. Uite-l, iar a câștigat”!

- Zic:

„Mam-zelle, am mai spus-o. E seara lui cu noroc.”

„Mă duc la el”, mi-o întoarce și ea.

„Ar fi de neiertat să lași ocazia asta de izbeliște.”

- În total, recunoaște Gorel, aseară am câștigat 9 milioane.

- Plus pe Arina.

- Poftim?!..

- Fata nu se obosi să se risipească în detalii, Arhimede.

- Una ale cărei picioare păreau că pornesc direct din clavicule?

- Da, Arina. Mă rog, pe numele ei de...animatoare.

- Deci, tu mi-ai trimis-o?

- 9 milioane trebuiau totați cumva, nu? pară Arhimede. Ca să nu mai adaug că treaba asta merge mai repede în doi.

- În sfârșit, au fost și alte...treburi astă noapte.

Cu Arina, vreau să spun...

- Doar n-a făcut mofturi?!

- Deloc. Dar, la pat...

- ...de ce nu mă miră că ați ajuns la pat?

- La pat, să știi Arhimede, este, cum să zic eu?..

- Grozavă.

- Dimpotrivă! Fadă, fără vlagă...Ca o...centenară.

Arhimede se întoarce nedumerit spre Gorel:

- Poate ai fost tu prea „trotilat?”

- Exclus. Că a poftit doar un vin roșu, ieftin, deși marcă franțuzească. Burgund, sigur. Spunea că alcoolul scump, de fițe, se lasă cu dureri de cap la ea. N-aveam cum să mă „trotiliez” cu numai două, trei pahare de vin. Fie el și franțuzesc.

- Oricum, mă miră ce-mi spui. Cu atât mai mult cu cât Arina nu are decât vreo 22 de ani. Nu se pune problema să fie... expirată, cum vrei să sugerezi.

- Mă rog, rosti incert Gorel.

Incet, deci neconvins de faptul că lucrurile cu fata asta ar sta altfel decât constatase el.

Iată-i aproape de marginea orașului. Unde n-ajunge niciodată rețeaua de canalizare. Ori plugurile de dezăpezire. Pe aici, în schimb, năvălesc

noroaiele până la genunchi, în zilele ploioase. Acum, razele de apus cădeau oblic pe acoperișurile sărace. Majoritatea dintre ele, din carton gudronat sau tablă veche, înnegrită de anotimpuri.

- Mai avem mult?
- Adineaori ai întreat, Arhimedee.

Sigur că era un reproș adresat pirpiriului. Acesta mormăi ceva, nu se știe exact dacă nu era o înjurătură.

- La a doua stradă de aici, facem la stânga, și gata.
- Ce să zic, grozavă fundătură ți-ai ales!

Și Arhimedee continuă după ce-și privi ceasul, nu unul de duzină:

- De la tramvai și până aici am risipit fix 24 de minute.

- Eu fac încă jumătate pe atât. Cu nenorocitul ăsta de picior.

- Reumatism?
- Pe naiba!

Gorel se opri pentru o pauză de respirație:

- Aproape că mi l-am rupt, în urmă cu vreo juma' de an.

- Te-ai străduit, nu glumă. Chiar, cum s-a întâmplat?

- Ei, e o poveste lungă...
- Ia-o pe scurtătură.

Tocmai ajunseseră în dreptul unei case mai acătării. Cu acoperișul de tablă nouă, lucitoare. Și gardul înalt arăta pus de curând. Scândurile galbene-aurii, păreau abia scăpate din fierăstraiele gaterelor. Miroseau încă a rășină scândurile cu pricina. Lângă poartă, gospodarul fixase pe doi pari bine înfiți în pământ o blană de brad groasă de o palmă.

- Hai să ne tragem sufletul o clipă pe banca asta, Arhimedee!

Pirpiriului, se vedea și cu ochiul liber, nu-i prea ardea de popas. Cedă până la urmă rugămintii lui Gorel care se și odihnea pe scândura groasă și nouă. Se așază și el, iar o vreme îl privi insistent cum răsufă adânc.

- Hai, dă-i drumul! îl sili iritat Gorel. Zi-i!
- Ce să zic?
- Păi văd că mă iscodești mai rău ca la procuratură.
- Ai avut, cumva, „trecere” și pe acolo?
- Pușchea pe limba ta! Ei?
- Mă întrebam și eu, așa, dacă vrei să știi: nu se văd nici de la un milimetru hălcile de grăsime sub hainele tale.

- Am greutatea normală pentru înălțimea mea.

- După mine, bați spre cincizeci de ani.

- 52.

Și, totuși, găfăi ca o locomotivă cu aburi, de pe timpuri.

- Piciorul, Arhimedee, ți-am mai zis.
- Mi-ai zis, dar n-ai terminat. Cum ți l-ai aranjat în halul ăsta?

Gorel își alege cea mai convenabilă poziție pentru piciorul beteag. Începu cu o întrebare neașteptată:

- Ești căsătorit, Arhimedee?
- Doamne ferește! Tu?

- Fost.
- Te-a părăsit, ori invers?

De aici încolo, Gorel îl luă cu el pe Arhimedee într-o poveste care, pentru unul cu judecată așezată, avea toate șansele să fie taxată halucinantă. Meseria lui de bază era aceea de tehnician. Tehnician în industria optică. După '90, fabrica a trecut prin la fel de halucinanta epopee a privatizării, până când a fost pusă pe butuci. Și așa s-a reconvertit Gorel și a ajuns în rândul tinichigiilor. După ceva ucenicie pe lângă un țigan cu mâini de aur și vocabular extrem de buruienos, a început să-și practice meseria pe cont propriu. S-a specializat mai ales în montarea tablei pe acoperișuri. Clientelă - gărlă. Mai cu seamă în mahalalele unde nu se izbea de concurența „țiglarilor”. Îmbogățirii se aciuau mai cu seamă în cartierele rezidențiale sau prin centru. Pe acolo, acoperișurile cu țiglă erau la putere. Câștiga bine Gorel. Nu se putea plânge. A dat de gustul banului, s-a însurat cu o fată frumoasă. Coafeză. Atât de frumoasă, încât și bărbații se rugau de ea să-i tundă, dar în zadar o asaltau astfel. Și-au ridicat casă învelită cu țiglă, casă dincolo de bariera de sărăcie a orașului. Fericirea cu Sica - nevastă-sa, coafeza - părea că are temelii trainice. Sperau să vină și copii, dar așteptarea se prelungea. Într-o seară, un client căruia îi terminase acoperișul în timp record a ținut musai să se recompenseze cumva. Și l-a dus la o luptă de câini pe maidanul aflat dincolo de ultima casă a mahalalei.

- Am fost și eu la asemenea spectacole.
- Spectacole ai zis, Arhimedee?

Pirpiriul recunoscuse, în felul lui, că nu găsisese cuvântul potrivit:

- Ai dreptate. Până la urmă poliția - și nu numai - a făcut tămbălău. A interzis luptele cu câini.

Știa și Gorel treaba asta. Se lăsa cu atâta sânge în încăierările cu pricina! Mai ales când în țarcul improvizat era băgat câte un Rottweiler. Sfășia, pe repriză, până la trei maidanezi aduși cu japca de pretutindeni. Atmosfera se încingea de schelălăituri, pariurile curgeau în valuri. Gorel a pariat și el pe un maidanez mătăhălos, sperând nu atât să câștige, cât mai cu seamă să răzbune victimele Rottweileru-lui de acolo, cu botul și colții numai sânge.

- Ai pierdut, desigur.
- Ai nimerit-o. Altfel nu ți-ai merita numele de...Arhimedee! Da, am pierdut. Și nu numai banii munciți la clientul care m-a dus la măcelăreala aia.

Ei bine, atunci s-a înfiripat în mine microbul perfid al pariului...

Chiar așa s-a întâmplat cu Gorel. Deși, apoi, n-a mai dat pe la luptele dintre patrupelele în cauză. Microbul, însă, se înrădăcinase adânc în ființa tinichigiului. Imposibil de dizlocat de acolo. Ca la drogați. Ori la fumătorii înrăiți, dispuși să riște cancerul de plămâni decât să renunțe la iarba dracului. Sume din ce în ce mai mari au luat drumul pariurilor la meciurile de box. E drept că la o înfruntare cu un recunoscut campion a adunat

bani frumoși pariind, din prostie sau naivitate, pe adversarul anonim. Anonim, dar cu lovituri năucitoare, de ciocan pneumatic. La înfruntarea aceea poate că și campionul nu s-a pregătit cum trebuie, și-a judecat partenerul prea de sus. A pariat și la meciurile de fotbal. Bani buni, munciiți pe acoperișurile fierbinți, vara, în bătaia vânturilor tuturor anotimpurilor. Nu s-a putut abține de la pariuri nici măcar la concursurile de miss. Că rețeaua pariorilor este mult mai ramificată decât se crede. („Ca și cea a cămătarilor”, îl completează în gând Arhimede.) A început să piardă enorm. Mai apoi a gajat cu ce putea să-l determine pe cămătar să scoată bani de împrumut. Astfel, mașina lui - o „Toyota” cu mai puțin de zece mii de kilometri la bord - s-a evaporat. La un meci de baschet - cu namile americane în ambele echipe - a venit rândul verighetelor, să treacă în buzunarul cămătarului.

- A fost momentul când Sica, nevastă-mea, calmă până la Dumnezeu, n-a ridicat tonul nici cu o octavă. N-a vărsat șiroaie de lacrimi. Nici farfuriile din casă ori alte obiecte din sticlă, nu le-a spart. Mi-a zis doar atât:

„Gorele, ajunge! Am înghițit destul!”

- Cu siguranță ai ignorat avertismentul!

- Mai e cazul să te întreb de unde știi, Arhimede?

Pirpiriul nu se împiedică de ironia tinichigului. Pentru el asemenea drame la „gamblieri” - obsedații, posedatii de joc la cazinou - nu era o noutate. Noutatea a venit pentru Gorel. Atunci când și-a încercat norocul punând casa drept gaj. Spera să prindă șansa de mâneacă. Șansa nu s-a lăsat amăgită și inevitabilul s-a produs: au rămas pe drumuri. Atunci coafeza Sica, frumoasa Sica, și-a luat lumea în cap.

- Te avertizase! turnă Arhimede sare pe rană.

Gorel înghiți în sec. Așa era. Sica a plecat departe, la o prietenă în Italia. Nu i-a fost prea greu să-și facă un rost al ei. Foarte curând, apoi, a pus ochii pe ea un ins cu alură de gigolo, cu tată italian și mamă româncă. Gigolo avea o afacere pe undeva, pe lângă Bari. Călătorea mult cu treburile firmei și curvăsărea și mai mult, în timp ce Sica îl aștepta cuminte acasă. Îi mirosea parfumurile străine aduse de hainele lui. Parfumul curvelor cu care se tăvălea. I-a suportat cuminte și telefoanele care-l chemau, în miez de noapte la... afaceri. Cireașa de pe tort a fost pusă în ziua când Sica s-a repezit până la Bari după niște cumpărături. N-a găsit ce căuta dar, la întoarcere, l-a surprins pe individul mereu în călduri în patul conjugal cu poștărița. O femeie mai în vârstă, cu fundul dizgrațios de plat, dispusă însă, oricând, la o partidă de sex pe gratis. Năravul individului era de nevindecat. Ca și năravul lui Gorel. „Doamne, și-o fi zis femeia, numai de posedatii am parte? N-or mai fi pe lume și altfel de bărbați? Și Gorel, da, le avea pe ale lui. Îi găsi totuși, o scuză. Mai mult, era în stare să bage mâna în foc că n-a călcat pe alături cu altele, cât a fost cu ea”.

- Când Sica m-a sunat, de acolo, din Italia,

ăla cu care se ținea plecase departe, prin Noua Zeelandă. Cu afaceri. Urma să lipsească mai bine de o săptămână. Desigur, îl însoțea o matracucă, poate ceva mai tânără decât poștărița dar, oricum, din fotografia recuperată de Sica din buzunarele insului mereu în călduri, tot a matracucă arăta. Îmi zice Sica, la telefon:

„Gorele, vino până aici! Îți plătesc eu drumul dus-întors, dar vino!”

„S-a întâmplat ceva?”

„S-a întâmplat că trebuie pusă tabla pe hulubărie. Știi, avem câteva sute de porumbei. A bătut vântul și a zburat tabla de pe cuștile porumbeilor.”

- Ce chestie! se miră Arhimede. Sigur că te-ai dus!

- Se putea altfel?

- Așa judec și eu...Cum a fost reîntâlnirea?

- Și cu ceva lacrimi, normal. Deși Sica e tare, nu dă apă la șoareci din te miri ce. Firesc, am avut și noi, cât am fost împreună, clipe frumoase. Amintiri care nu se uită niciodată.

- Te chemase chiar pentru tabla aia smulsă de vânt?

- Păi, cum altfel? Două zile am muncit, cocoțat la zece metri, în vârful unui stâlp, la cușca mare, pentru câteva sute de porumbei.

- Iar nopțile?

- Ce-i cu ele?!..

- Cum vi le petreceați? Că doar nu mergeați la pescuit?!

- Numai făcând sex ca bezmeticii dacă ești atât de curios. Ea, desigur, din răzbunare pe gigolo, curvarul.

- Poate încă te mai iubea, tinichigiule?

Câteva momente Gorel rămase pe gânduri:

- Știi și eu...Oricum, în nopțile alea eram încrâncenat pe mine. Pe prostia mea. Atunci am început să văd mai limpede ca niciodată cât de mult pierdusem. O femeie ca Sica n-o găsești pe toate drumurile. Uneori, poate, nici într-o viață de om nu ai această șansă...

Încet, încet, se lăsa înserarea în mahala. Stăzile înguste - ce străzi, ulițe de cătun, aflat la marginea lumii! - casele se cufundau într-o mohorală iremediabilă.

- Am fixat și ultima foaie de tablă pe casa porumbeilor, terminasem, iar când să cobor pe scară, am ghinionul și se rupe o treaptă. În căzătură s-a întâmplat necazul cu piciorul drept. Culmea e că, în ziua următoare, gigolo se întorcea acasă. Sica m-a dus la aeroportul din Bari. Acolo, înainte să urc în avion am privit-o lung în lumina zilei și ea a observat cum în colțul ochilor îmi mijesc lacrimile.

„Te doare rău piciorul în ghips, Dorele?!”

„Ești nemaipomenit de frumoasă, Sica!” îi răspund.

- Despărțirile astea! mormăi Arhimede într-o doară. Hai să mergem, că ne apucă miezul nopții în fundătura unde m-ai adus!

(Va urma)

Timpuri involburate

Benone Pușcă

Era o dimineață geroasă, cum sunt mai toate iernile la noi, pe plaiurile vrâncene, iar fumul caselor se înălța alb, prevestitor către cerul mohorât ca sufletul oamenilor aflați într-o încordată așteptare. Se zvonise că, în curând, cei mai gospodari dintre locuitorii comunei vor fi trecuți într-o categorie socială inventată de noua orânduire. Unii știau deja că oamenii aceștia se vor numi chiaburi, după modelul culacilor din Rusia Sovietică. Desigur, încă nu se cunoșteau criteriile, după care unii dintre oamenii localității vor face pasul către noua clasă socială, de oameni cu stare ai localității.

Ștefan Pușcă, unul dintre cei mai avuți cetățeni ai localității, bănuia, după spusele lui Isac, devotat trup și suflet autorităților comuniste, că va avea de suferit cu întreaga familie. Nu știa în ce fel, dar pe frontul antisovietic auzise, în pauzele dintre rafalele de mitralieră și exploziile inerente într-un asemenea iad, că cei care au fost trecuți în Rusia, la culaci, au fost supuși deportării în Siberia, iar unii dintre ei chiar împușcați în timp ce mășăluiau către ținuturile reci, misterioase, ale depărtatului pământ înghețat din răsăritul Rusiei.

Zvonul venise cu un an de zile în urmă, dar lucrurile se târăgănasera într-atât, încât oamenii credeau că diriguitorii uitaseră de această promisiune. „O să vezi, atunci, ce înseamnă puterea noastră, a comuniștilor ..., chiaburoiule! ...”, îi strigase Isac amenințător, ca și când trecerea asta, la o nouă categorie socială, i s-ar fi datorat numai lui, ca o răzbunare împotriva celor care, viața toată, s-au străduit să-și înmulțească averea. Ștefan Pușcă, om cu scaun la cap, cum se spune, îl privea pe sub streășina pălăriei și strivise între dinți o înjurătură pur românească: „(...) pe mă-ta, măi Isacule!”

Acum, iată lucrurile se precipitau și, la numai câteva luni de la acea întâmplare, zvonul părea să prindă și mai multă viață. Ștefan Pușcă știa lucrul acesta pentru că, totdeauna, când urma să i se

întâmplesse ceva rău, neașteptat, simțea în coșul pieptului o apăsare grea, iar sufletul părea să i se răzvrătească. Avea chiar o zbatere, așa, ca un fluturat de aripi, pe care el, Ștefan, o interpreta ca pe o neagră presimțire. În noaptea aceasta, fluturarea aceea a lui, apăruse iar și, din acel moment, nu a mai putut dormi aproape întreaga noapte. Număruse, pur și simplu, scârțâiturile de uși prin care, unul câte unul, se strecurară feciorii lui, venind fiecare din drumurile lui tinerești. Ar fi vrut el, Ștefan Pușcă, să le zică vreo două, dar gândurile lui, acum, erau în cu totul altă parte. Întreaga noapte a încercat el să uite amintirea ușilor deschise pe furiș, încercând zadarnic să adoarmă. Nu putea dormi nici din cauza lui Dumitru, cumătrul și prietenul lui, Doli, cum îi ziceau în sat, care ieri, spre seară, venise la dânsul cu fața răvășită și lacrimile înnodate în bărbie să-i spună că iată, totul s-a sfârșit și că astăzi, pe la ora zece, la Sfatul Popular, vor sosi activiști de la raion, cu misiunea de a-i instrui pe președinte, pe secretar și pe agentul agricol în legătură cu modul în care trebuie să se țină evidența acestor chiaburi. Doli îi spusese acum că există, din partea comuniștilor, un slogan legat de oamenii aceștia, care viața toată nu au știut decât să muncească și să agonisească: „Ne aliem cu țărâtimea săracă, ne sprijinim pe țărâtimea mijlocașă, și ducem lupta împotriva chiaburilor!”. Ieri, după plecarea lui Doli, Ștefan Pușcă se frământase, ca un leu în cușcă. Măsurase odaia în lung și în lat, ca și când ar fi vrut să spargă nu știu ce zăgazuri. Cu intuiția lui proverbială în familie și în sat își dădea seama că vorbele acestea, meșteșugite, conținute în sloganul acela, ascund multă durere și chiar o neînțeleasă ură între oameni, deși până mai ieri, între aceștia, fusese vorba doar de iubire, de prietenie și înțelegere. Chiar îi spusese Tinca, soția lui: „Abia dacă, de răul unora, vom putea să ne mai arătăm prin sat, pe la biserică ori pe la vreo prăvălie (...)”. Femeia se oprise o clipă din rosturile ei pe la bucătărie și, ațintindu-și ochii spre cel ce-i vorbise, adică spre Ștefan Pușcă, îi răspunse din străfundurile inimii: „Ce-o vrea Dumnezeu, omule, dar eu știu că, în fața Lui și a nimănui, nu suntem datori cu nimic, și nici că am păcătuit față de cineva.” Ștefan, la rândul lui, o privise lung, îngândurat și dăduse din

Cutia de rezonanță • Cutia de rezonanță • Cutia de rezonanță

cap semnificativ, adică aprobator. Rând pe rând, așa cum stătea el în pat, cu fața în sus, prefira prin minte pe toți oamenii mai înstăriți, încercând să le desprindă figurile din străfundurile memoriei, care parcă se îndepărtau mereu de prezent. Ca și când i-ar fi cunoscut demult, într-un alt timp, iar el, Ștefan Pușcă, încerca, nu fără eforturi, să-i readucă în vremea de azi. Îi spiona de departe, căutând să deslușească starea lor sufletească, să întrevadă modul în care oamenii aceștia vor reacționa la asemenea veste cumplită. Nu reușea pentru că fiecare îi apărea îndepărtat, temându-se să-i iasă în cale. Șeful de post, un fel de vultur al comunei, răspândise vestea că oamenii, mai ales „culacii” aceștia din România, potențialii chiaburi, nu aveau voie nici să se întâlnească între ei să discute, pentru că în felul acesta ar ponegri orânduirea care, spunea el, „știu că nu vă place, dar o veți accepta până la urmă, făcându-vă binele cu forța. Vă bag la Decret, mă, și vă duc unde a dus mutu?... iapa! Nimeni n-o să mai audă de voi!” amenința el, în timp ce își sălta către gura lui neostenită halba de bere din care, însă, el bea vin, acolo, la prăvălia lui Ștefănescu. Acesta, deși amenințat și el cu chiaburia, părea mai nepăsător, pentru că prin fața teighelei lui, demult, treceau noii dregători ai comunei, făcându-i prietenește cu ochiul. Vinul acela de viață lungă, cum îi spunea el, îi aducea din partea acestora, o anume prietenie. Nici femeile viitorilor chiaburi nu se mai întâlneau prin sat. Se întâlneau doar pe acasă, furișându-se peste pârleaz să nu cumva să le vadă cineva și să le pârască unde nu trebuie... În mâna lor, bățucită de muncă, țineau câte un boț de mămăligă pe care îl aruncau spre vreun câine care ar fi îndrăznit să latre, dându-le astfel în vileag intenția de a ține sfat, când la una, când la alta dintre aceste femei de ispravă, soții ale vrednicilor gospodari din satul lor. Așa făcea, cam de două, trei ori pe săptămână și Tinca, aflând de multe ori ceea ce bărbatul ei nici nu bănuia încă. De la una, Pârjoaia, se gândea Ștefan Pușcă, tot cu ochii în tavan, despre care știa că se avea bine cu președintele Sfatului Popular, deoarece îi deschidea ușa ei de vădană, aflase că viitorilor chiaburi li s-a pus gând rău: vor preda tot ce produc, în gospodăriile și pe terenurile lor, la stat. Nu le va mai rămâne nici măcar o sită de mălai. Li se vor mătura până și podurile. Totul va merge la stat, adunat mai întâi în centre speciale, iar de acolo, grâul mai ales produsele acestea vor pleca în Rusia, în contul unor mari despăgubiri de război pe care trebuie să le plătească

România sovieticilor, evident, pentru pierderile provocate în această perioadă. Pe Tinca, ce mai, parcă o strângeau în spate cuvintele Pârjoaiei care, așa cum era ea, provenea totuși dintr-o familie de oameni înstăriți, motiv pentru care suferea alături de toți ceilalți. Vremurile, însă, o îngenuncheaseră. Îi murise bărbatul pe front, iar un frate al acestuia, hapsân din fire, îi ceruse parte din averea bărbatului ei, Constantin, care fiind cel mai mic dintre frați, dar și mai aplecat către muncă, moștenise mai toată averea, așa cum era mai demult obiceiul neamului țărănesc din România. Câștigase la tribunal, iar Pârjoaia, nevasta lui Constantin Pârju, cel ce se prăpădise la Cotul Donului, se lepădase de pământ, de bani și de carul cu boi pe care bărbatul său îl adusese la casa ei din familia lui. Acum trăia greu, agonisindu-și mai mult din daniile pâinea pentru ea și cei doi copii ai săi, aflați în ultimele clase de școală. Mai muncea ici/colo cu ziua, chiar și Tinca o lua, câteodată, să o ajute la treburile casei, mai ales la sărbătorile mari ale anului. O omenea și în fiecare sâmbătă a morților îi ducea de pomană. Dădea și ea, Pârjoaia, la rândul său, celor care îi călcau pragul câte o lipie sau câte un blid de mâncare, menite a fi de sufletul lui Constantin pe care nu-l uitase, chiar dacă, constrânsă de nevoi, cu lacrimi în ochi, mai deschidea ușa președintelui Sfatului Popular. Prostul de președinte, când o vedea plânsă, se prăpădea de dragul ei, crezând că plânge de fericire că-și vede iarăși amantul. Oamenii, și mai ales femeile, nu o țineau de rău. Dimpotrivă, o căinau și încercau să o ajute pe cât le era puterea și voia lor creștinească. Nici preotul Butnaru nu o afurisea. O certa blând, dându-i a înțelege că ușa nu se deschide așa, larg, sub clar de lună și mai ales când strălucesc zăpezile, ci mai pe furiș, deoarece nici vântul, nici ochii oamenilor nu trebuie să se furișeze în iatacul ei. Pârjoaia ținea capul plecat și mâinile sale, încă delicate, deși robotea toată ziua, le ținea sub pestelca neagră, parcă ascunzându-le de sine, dar și de iscoditorii ochi ai părintelui Butnaru. „Și să vii pe la biserică, Ileano! Doar Pârju a fost un om al credinței, ca și părinții tăi, de altfel, Dumnezeu să-i odihnească pe toți!” Pleca Ileana lui Pârju rușinată, spunând părintelui mereu aceleași vorbe: „Sunt vremuri grele părinte, tare grele, și nu vreau copiii mei să rămână așa, de izbeliște adică!” Pleca părintele, cerând Domnului îngăduință pentru această femeie cu puteri slabe, aflată în nevoi și nemărginită durere. Știa povestea lor. Între Pârjoaia și Constantin al ei fusese o dragoste frumoasă. Ei

înșiși fuseseră frumoși. Ea, o cadână mlădioasă, cu trup subțire, gene lungi și gura ca o cireasă de mai, prin care scotea numai cântec și vorbe dulci de iubire. Iar el, Constantin, era un chipeș flăcău, înalt, cu mustața în furculiță, vesel, mereu pus pe șotii. Îi iubise pe amândoi, dar și pe familiile lor, satul întreg. Femeilor le râdea sufletul când treceau pe lângă ei, și-i vedeau plimbându-se, strânși unul în altul, și cu ochii pierduți în zarea pământului.

Dar toate, toate au trecut ca o apă limpede din munții Vrancei, care, de veacuri străjuiau așezarea. Satul acela vesel, iubitor de sărbători și petreceri, părea acum un colț al durerii, în care oamenii uitau cum să trăiască. Ca și femeile, bărbații treceau de la unul la celălalt, pe alte căi decât ulițele și drumurile cunoscute. Puneau țara la cale dacă se poate spune astfel și nu voiau să fie văzuți de Catrinescu, șeful postului de miliție, un tuciuriu venit de prin Transilvania, mai precis dintr-un sat unguresc, după ce el și taică-su potcoviseră caii gospodarilor de pe acele meleaguri. Pe cât era el de întunecat la față, pe atât îi era sufletul de negru încât oamenii îl ocoleau numai cât îl zăreau de departe.

Ștefan Pușcă avea și el oroare de toate câte se întâmplau în sat, dar mai ales de frica care pusese stăpânire pe oameni, de nesiguranța care se desprindea ca o păclă ușoară din ceața groasă a vremurilor.

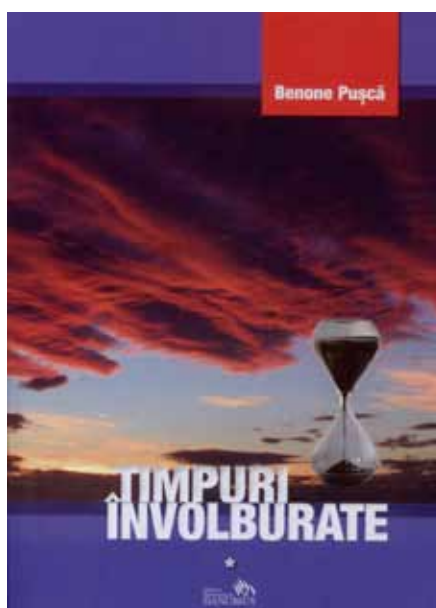
Acum, în sfârșit, adormise! Se visa în balconul casei. Stătea cu mâinile la spate și cu haina de casă peste umerii largi. Avea pe cap căciula de astrahan pe care o purta duminica când ieșea să se mai întâlnească, prin sat, cu oamenii lui, cu care copilărise, făcuse armata sau plugărise pe dealuri. Și, iată, în visul acesta, ochii săi ageri priveau departe, înspre pământurile oamenilor, oprindu-se hăt, undeva pe plantațiile de vie și de pomi, pe care le iubea mai mult decât orice pe lume. Parcă răspunzând acestor gânduri, în grajd caii se auzeau sforăind a cumpănă. Lui Ștefan îi trecu prin gând că timpul nu va mai avea răbdare cu avutul său și că toate acestea cândva vor fi doar amintiri, lucruri ce vor trebui povestite nepoților. Dintr-o dată, privi către Sfatul Popular și, chiar în acel moment, văzu oprindu-se două mașini negre, din care au coborât

opt oameni precipitați, fiecare ținând în mâini câte o mapă roșie, voluminoasă. Sunt, își spuse Ștefan, instrucțiunile de aplicare a unei hotărâri de la București, privind împărțirea oamenilor în clase sociale: în chiaburi, mijlocași și săraci, astfel despărțindu-i pentru totdeauna. Ștefan clătină din cap. Simțise, atunci, în visul acela târziu, că pentru ei, țăranii aceluia sat, sosise sfârșitul unei vechi demnități de oameni ai satului și ai pământului.

Se distrugea, ar fi vrut să-și spună el, un mod de viață, prefigurând un viitor sumbru. Din această încătușare pe care Ștefan Pușcă o simțea în sufletul său, care stătea de veghe undeva deasupra trupului, cerul slobozise peste casele oamenilor o ninsoare molcomă, grea, abundentă. Auzi, apoi, un strigăt venind de undeva. Părea să fie ea, Tinca. În visul său îl striga din cuhnie: „La masă !” striga, „La masă !” „Vin acum, femeie! Dar lasă-mă să privesc ninsoarea asta, izbăvitoare pentru sufletul meu, ca o trecere spre alte țărâmurii!” Era atât de real totul, de parcă nu exista nicăieri visul acela al lui. Da, visul acela din somnu-i târziu, după ceasuri de veghe-n tavanul alb ca ninsoarea ce cădea de oriunde. „Dar vino, omule! Se răcește mâncarea. Ninsoarea nu va conțeni azi ea abia începe, iar noi vom avea multe ninsori în sufletul nostru, multe ninsori de îndurat pe acest pământ”, striga Tinca din cuhnia ei care, iată, nici nu mai știa pe unde se află.

Când deschise ochii era ziuă. Se simțea destul de obosit. „Mai mult am visat decât am dormit (...)” își spuse Ștefan, meditănd asupra înțeleșului pe care părea să-l aibă ninsoarea din vis și chiar visul întreg. „Probabil, ninsoarea aceea frumoasă a fost ultima clipă de liniște din viața mea, iar glasul ei, al Tincăi adică, a fost un fel de strigăt de alarmă. Vom vedea ce ne va rezerva viitorul (...)”, gândi Ștefan, îndreptându-se cu prosopul pe umăr către bucătăria în care iarna își instala un lavoar la care se spălau cu toții, pe măsură ce fiecare se dezmeticea din mrejele somnului.

Fragment din Romanul „Timpuri involburate”, apărut recent la Editura Universitară DANUBIUS Galați, 2011

Nab

Robert Reginald

Robert Reginald (pseudonimul literar al profesorului universitar Michael Burgess) s-a născut în Japonia și și-a petrecut adolescența în Turcia, datorită profesiunii tatălui său, pilot în Forțele Aeriene ale SUA, alături de care a mai locuit în Italia, Austria, Germania și Canada. A absolvit Gonzaga University în 1969, an în care i-a apărut prima carte, pentru ca un an mai târziu să termine și University of Southern California. S-a angajat ca profesor și bibliotecar la Cal State San Bernardino University, unde a rămas în următorii patruzeci de ani. Acolo și-a scris cele mai multe dintre cărți – peste 100 de titluri (literatură fantastică, polițistă, science fiction, nonficțiune) și peste 13.000 de povestiri, articole, eseuri etc. În 1975 a înființat Editura Borgo Press, specializată în literatură și istorie, care în intervalul 1976-1998 a publicat 300 titluri. În 1993 a primit Premiul Pilgrim din partea Science Fiction Research Association. În prezent este redactorul șef al editurii Wildside Press.

Azi mi-am ucis prietenul. N-am avut curajul s-o fac singur, am plătit pe cineva s-o facă în locul meu. L-am pus în mașină și l-am dus într-un loc ce mirosea a moarte, frică și durere. S-a supus fără crâcnire, fără să se îndoiască,

măcar o clipă, că eu, prietenul lui cel mai vechi și cel mai apropiat, de fapt singurul lui prieten, nu-l voi ține departe de locul acesta îngrozitor, că nu-l voi vindeca de ceea ce-l măcina pe dinăuntru. N-am făcut nici una, nici alta. Doar l-am ucis.

Totul a început în urmă cu 38 de ani, în martie 1973. Eram celibatar, locuiam într-un duplex pe o colină cu vedere spre San Bernardino, terminasem facultatea de trei ani, aveam o slujbă sigură și lucram la cea de-a doua carte. Munca era viața mea, dar și reversul – aveam puțini prieteni, puțină mobilă, ieșeam foarte puțin în oraș. Încă mai eram îmbătat de ideea de a trăi pe picioarele mele, pentru prima dată departe de părinți, deși începeam să-mi dau seama că viața nu era chiar atât de roză pe cât mi-o închipuisem eu.

În acest trai auster, s-a insinuat un cățeluș bălțat, murdar, ca vai de el, pe care îl văzusem de mai mult timp umblând hai-hui prin cartier. Într-o seară a lătrat la mine, când coboram din mașină;

dintr-un motiv pe care nu-l înțeleg nici acum am intrat în casă, am umplut o farfurioară cu lapte și am pus-o în pragul ușii deschise. Cățelușul mi-a acceptat oferta, chiar dacă s-a codit puțin, și a doua seară a revenit, lătrând

la ușă. Curând a început să-și petreacă noaptea în casă. Nu, nu vă gândiți la ceva deocheat – relația noastră era pur platonicească – dar și eu și el păream că avem nevoie unul

de celălalt.

Era negru pe spate, cu pete albe-cafenii-roșcate; capătul cozii era alb complet și îl ținea sus, ca pe un stindard. Puternic, arogant, inteligent, sigur pe el, dar niciodată meschin, cu prostul obicei de a fugi după mașini, motociclete, furgonete și iepuri (cu cicatrici care o dovedeau din plin), era un tovarăș de nădejde, mai ales în lungile plimbări pe care le făceam seara.

L-am botezat Nabucodonosor, după regele babilonian din secolul al VI-lea î. Hr., dar i-am spus scurt, Nab. Apoi, trei zile a dispărut, răstimp în care am descoperit că mai avea un stăpân, un ins care îl cumpărase pentru băiatul lui, cu un an în urmă, dar îl lăsase pe stradă când divorțase. Întrucât fiul tocmai își vizita tatăl, Nab fusese

ținut în casă de primul lui stăpân. Am reușit să-i înduplec pe amândoi să am eu grijă de el, asigurându-i că sunt oricând bineveniți să-l vadă.

În 1975 a survenit a doua criză, când am întâlnit femeia care mai târziu a fost de acord să-și împartă viața cu mine. Nab și-a anunțat poziția față de ea chiar din prima noapte în care Mary a rămas la mine, când s-a cocoțat în pat între mine și ea. Apoi, văzând că nu are încotro, a tolerat-o dar nu fără a-i atrage atenția asupra ordinii în care se mânca în casa mea, rându-l ei venind după el și înaintea propriilor ei câini (din plebea lumii canine). Am observat, totuși, că o tolera și mai bine atunci când împărțea hrana la fiecare în parte.

După vreo șapte ani, Nab a făcut cataractă la ambii ochi dar, până să orbească, învățase casa și curtea pe dinafară, părând că se bucură de viață la fel ca înainte. Ca mulți alți câini care se descurcă singuri o vreme, mânca orice, legume, fructe, carne sau oase, în orice cantitate, cu mare poftă și viteză, mârâind și mormăind de satisfacție. Fără mofturi. Ce ironie ca la sfârșit să nu mai poată mânca nimic – ar fi murit de foame dacă moartea n-ar fi venit la el mai curând, refuzându-i cea mai mare plăcere a vieții lui.

Nab a împlinit unsprezece ani în decembrie 1982, bătrân pentru un câine de mărime mijlocie. Acum avea toane dar și un aer grav, ca mai toți oamenii și toate animalele la vârsta senectuții, altfel se ținea destul de bine. Principala lui preocupare, în ultimii ani, era să latre câinele vecinului din spate (care bineînțeles că îi răspundea cu aceeași monedă); avea și câteva „obiecte” personale, numai ale lui – un os vechi și o minge de cauciuc cu un clopoțel în ea. Mînea o arunca sus și apoi se repezea la ea, mușcând-o fără milă timp de cinci-zece minute. Seara se făcea covrig pe un fotoliu vechi sau se întindea pe canapea, cu burta în sus și labele îndreptate în toate direcțiile. De asemenea, lătra tare ori de câte ori venea cineva la ușă. După calculele lui, își câștiga existența cu vârf și îndesat.

La începutul lunii ianuarie 1983, s-a tăiat la o lăbuță, șchiopătând vizibil și aplecându-se cu greu

asupra castronului cu mâncare. Pentru prima dată am văzut că nu mai mănâncă la fel ca înainte. Lăbuța i se vindecă dar pofta de mâncare nu-i reveni, drept care l-am dus în mult temuta excursie la veterinar. Verdictul sosi a doua zi: ciroză în stadiu avansat, afecțiune care se manifestă și prin greață și vomă. Rana fusese doar o coincidență.

Era o condamnare la moarte căci, în ciuda regimului alimentar, a bucăților de carne fragedă și a laptelui proaspăt, care înainte îl făceau atât de fericit, Nab mânca din ce în ce mai puțin, șubrezindu-se pe zi ce trece, slăbind, până când ajunsese să semene cu câinele de pripas pe care îl găsisem cu aproape zece ani în urmă. Nimic din ce-am încercat n-a reușit: era un câine încăpățânat, o fire independentă, care hotărâse să nu se mai atingă de mâncare. Disperat, am încercat să-l hrănesc cu forța, să-i dau vitamine; s-a opus din toate puterile, neacceptând ceea ce

pentru el însemna un alt chin. Oricum, n-am reușit să-i opresc declinul. În cele din urmă, singurul lucru pe care îl mai putea era să soarbă câțiva stropi de lapte. Cercul se închisese.

Și așa se face, bătrâne prieten, că te-am ucis. Te-am dus în locul de care te-ai temut și pe care l-ai urât atât de mult, cu oameni în halate alb-albastre, și te-am lăsat acolo. Oamenii aceia ți-au injectat o substanță în vene și au oprit pentru totdeauna inima ta credincioasă. Te-au aruncat într-o combină

frigorifică, de unde ai fost luat și dus la o fabrică de înghețăminte, unde te-au transformat în hrană pentru plante. Iar pedeapsa pe care trebuie s-o ispășesc pentru această crimă premeditată este să-mi aduc mereu aminte de toate clipele frumoase petrecute împreună și să fiu mereu conștient că niciodată nu vom mai ieși seara la o plimbare, că niciodată nu vom mai sta în liniște pe canapea, tu cu capul pe genunchii mei, bucuriile unui om alături de câinele său.

Traducere *Petru Iamandi*

Părintele Florea

- fragment de roman -

Ioan Gh. Tofan

La puțin timp după ce s-au mutat lângă biserica Precista, prin toamna lui 1950, unchiul a venit într-o vâjâială, cum s-a exprimat, cu o trăsură încărcată cu de-ale gurii: o pereche de găini pestrițe, o balercă cu vin, un sac cu mălai și o țoșcă plină cu fasole. La urmă a scos un pumn de monezi din buzunare pe care i le-a întins lui Ionel. Atunci, crede Ionel, i-a încolțit în mintea-i de copil ideea nefericită. După cum s-a mai spus, în partea de răsărit, spre Dunăre, casa domnului Mihăilescu se învecina cu cea parohială. Aici locuia popa Florea care, probabil, ținea slujbele la altă biserică din împrejurimi, Precista fiind pe-atunci fieful huhurezilor și liliiecilor. În acea zi de duminică, la aproape un an după ce unchiul îi deșertase nepotului în palmă bănușii sunători, vara, după ce prânziseră, părinții s-au retras în camera de la față să facă amiaza, nu înainte de a-l îndemna autoritar să facă la fel. Ca de obicei, el se preface că-i ascultă și, după ce crede că au adormit, se strecoară afară, în stradă. Căldura de foc din cerul senin se revarsă nemiloasă peste creștetul puștiului care se grăbește să se adăpostească la umbra dudului stingher, din apropierea zidului de nord al bisericii Precista, de unde are în fața ochilor strada care, în pantă ușoară, duce spre intersecția cu Mazepa și Sf. Vineri. Liniștea după amiezii este tulburată doar de potcoavele cailor înhămați la camionul domnului Munteanu, staționat în fața sifonăriei și de un guguștiuc pripășit pe undeva. Chemarea lui răbdătoare: Pu-pu, pul Pu-pu, pul, face liniștea parcă mai desăvârșită. Când, plictisit, se întreba dacă Izu mai dormea și Roza, maică-sa, l-ar goni dacă i-ar bate în poartă să-l scoată la joacă, prin aerul care tremură, Ionel zărește poalele sutanei negre ale părintelui Florea care urcă precipitat strada către casă. Străfulgerat pe loc de amintirea unchiului Neculai care-i întinde un pumn de monezi, crede că toți oamenii sfinți au o datorie față de el. Așa că sare în picioare de pe piatra

pe care stă și fuge în întâmpinarea siluetei deșirate a preotului care bălângăne în mâna dreaptă o servietă jerpelită de piele. Oprindu-se în fața lui, îi spune dintr-o răsufare:

- Părinte, n-ai un ban mărunte?

Popa Florea, care mergea îngândurat cu capul în pământ, tresare, oprindu-se brusc. Frământându-și buzele îl întreabă încurcat:

- Ce spui tu acolo băiete?

- N-ai un ban mărunte părinte?

Preotul, înalt și slab, cu o țacălie ascuțită care-i ascunde bărbia, se încruntă, ascunzându-și un zâmbet în colțul gurii:

- Dar ce măi, îi răspunde, tu ai bătut?

Băiatul amuțește fâstâcit. Atunci, râzând, la fel ca părintele Nicolae, lasă servieta jos și cotrobăind prin buzunare, scoate o monedă pe care i-o întinde, trecându-i în același timp cu cealaltă mână prin păr. Nu stă, că doar nu-i câine, îi repugnă să fie pupat sau mângâiat. Înhață pitacul și o rupe de fugă, urmărit de privirile înveselite ale preotului. De atunci, de câte ori îi ieșea băiatul în cale, făcându-i semn cu degetul la buze să nu mai vorbească, băga mâna în buzunar după un gologan. Toate bune și frumoase, dar într-o zi, cam la un an de la povestea asta, avea Ionel șase ani, întâmplarea făcu, când venea cu maică-sa din Piața Veche de la cumpărături, să se întâlnească cu preotul ce tocmai ieșise pe poarta cu nelipsita servietă în mâini.

- Săru' mâna părinte, i se adresă Mitrița cu respect.

- Bună ziua madam Corban, de la piață, de la piață? întrebă popa Florea. Adăugă imediat, oprindu-se:

- A mai rămas ceva și pentru mine sau ați cumpărat tot?

- Cum să nu părinte, abia au venit țărani de peste Dunăre.

Acesta, cu ochii râzând, dădu din cap și, ciufulindu-i în treacăt părul lui Ionel care nu avu timp să se ferească, dădu să plece.

- Părinte, se auzi deodată cu reproș vocea băiatului, da' nu-mi dai un ban mărunte?

Bărbatul, mijindu-și ochii încurcat, își arse o palmă peste frunte, ducând-o apoi imediat spre

buzunarul sutanei. Renunță când văzu ce urmează. Femeia, care pentru moment înlemnise, se înroși la față. În secunda următoare, cuprinsă de furie și rușine, îl apucă pe Ionel zdravăn de grumaz cu mâna stângă, îndoindu-l de mijloc, cu dreapta croindu-l peste fund. Bătea la el, cum s-ar spune, ca la sacul plin cu fasole, boscorodindu-l totodată:

- De ce întinzi mâna să ceri bani de la oameni? O să creadă părintele că eu te-am învățat...că n-om avea nici ce pune pe masă...Na bani și de la mine...te-a-nvățat unchiu' Neculai la parale, hai? Na mă bani, te dezvăț eu de năravu' ăsta, de-ar fi să te altoiesc toată ziua. ..na bani nesimțitule...Mai vrei? Acușica îți dă mama la bani de n-ai să-i poți duce. Na...

Cine știe când s-ar fi oprit Mitrița dacă n-ar fi obosit și dacă părintele Florea nu ar fi intervenit. Ionel se smucise de câteva ori, încercând să scape, urlând cât îl ținea gura.

- Coană Mitriță, ajunge, bre, o măciucă la un car de oale, nu mai da în el pentru numele lui Dumnezeu, că puștiul nu-i vinovat. Doar n-oi vrea să-l omori, interveni preotul ceva mai hotărât.

Mama lui Ionel se opri răsufând din greu, dar cu mâna stângă îl ținea în continuare de ceafă. Scuturându-și palma dreaptă, care i se înroșise, răspunse:

- Poate nu mă crezi, părinte, dar îi prima dată când îl bat. Na, că mă ustură și palma acum.

Ridicând apoi semeț privirea, continuă:

- Degeaba vorbești sfinția ta, că nu știi ce știu eu. Îi cât se poate de vinovat, nu-ncape îndoială, dar vina cea mare o poartă un frate mai mare de-a lui bărbatu-meu.

- Cum așa? întrebă, ridicându-și pleoapele, omul bisericii.

- Păi, iaca-șă! Cumnatul e și el preot într-o comună de pe linia Bârladului.. De câte ori ne calcă, ne-aduce de-ale gurii, dar îi dă și ăștia mărunței care-i prisosesc prin buzunare. L-a învățat rău, după mintea mea. Geaba am încercat să-i zic că nu-i bine ce face, dar nu m-a băgat în seamă. Totdeauna m-a

privit de sus ca pe-o muiere săracă cu duhu'. Dar ce zic eu, toate neamurile soțului se uită urât la mine. Mai cu seamă cumnatele, surorile lui Ghiță adică. Astea mai ales, mă bârfesc pe unde-apucă. Cică ai mei ...

Popa Florea dădu din cap:

- Lasă astea doamnă Corban...Am înțeles. Eu vroiam să-ți spun doar că băiatul nu mi-a mai cerut niciodată bani până acum. Adevărul e că mi-e drag, îmi amintește de un nepot pe care-l am în București și, de aceea, când îl văd, îi mai dau câte un bănuț să-și ia bomboane. Ori acum, fiind cu dumneata, n-am mai îndrăznit să-i dau. Ca să... să nu te superi...și ei dac-a văzut că...

Mitrița se întunecă la față:

- Dar mă supăr foarte tare părinte. Zău așa! Nu suntem neam de calici să cerșim și...

- Tocmai căutam să-ți explic că...

- ... n-avem nevoie de mila nimănui. Slavă Domnului, mâncarea nu ne lipsește din casă și, de-ar fi să n-avem într-o zi, spargem o ceapă și c-o bucată de mămăligă rece, gata, se cheamă că am stat la masă, dar de cerut noi nu cerem.

Popa Florea tăcea stânjenit. Ridică apoi mâna dreaptă să atragă atenția asupra celor care

urma să le spună, deschise chiar gura ca un astmatic după o gură de aer, dar uitându-se la femeia îmbujorată din fața lui care nu dădea semne că ar dori să-l asculte, se răzgândi. Țuguindu-și buzele, dădu din cap aprobator și, brusc, porni spre casă cu capul în pământ.

De atunci, de câte ori Ionel zărea în depărtare pulpanele negre ale anterului părintelui Florea, se ascundea cuprins de rușine. Și astăzi, când își aduce aminte de acest neînsemnat episod al copilăriei, îl încearcă regretul că nu a putut să-i mulțumească, pentru că i-a luat apărarea, mințind senin pentru el, păcătuind intenționat pentru a-i da o lecție de neuitat.

Surâsuri migdalate (III)

- aforisme -

Vasile Ghica

Principala preocupare a scriitorului consacrat e să uite că a fost debutant.

*

Veleitarii și-ar putea recupera banii numai dacă își vând cărțile la ușile latrinelor publice.

*

Dacă nu ar exista scriitorii, unele colectivități nu ar avea pe cine să desconsidere.

*

Când e vorba de modernizare, în artă e ca la bordel. Trebuie schimbate fetele, nu dormezele.

*

Poeții uită că pe lumea cealaltă trebuie să-și recite, la un pahar de smoolă, toate versurile proaste.

*

Hrana te ajută să trăiești. Artă îți spune și de ce să o faci.

*

Orice creator de artă lucrează la propria-i statuie. Multe dintre ele rămân însă neterminate ori nefinisate.

*

Mă tem că din globalizarea culturii nu vor putea ieși decât sufletele cacofonice.

*

Poezie scumpă, tu, văduvioara mea!

*

Receptarea artei funcționează, de când lumea, în sistem zигurat. Consumatorul urcând până unde îl ține cureaua.

*

Capodoperele se hârjonesc în voie prin arterele timpului.

*

Toți creatorii de artă se cred răstigniți pe catapeteasma veșniciei.

*

Artiștii de astăzi par tot mai violați de soartă.

*

Testamentar, artiștii lasă câte o ultimă zicere, care speră să devină celebră. Și foarte multe datorii financiare.

*

În artă, alcoolul pretinde să i se recunoască statutul de coautor.

*

Boema artistică presupune libertăți imperiale, nu ținută de boschetar.

Nu poți să scrii ca James Joyce și să-ți vinzi cărțile ca Dan Brown ori Coelho.

*

A lăuda o carte proastă e ca și cum ai picta o prostituată în pronaosul bisericii.

*

Unele cărți sunt rău scrise, altele, prost citite.

*

Pe unii scriitori avangardiști îi înțelege, probabil, numai Dumnezeu. Și asta numai după lecturi repetate.

*

Există și poezii de zădărnăcânie.

*

În preajma acordării premiilor anuale, artiștii sunt ca puii de găină care trag de aceeași râmă.

*

Votca poezilor contemporani are din ce în ce mai multe grade pe scara Richter.

*

Mulți poeți contemporani beau ca Edgar Poe, Esenin și Nichita, convinși fiind că aceasta este autostrada spre nemurire.

*

În unele poze cu scriitori, doar fotografii e celebru.

*

În lumea de astăzi, scriitorul poate deveni VIP doar prin viol ori tâlhărie.

*

Pe măsură ce îl cunoști mai bine pe artist, îl înțelegi mai greu.

*

De multe ori, în artă, premiile sunt proptelile talentelor impotente.

*

Lectura trebuie să aprindă treptat o flacără în noi. Ori măcar un opaiț.

*

Uneori, poezia actuală seamănă cu o prăjitură. Mai bine o înghiți, decât să o comentezi.

*

Este literatura o minciună. Dar cu ștaif.

270 de zile

Marcela Barbu

Oare a câta zi petrecută în același loc era? Trecuseră deja multe, dar nu multe ar mai fi avut de trecut. Locul acela nu mai există nici pentru mine și nici pentru el.

Dintr-un cuibușor de nebunii, se transformase într-un loc de detenție, deși acum chiar mă bucuram de o clipă de libertate pe care tare mult mi-aș fi dorit să o lungesc.

Din para de la duș legată cu o bucată de sfoară, apa îmi curgea pe sânii ce nu au dobândit încă voluptatea femeii de patruzeci de ani. Corpul meu este prelung dar minion, încă adolescentin. Baia era albă în totalitate, lipsită de modernism, parcă improvizată în mare grabă, ca o baie de spital în care doar mirosul de formol și clor lipseau. Oglinda aburită nu lăsa corpul meu să se dezvăluie și un singur lucru mă rupea de mediul acela aproape sumbru, mirosul floral, primăvărat al gelului meu de duș. Miros de flori proaspete în plin noiembrie. Nu știu de ce ajunsese dușul singura mea bucurie de care abuzam de trei, patru, cinci ori pe zi. Apa îmi curgea în cascade și se izbea de cada de duș, biciuind-o, iar zgomotul ei, după ce îmi săruta febril pielea, mă captiva și uitam de mine dar uitam și de el. După șase luni de așteptare, de neliniști, de lacrimi, de nopți și zile care ar putea fi definite pur și simplu dor, o ușă mă despărțea de el, ușa de la baie.

El era pe pat. Slăbit, galben cadaveric, cu cearcăne negre și fără acea sclipire șagalnică în ochii ce cândva sclipeau superb. Privea la televizor, sau așa părea, dar încă nu știu dacă vedea sau auzea ceva. Mâna moale se sprijinea pe telecomandă, fumul de țigare care îl înconjură nu mai avea nimic magic, nimic boem. Haine răvășite, doze de bere mai mult sau mai puțin golite înțesau masa alternând cu pachete de țigări desfăcute. Purta un halat de baie turcoaz închis cu umbre cenușii. Era pata de culoare pe trupul lui uscățiv. Îmi răspundea monosilabic dacă îl întrebam ceva.

Cu șase luni înainte mă adulmeca, îl fascina mătasea halatului meu, unduind pe corpul înmiresmat de parfumul pe care el mi-l dăruia și care stârnea invidia oricărei femei. Îmi adora coapsele prelungi, subțiri și netede, sânii tresărind de emoție și de dorință. Cândva îmi plăcea să mă apropiu de el și alternând între femeie și copil să îl atrag în brațele erosului, să îl ispitesc pentru ca mai apoi să ne contopim într-un singur trup ca într-o devorare reciprocă. Dar cortina căzuse și încerc să îmi amintesc când a fost ultima noapte de dragoste.

Mă îndreptam cu pași fermi spre flaconul de parfum când din spate m-a izbit mirosul de bere și scotch, venind din două pahare amprentate de aceleași buze, buzele lui puțin spuzite de filtrul prea

multor țigări, de pancreatita cronică etilică, de ulcer, de ciroză hepatică, de nesomn. Ar fi fost inutil să mă ascund într-un nor micuț de parfum. Aș fi fost aceeași și îl iubeam cu aceeași patimă, dar el mă vedea îndepărtându-mă, prin vocea doctorului care departe, la capătul lumii, cu sinceritate și fermitate îi spusese: ”Veți muri în aproximativ șase luni dacă veți continua să trăiți așa. Cu o schimbare, veți putea trăi chiar și doi ani.” Și brusc în el a înflorit ura. A început prin a-l urî pe Dumnezeu, pe mama lui și pe mine. Motivată. Doar noi îl iubeam sau doar noi îl mai iubeam.

Inelul de logodnă mă ardea. Îl simțeam pârjolindu-mi carnea, falangele, era o tortură. Diamantele de la gât erau cumplit de grele. Patru pietre mici mai grele decât patru pietre de moară îmi zdrobeau pieptul și parcă mă sufocam. Inima mea era zdrobită de diamante? De promisiunea de a-i fi soție? De prezența morții care îi dădea târcoale cu fiecare picătură de scotch care i se scurgea pe gâtul ca un topogan al etilului? Oceanul pe care naviga de aproape un sfert de secol s-a transformat într-un ocean de bere care creștea în el nesătul și senzația de permanentă uscăciune.

În momentul mării lehamite, un singur lucru îmi aducea zâmbetul (puțin cam amar) pe buze. O amiază de sfârșit de martie, un soare călduț și parcă mai luminos ca niciodată, o terasă la marginea pajiștei ce se întindea la poalele Peleşului împodobită de ghiocei și brebenei, un chitarist frumos ca un Adonis răsfațându-ne cu „Amintiri din Alhambra”. Și un coșuleț cu căpșuni. Mari, înmiresmate, zemoase și strălucitoare așezate pe cetina verde de brad într-un coșuleț de un alb impecabil. O declarație de dragoste savuroasă, ideală de consumat în doi. Căpșuni și un mănunchi de ghiocei mai mare decât ar fi putut cuprinde mâinile mele ne-au aprins lumina dragostei în priviri și ne-au transformat într-un șnur de mărțișor. Cald și rece, lumină și întuneric, ying și yang, sterilitate și fertilitate. Iar oamenii se minunau de cât putem fi de frumoși, coborâți parcă dintr-o lume mai bună, mai pură, mai frumoasă și inaccesibilă muritorilor de rând. Apoi am evadat într-o lume a noastră, o sferă formată din noi doi, o sferă în care dansam blues în pijamale, știuți doar de lumina lunii, o lume oglindită în cocktail de suc de portocale și șampanie, o lume cu amor dezlănțuit pe pajiști, între tufe de tamarix, o lume mână-n mână. Totul în lume e trecător, doar timpul e veșnic, noi fiind doar musafirii timpului.

Mi-am întâmpinat dragostea la aeroport și ne-am luat bun rămas în gară. Fiecare ne-am urcat în alt tren, spre altă destinație, ca o culme a ironiei, călători la clasa întâi, cu un sărut, cu o îmbrățișare, eu spre căsuța mea, iar el alergând spre dezmațul pe care îl poate oferi, uneori, postura de muribund. 270 de zile împreună m-au schimbat mult, dar nu pot uita că, începând în aeroport și terminând în gară, orice am face rămânem doar niște călători.

„Taifasurile” scriitorului Coriolan Păunescu despre nonsensurile istoriei recente

Virginia Chiriac

Volumul de povestiri *Taifas la Șapteape*, apărut la Editura Fundației Academice *Danubius*, Galați, 2006, reconstituie cu obiectivitate jurnalistică, dublată de sensibilitate și subtilitate lirică, drama colectivă a societății românești postbelice, supuse malaxorului unor frământări generatoare de incertitudini și anxietăți catastrofale. Pe canavaua vremii se derulează haotic imaginile unui coșmar general, care mutilează destinele, produce mutații terifiante în gândirea oamenilor, schimbă ordinea logică a lucrurilor, dând un sens involutiv istoriei. Buna orânduială a satului tradițional, statuată de normele ineluctabile ale civilizației ancestrale, este amenințată de abuzurile demolatoare ale noii ideologii politice.

Refugierea eroilor cărții într-un ethos mitic, aureolat de figura emblematică a domnitorului Moldovei, Ștefan cel Mare, constituie o formă de rezistență împotriva asimilării forțate, prin recuperarea din trecut a valorilor morale autentice, menite să asigure coerență și continuitate firească unei realități minate de nonsensuri. Este evident faptul că naratorul se solidarizează cu posibila exponență arhetipali, conservatori ai codului autohton străvechi, care se bucură de recunoaștere și de autoritate în fața comunității rurale. Coborător, se pare, din stirpea magilor înțelepți de odinioară, moș Iacomî cel Bland poartă cu sine imaginea idilică a satului patriarhal, când oamenii “lucrau împreună cu părinții, pământul din Pojoga, din Valea Slivnei, de pe Băncești ori de pe Roșia. Nu treceau două zile fără să fie împreună, chiar dacă uneori nu-și vorbeau prea multe, pentru că se înțelegeau din ochi, ori din gesturi. Aveau cu toții un singur suflet...” Un alt personaj providențial, bătrânul Ioan Stavăr, evadează într-o suprarrealitate cu rezonanțe în eposul eroic, revelat de simbolistica fabuloasă a locului întins pe “șapte ape și văi care i-au împrumutat numele lor de poveste.”

Prin schimbarea planurilor narrative, raportarea la prezent devine sursa unor amare reflecții: “Pe atunci, îi primeau cu plumbi pe străini, azi le oferim avutul nostru pe tavă. Și ne luăm în râs, zicându-ne că nu ne vindem țara; de fapt, ne rugăm de ei, doar-doar ne-o vor lua-o de pomană, pentru că noi tot nu avem ce să facem cu produsele fabricilor, câtă vreme mai marii lumii dau ordine să nu ni le mai cumpere nimeni.” Fluctuația demografică goleşte satele de tineri, în timp ce părinții acestora trăiesc sentimentul frustrant al ieșirii din istorie. Exodul spre oraș sau spre alte zări naște o lume hibridă, fără orizonturi definite, condamnată, prin urmare, la instabilitate și izolare. Paradoxal, integrarea în macrostructuri administrativ-teritoriale, în virtutea conceptului curent de globalizare, conduce la hipertrofierea individualismului, andâncind, în consecință, senzația de vacuum sufletesc. Inadaptarea vârstnicilor la aceste schimbări se traduce în autoexilări

orgolioase. Ajuns la vârsta senectuții și rămas singur după moartea soției, Grigore observă cu amărăciune pustiul din jurul lui, căci “oamenii satului s-au ascuns de privirile lui. Nu-i vorbă, aude el bine, ba chiar și vede cum vecinii lui din dreapta și din stânga casei mari vin și pleacă, deschizând cu zăvoare groase, porțile înalte, făcute din fier, ca și când s-ar teme cu toții, să nu dea careva peste dânșii.” Pentru bătrân, noua rânduială este un semn că “oamenii se închid în ei și în ogrăzi, retezându-și părleazurile și cărările, care duc de la unii la alții, pe pământ, dar și pe drumurile și cărările sufletului.”

O natură cu ecouri sadoveniene acompaniază durerile oamenilor, într-o orchestrație de sunete, lumini și umbre, ce se combină în virtutea unei retorici circumscrise temei, pe care o subliniază, o încarcă afectiv, îi atribuie vibrație și adâncime cosmică: “Alunecă toamna pe buza pădurii, tivită-n fir de aramă străveche, blând, ochiul Soarelui privește înapoi, de sub creasta înaltă a dealului, cernându-și lumina ca o pulbere roșiatică a înserării. [...] Liniștea de peste sat se sfârâmă, din clopotnița bisericii, adânc se răspândi un dangăt de jale.”

Configurația tabloului social este nuanțată de soarta umiltoare a intelectualilor devotați unor idealuri etice, incompatibile cu pseudovalorile promovate de regimul totalitar. Introspecția psihologică înregistrează frământările intime ale personajelor, surprinse în încercarea lor de a se salva de iminența derapajului în conformism și mediocritate. Titlul povestirii “*Drumul zimbrului*” anticipează o impresionantă parabolă, cu profunde conotații morale, pornind de la vechiul simbol de pe stema Moldovei. Imaginea zimbrului “cu săgeata înfiptă în șold”, urmărit de omulețul “gras, hidos [...] cu arcul gata să tragă după dânșul”, delimitează două planuri distincte, structurate pe opoziția dintre idealitatea splendidă, etern funcțională și realitatea imundă a existenței cotidiene. Protagonistul întâmplărilor este tânărul Corneanu, redactor al unei publicații comuniste, conduse de un ziarist în vârstă, “buhăit de băutură, cinic și înverșunat pe noua generație de gazetari care, spunea el, îi sfidează cu fătățiile lor, dar și cu principiile aflate la tot pasul”. Eroul scrie un material despre o “cooperativă agricolă, unde lucrurile mergeau tot mai rău, de la un an la altul”, însă are surpriza să constate că, la apariție, articolul său “era de nerecunoscut. Toate capetele de acuzare stabilite împotriva președintelui fuseseră scoase, deși era singurul vinovat de starea în care se afla cooperativa agricolă.” Deziluzionat de absurditatea scenariului confruntării cu Oancă, șeful său corupt și duplicitar, de complicitatea vinovată a confrăților din redacție, Corneanu parcurge procesul chinuitor al purificării și eliberării prin suferință.

Odată cu publicarea acestui volum de proză, scriitorul Coriolan Păunescu ne dovedește că a rămas constant crezului său artistic de a ne lumina calea spre înțelegerea resorturilor care-au susținut eforturile unor semeni de a promova aberațiile sistemului ideologic anterior, pentru ca în sfârșit, să ne acceptăm sau să ne iertăm propriile neputințe și lașități din acele vremuri.

„Săptămâna Patimilor” „La Semaine de la Passion” „The Week of Torments/Sufferings”

Theodor Parapiru

Ultima săptămână din viața lui Iisus este numită a Patimilor. Ea începe în duminica dinaintea morții sale, o dată cu intrarea triumfală în Ierusalim. Vine precedat de faima semnelor și a minunilor săvârșite timp de trei ani. Alaiul care îl însoțește este unul al speranței în izbăvire: „Iar partea cea mai mare de gloată așternură vestmintele lor pe cale; și alții tăiau ramuri din copaci și așternură pe cale. Și gloatele care mergeau înaintea lui și care veniau după dânsul strigau zicând: Osana Fiul lui David, binecuvântat este cel ce vine în numele Domnului, Osana în cele de sus.” (Mateiu). Mântuitorul muștră pe slujitorii lui Dumnezeu care nu mai respectau legile sfinte, vestind dărâmarea templului și soarta tragică a Ierusalimului.

În ziua de luni, vorbește despre sensurile pildei cu smochinul neroditor pe care îl usucă prin cuvânt: „Adevăr zic vouă, dacă veți avea credință și nu vă veți îndoii, veți face nu numai ce s-a făcut cu smochinul; ci chiar dacă veți zice muntelui acestuia: ridică-te și te aruncă în mare, se va face. Și toate câte veți fi cerut în rugăciune crezând, veți primi.” (Mateiu). Tot luni are loc revolta sa împotriva celor ce profanau templul. (v. Curățirea Templului). Marți, Iisus este contestat de Sinedriu, lasă lumina învățaturii sale să răzbată din pildele celor doi fii, a viei cu lucrătorii ticăloși, a celor chemați la ospățul de nuntă, răspunde întrebării provocatoare despre tributul Cezarului (v. A da Cezarului ce este al Cezarului), lămurește pe răuvoitori asupra înțelesului Învierii, anunță „porunca cea mare și cea dintâi” (“iubește pe Domnul Dumnezeuul tău în toată inima ta și

în tot sufletul tău și în tot cugetul tău.” Mateiu), condamnă aspru pe farisei, laudă gestul văduvei care dăruiește tot avutul său. După acestea merge pe Muntele Măslinilor unde vorbește profetic despre nimicirea marelui oraș, despre întoarcerea Sa și despre judecata de apoi. Miercuri, Iisus se retrage în Bethania și, probabil, în această zi, Iuda se înțelege cu preoții în privința trădării. Joi seara, Hristos se întâlnește cu ucenicii săi la masa de Paști (v. Cina cea de Taină), iar noaptea, după așteptarea agonizantă din grădina Ghetsemani este arestat prin păcatul lui Iuda (v. Sărutul lui Iuda). Vineri se desfășoară procesul și Mântuitorul este răstignit, apoi este înmormântat de Iosif din Arimatea, de Nicodim și de cele trei Marii (Fecioara, Maria Magdalena și Maria din Bethania). Sâmbătă, mai marii preoților și fariseii cer guvernatorului Pilat să fie păzit mormântul „ca nu cumva venind ucenicii să-l fure și să zică poporului: s-a sculat din morți, și va fi rătăcirea din urmă mai rea decât cea dintâi” (op. cit.), iar acesta îi trimise chiar pe ei să facă acest lucru: „Iar ei plecând păzirea bine mormântul cu custodie, după ce au pecetluit piatra” (op. cit.).

Duminică se întâmplă cel mai fascinant eveniment, anunțat de Iisus în timpul întrupării sale: Învierea. În zorii zilei se arată Mariei Magdalena (Marcu), apoi, celorlalte femei (Mateiu), peste o zi, celor doi ucenici pe drumul spre Emaus (Marcu, Luca), lui Petru, și seara, celor zece apostoli (lipsește Toma). Mântuitorul urcă în apoteoza propriei sale înălțimi fără seamăn, după o săptămână a tuturor suferințelor, în numele dragostei pentru oameni.

Expresia „săptămâna Patimilor” este termen figurat pentru un răstimp de mari încercări și dificultăți prin care trece o persoană.

Rânduri despre un manuscris intitulat „Gimnastul fără plămâni”

a.g. secară

Citind manuscrisul volumului „Gimnastul fără plămâni” (Andrei P. Velea, editura Centrului Cultural 2010), nu m-am putut abține - „onomastica de cărți” sau știința titlurilor de carte este pentru mine un viciu - să nu notez vreo douăzeci de variante de titlu, filosofând în sinea mea și asupra unui leitmotiv obsedant zilele acestea: despărțirea de (o anumită) poezie... Dincolo de acest „delir onomastic”, rareori un debut în volum este atât de consistent, cartea fiind un exemplu elocvent despre ce poate „produce” dragostea de viață și de literatură...

Andrei Velea, deși este tributar suprarealismului, deja din cele șase grupaje ale volumului rezultă un salt literar, a cărui descriere nu ar face decât să întărească faptul că autorul, în lirică, își găsește propriul drum...

Poemele erotice ale lui Andrei Velea sunt invitații la dialog: iubirea autentică nu a fost niciodată monolog. În general, poetul este atent la tot ceea ce ar putea atrage peste poeme cortina dar, calofili putem observa cum pânzele, cortinele, se pot agăța de tuburi, canale, țevi chiar, conducte... Poantele de final pot salva întregul, putând fi considerate, unele dintre ele, chiar borgesiene, aceasta apropo de unele discuții avute în ultimul timp referitoare la argentinian: „când te-am pierdut în poemul acela, // l-am scris mai înclădat ca niciodată.” În lupta cu consistența cuvintelor, miracolul metaforei, al poemului trăind independent de voința autorului își surâde: „și cum te mișcai, calmă, redusă la culori, în suprafețe, / am observat că versurile, / adunându-se sângelui tău rar, / încep să-ți adauge întunecimi, contururi mai bine definite, // voaluri, asprimi, durițări chiar; / te vedeam mai clar, cu ochii tăi albaștri, coapse, / tocure: prindeai consistență, / te-alcătuiau cuvintele din nou, // senzuală, accentuată, / mai bine așezată pe linia aceea a înserării, / tu îmi citeai poemele, / iar dintr-un colț oarecare, eu te roteam pe pleoape.” (p. 10 - manuscris, m. de aici încolo). Aici, finalul este inevitabil, mecanic, rotitor, are ceva de mecanism de ceasornic care apare și el („ceasornic cuvânt”) într-un poem care vine și el, cu un tic-tac obsesiv: „între patru pereți văruiți cu acele unui ceasornic (...)/ întinzi palma alături: / pe miriștea ei s-au adunat deja furnici; / pe o lungime nelustruită, oul sacadat și-a ieșit din fire./ așa cum stai între patru pereți, // parcă te recită cineva din mine.” (p. 12 m.).

Sentimental, cartea se vrea a fi și o antologie a grupajelor publicate sau nu anterior, scrieri „pentru care am alergat până acum” - Andrei Velea se întoarce și la „Omul vag” (pentru acest grupaj, din 2001, și pentru „Versuri pentru Lolita”, din 2003, era cunoscut poetul de către subsemnatul), un portret antropomorfic, amintind de „omul aproximativ” al lui Tristan Tzara ori de desenele lui Picasso ori Salvador Dali: „firul răbdării se sparge: omul vag, într-un acces/ de panică interioară, își mută sprâncenele după ureche;/ abia acum, mulțumit, cu ațele sub adăpostul pănzelor, / închide borcanul cu gel, rânjind satisfăcut.” (p. 14 m.). Este un grupaj în același timp existențialist, kafkian, dacă vreți, dadaist și despre „îngrămădeala sufletelor” și despre mimarea libertății, despre condiția umană în general (și poate despre cea românească în particular)... Un portret care, suprapus românului nostru cel de toate zilele, s-ar potrivi binișor, mai ales când el este născut poet din toate încheieturile: „citește omul, vag, unui oarecare câteva poeme;/ scrise de-a lungul și de-a latul urechii, sentimentele/ degajate sunt potențate de pelicula de ceară/ care le-acoperă. // adânc mișcat, insul tremură din toate piețele sale;/ îi sar cepele ochilor, iar mâinile, transfigurate, nu știu/ cum să mai copie minunile glazurate, însă degeaba/ transcrie individul poemele pe hârtie:// smulse din habitatul lor natural, ele par înșiruirii/ aberante de cuvinte, este o realitate a ființei pe care, / ori de câte ori își spală urechile, / omul vag o aruncă țevilor, căzilor, conductelor, broaștelor...” (p. 32 m.).

De la „Omul vag” până la „Peisajele pariziene”, scrise în 2005,

este o diferență clară, dar se poate vorbi în continuare și despre cubisme de ideatică și de mesaj. Stupoarea, revolta sunt înlocuite de bucuria receptării existenței celuilalt, cu toate clișeele existente, cu meditații simpatice asupra cosmopolitismului în general, asupra neo-colonialismului inversat; relatând savoarea îndrăgostirii zilnice de câte o necunoscută prin mijloacele de transport în comun... Chiar „legat la ochi cu o eșarfa oranj” (titlu de poem), poetul vede și ascute poeme („... fac zeci de notițe pe care geometrul/ le taie cu rigla ce-a schițat mai toate colțurile din Paris; nu mai rămâne niciun vers pe dinafară, // nici măcar pașaportul vreunui turist rătăcit, nimic. / și plănuiam ceva mult mai înalt ca turnul eiffel: un turn babel/ din zeci de poeme; plănuiam un metrou alungit ca ochii unei chinezoaice, / un cenaclu între buzele negresei-sena; // însă geometrul în pantaloni scurți, de bronz, mi-a smuls brusc căștile/ din urechi, cu timpane, cu suflet cu tot./ legat la ochi cu o eșarfa oranj, mă ascund într-un volum/ cu poeme drept coperti și fără conținut...” (p. 98 m.).

„Psalmii recentii sau poemele cu Dumnezeu” (2004) aduc un aer proaspăt, detașat, nu neapărat convingător, profund temei: „de câteva zile cu Dumnezeu într-o nucă, încercând să-l conving de contrariu”. Există umor (mai mereu în scrisul lui Velea): „de data asta, supărat rău pe mine, Dumnezeu m-a închis/ în craniul propriei mele imaginații;/ două zile m-am suportat doar, după care, / mai abil ca o femeie frumoasă, m-am refuzat frumos// am făcut însă greșeala să-mi las numărul de telefon.../ de atunci mă sun în fiecare seară, mai insistent, / mai alambicat ca fumul, / propunându-mi tot felul de întâlniri indecente în poemele astea” (p. 87 m., culmea este că și acest poem sună... borgesian! Sic!). Există șagă în poemele lui Velea: „ca niciodată mai poet, azi doar îmi joc conceptele/ între mine și Dumnezeu// încă mi-e peste mână să-i citesc ultimele poeme:// mai bine delirez niște fantezii, / mai bine mă rezum la câteva gesturi, / mai bine citesc doar coperta...// mai bine eu criticul și Dumnezeu poetul!” (p. 89 m.).

Grupajul preferat al comentatorului rămâne „Printre obiecte (jurnal liric 2004)” din același an (2004): „cineva te acuză ntr-un bar de lipsă de sens// mai e și-o fată care te tot invită ntr-o taină:/ de-atâtea zile o refuzi/ că s-a plictisit până și câinele ei/ (...)// de astăzi nu mai aplauzi vidul/ și nici prietenii care se cred poeți:/ știi bine că ei, în mațele timpului lor, / și-arată reciproc foi de hârtie cu zeci de noduri înșirate pe ele// la urmă rămâi doar tu să te prinzi de șiretlicuri/ doar tu și ți-e mai ușor să spui:// iubitele voastre au prins mucegai, prieteni caraghioși, / deja sunt ani de când vă bărfesc printre obiecte” (p.67 m.).

Ca și în „Versuri pentru Lolita”, erotismul și antierotismul salvează discursul, reproducând liric prozaicul realității. Câteodată, câteodată numai, ca în „m-ai ajutat să mă decid”, parcă se întreabă și autorul dacă într-adevăr iubește „literatura”... Dacă într-adevăr așa se iubește: „m-ai ajutat să mă decid: nu te-am iubit!/ te-am părăsit prea intrigat să se fi întâmplat asta...// dar poate niciodată n-am făcut-o/ și m-aș putea părăsi chiar și pe mine/ ca pe-o cămașă aiurită...” (p.74 m.).

Misoginismul fragil, delicat își cere și el dreptul la existență: „tu mi-ai rămas ca orice risipă de versuri între două coperti, / mai apropiate-ntre ele ca limba de cerul gurii;/ mi-a fost totuna, iar asta cred că e de rău// între un obiect și-o operă de artă e o distanță mai scurtă// decât aceea dintre numele tău și titlul imprecis al acestui poem;/ definitiv: sunt misogin...” (p.75 m.).

Amintitele „Versuri pentru Lolita” confirmă erotismul literar complicat (dar nu „scandalos”, ci aflat mereu „în limita unei presupuse decențe”) al tânărului poet. Fiind o certitudine literară, Andrei Velea trebuie să răspundă acum unor noi și noi provocări, acest prim volum (aproape o antologie a tinereților) purtând masca unei melancolii misterioase...

Important este, poate, faptul că Lolita nu este (à la Virgil Diaconu) numai Poezia însăși și că analistul Andrei Velea își dă seama că uneori Poezia te poate respinge (ca sticla) și că poate fi (și) scrum, neacordându-i atenție decât atât cât merită...

Numele mărgăritarului

Vasile Andru

O parabolă din *Pateric*. La un gheronta (maestru), a venit o râvnitoare și a cerut să-i devină ucenică. Vrând să-i testeze vocația, maestrul o întreabă ce experiență spirituală are. Candidata îi răspunde că știe pe de rost Evanghelia!

Gheronta a întrebat-o: „Dar poți să simți lauda ca pe o hulire, iar hulirea s-o resimți ca pe o laudă?”

Candidata, foarte mirată, a răspuns: „Așa ceva nu pot”.

Gheronta a răspuns: „Atunci mergi și mai exersează. Că degeaba știi pe de rost Evanghelia, dacă nu poți să simți lauda ca pe o hulă, și hulirea ca pe o laudă!”

Mi-am pus eu însumi această întrebare, de câteva ori, în câteva situații. Ultima dată mi-am pus-o în Februarie, invitat la Salonul literar „Axis libri” de la Galați, din Biblioteca Jud. „V.A. Urechia”. S-a petrecut atunci, în chip neașteptat pentru contextul civilizată al acestui Salon, un episod insolit. Un participant, om bătrân de altfel, s-a ridicat și a citit cu maimuțările și în zeflema, un text de circa jumătate de pagină, din cartea mea „Isihasmul” (o ediție veche, nu cea lansată atunci). Textul pe care l-a maimuțărit conținea, de altfel, citate din *Filocalia*! Așadar, zeflemeaua aceluia era o hulire parțial la adresa invitatului Andru și parțial la adresa isihasmului, a *Filocaliei*?

Atitudinea hulitoare a șocat multă lume în sală. „Jignirile nu sunt nici critică, nici „opinie”, ci sunt mizerie morală!” zicea un literat. Chiar după două luni de la acel episod, continui să primesc...scuze de la diverși participanți, care vor să-mi ștergă, sau să-și ștergă, impresia de ostilitate. Eu le răspund acestor oameni delicați că trebuie să învățăm să percepem hulirea ca pe o laudă, și lauda ca pe o hulire.

Dar iarăși mă întreb: „Eu însumi, pot considera hulirea drept o laudă? Și invers, pot lua lauda amfitrionului, Domnul Director Zanfir Ilie, ca pe o hulire? Mai ales că, la începutul manifestării, amfitrionul, doctorandul Zanfir Ilie, mi-a făcut o prezentare pozitivă, nu elogioasă dar caldă, documentată, sintetizând informații biografice din dicționar și bloguri; spre *laudă* a spus că, în Biblioteca V.A. Urechia se află 31 de volume ale *invitatului* Andru... Asta da *laudă*! Și recent, Biblioteca a mai achiziționat 2 volume de Andru: „Uccelli del cielo” și „Ta petina tou ouranou”, traduceri ale romanului „Păsările cerului”. Deci...33 volume! Așadar, sunt oare în stare să iau „laudă” amfitrionilor drept *hulire*, și zeflemeaua hulitoare s-o iau *laudă* adusă mie și *Isihiei*?

Dacă este așa, atunci de ce m-a indispus hulirea? Și invers, de ce m-a bine-dispus prezentarea civilizată a gazdelor?

Iată de ce: insulta mă indispuie pentru că ea dezvăluie gândirea negativă a hulitorului, dezvăluie reacții de primaritate intruzivă ale „aproapelui” nostru.

Și invers: o întâmpinare civilizată mă binedispune pentru că ea dezvăluie gândire pozitivă și „coerența inimii”, din partea amfitrionilor (îi numesc aici și pe directorul Zanfir Ilie, și pe directoarea adjunctă, doctoranda Letiția Buruiană, care m-a întâmpinat perfect pozitiv la alte câteva manifestări de carte). Gândirea pozitivă și „coerența inimii” sunt noțiuni prin care psihologii numesc indici de personalitate și energetism psihic,

indici de optimizare umană. Iată de ce mă binedispune comportamentul armonios.

Iar jignirea nu mă indispuie ca o rănire personală, ci pentru că dezvăluie la hulitor, o minte dușmănoasă, o gândire negativă. Iar aceasta păgubește și pe hulitor, și grupul prezent. „Ne-a perturbat vibrațiile optime!” îmi spunea (la sfârșit, la autografe) Dr. Angela Ivan, Directoare la „Zona Liberă”. „Cred că acela nu știa de ce se află aici”, îmi spunea doctorul Tofan Bogdan, care așteptase mult această întâlnire. „Dacă era afon în subiect, trebuia să întrebe, nu să maimuțărească!” îmi spunea profesorul (și poetul) Dumitru Barău, prezent la Salon. „Uneori, la cenaclul acela, ies la față pistolarii!” îmi spunea poetul Mihai Gălățanu, care n-a fost prezent, dar a citit „protocoalele” zilei în „Viața nouă”. „Trebuia să-l punem la punct, pe loc!” îmi zicea, tot cu...scuze, cărturarul Vasile Ioan Zbarcea din Brăila, care a participat la Salon.

Le răspundeam la toți cu un aforism antic: „Virtute este să-i iubești pe ciufulți, înțelepciune este să-i înțelegi!”

După Salon, în ziarul „Viață liberă” a apărut o cronichetă, plăcută la lectură, jucăușă, lacunară și cu un titlu care poate deruta: „inițiere în isihasm”. Am explicat că nu fac niciodată „inițieri” cu un public eterogen; adică n-am destăinuit nimănui acolo procedeele isihasm! Ci a fost o prezentare de carte. E drept, țin să creez o atmosferă „inițiativă” la întâlnirile mele, prin asta înțelegând că urmăresc să fac trecerea de la trăirea în simțuri, la trăirea în duh și în noos.

Un comentariu pe blogul ziarului „Viață nouă” spunea: „Recomandăm domnului Andru să-și selecteze mai atent publicul și să nu arunce mărgăritare la porci!”

Am răspuns aceluia comentator (pertinent de altfel, și avizat!): să nu extindem un caz izolat, de persoană hulitoare, la o sală întreagă unde erau oameni însetați de cunoaștere revelatorie, veniți special pentru temele și cărțile anunțate în program. În afară de doi mal-sevrați, în sală erau oameni care *meritau mărgăritarul* și chiar pentru asta veniseră, pentru mărgăritarul isihasm. Face excepție, deci, persoana care venise „pregătită” să maimuțărească o pagină din carte; zic „pregătită”, pentru că venise înarmat cu ediția veche, neavând încă acces la ediția nouă, lansată atunci. A rămas mirarea multora din cei prezenți: de ce a făcut-o? Doar din motive de „gândire negativă”? sau poate dintr-un ateism de pe vremuri, când inspectorii mai duceau înverșunate lupte ateiste? Cineva opina că omul ar aparține unui cult neoprotestant, care adesea vrea să demoleze un ortodox mai influent...Eu aș exclude ipoteza sectară, gândindu-mă că am cunoscut, în zona danubiană, doi profesori bapțiști care se vedeau a fi civilizați. Important este că nu-i un caz „tipic” local, ci o ieșire „teribilistă”, cum apreciază cu blândețe Vasile Ghica, autorul de ziceri înțelepte, care n-a fost prezent, ci a citit doar cronicheta și cele două comentarii pe blog.

În zilele următoare, am avut în zonă încă trei întâlniri/lansări de carte, cu public bun și receptiv. O întâlnire la Protoierie; alta la un Ateneu spiritual bisericesc; a treia cu un Grup sapiențial danubian de circa 70 de persoane, dintre care unii fuseseră și la Salon, alții erau noi, asigurându-mă și dovedindu-mi că merită mărgăritarul!

Astfel că nu m-am înșelat când, într-un articol din „Formula As”, printre cele 7 „posibile orașe sapiențiale”, numărăm și orașul Galați, mereu potențat de Tecuci și Brăila, mereu revigorat de heraldicul Danubiu.

Ucenicie în imperiul semnelor

Vasile Leonte

O nobilă tradiție a școlii românești permite unui tânăr, după ieșirea greoaie din anonimat prin intermediul unei reviste didactice, să intre în eternitate. Plângându-l, în grup, pe dascălul Aron Pumnul, rupt de cele vii, junele Eminovici țintea către nemurire. Și asta i s-a întâmplat mai puțin cosemnatarilor din „Lăcrămioarele învățăceilor gimnaști de-n Cernăuți”! Un exemplar pe generație, atunci când este vorba de nume pe de-a întregul memorabile, socotim că este îndestul. Pe aceeași cale trebuie să se fi învoit să porceadă George Coșbuc, Nichita Stănescu și, de ce nu, orice aspirant din revistele școlare de astăzi.

Urmărim, de vreo două decenii, fenomenul prin care tineri de pe băncile roase de vreme ale școlii sfidează neuitarea. Unora chiar le-a reușit gândul. Acum lucrează în presa de toate culorile, de toate orientările, în mass-media gălăgioasă, contestatară și contestată. Primele exerciții le-au întreprins spre un amurg, la încheierea obligațiilor imediate și presante când sub povara unui gând, a unei nemulțumiri, a unui fior fără nume, dar greu de zăgăzuit, s-au înconjurat de hârtie cât pentru o epopă, de o duzină de pixuri și au produs propoziții terne, pe subiecte banale. Gândul din ziua precedentă s-a ambiționat, s-a lătit și a ajuns să ocupe ditamai pagină de revistă. Dacă norocul le-a scos în cale și un iscusit cadru didactic, încăpățânat și săcâitor (cum încă mai rezistă pe ici, pe colo), soarta deja le e pecetluită (de jale, evident!).

Apar în județ, de ani însemnați, reviste ale elevilor care, greu de explicat, ciudat, vin mereu proaspete, mai atractive, mai pline de culoare, mai vii, mai tinerești. Se întâmplă grație dinamismului social, neastâmpărului tehnic, grabei cu care cei noi au nevoie de certitudine, după clipa afirmării. „Petalele de lumină” de la Șc. 29 se cuvenea să se scuture de haina pionieriei în care au fost înfățișate la debut. Li s-a întâmplat asta, în schimb au găsit alte căi de a rezista. Vorbesc astăzi despre alte subiecte, descriu alte chipuri de școlari, adresându-se direct altor modele de cititori. Se verifică traseul în cazul

publicațiilor „Pro domo”, „Liceenii”, „Portret”, „Confluente”, „Aripi” și câte altele.

Editarea unei foi pentru cei tineri presupune asumarea unor eșecuri pe care, tu, matur, intelectual, educator, trebuie să le preschimbi în biruințe. Elevul are/nu are subiecte, știe/nu știe să conducă un discurs prin toate etapele sale, poate/nu poate să dijmuiască elegant clișeele, acceptă/nu acceptă să evite adierea tentantă a calculatorului plin cu de toate. Dacă lași un feroce consumator de Internet printre fișiere, în marele depozit al umanității, e hotărât, singur, să editeze o broșură, un volum, o enciclopedie până-n seară, începând cu orele amiezii. La urmă, poate pe propria-i tastatură, să jure, în mod repetat și convins, că el a pus virgule între predicat și subiect. Adică, totul îi aparține!

Din nefericire, despre școală multă lume își amintește doar atunci când trebuie să reproșeze cuiva ceva; și, mulți neaveniți au o reacție neacademică dacă aud, pe nepregătite, termenul „școală”. De laudă este, în acest context, inițiativa Bibliotecii Județene „V.A. Urechia”, materializată, în premieră anul acesta, de a aduce în sala simbolică „M. Eminescu” pe cei angajați în lucrarea unei reviste școlare. Dincolo de stângăciile debutului (anul viitor va fi superb, cu mult mai bine!), s-a insinuat /apoi consolidat ideea că a-ți pune semnătura după un șir de cuvinte e semnul unei responsabilități pe care, adeseori, nici măcar cei mari (adică decizionalii) nu o conștientizează în suficientă măsură. Până și legi votate în comun, în ultimul timp, s-au dovedit erori naționale, neimputabile cuiva! Pe urmă, și-au dat seama invitații că nu sunt singuri, că despre ei se poate vorbi (pe meritate, în termeni elogioși), că nu e jertfă fără răsplată și că merită să te jertfești în numele limbii române. Exercițiul de publicistică acceptat și comis, în chip repetat, de elevii gălățeni nu înseamnă doar o cale de publicitate efemeră. E o șansă de a interpela, de a sparge indiferența, de a (mare cuvânt!) promova autentica valoare, de a (se) comunica între ei. Dificultățile materiale, care adeseori descurajează, odată învinse, devin garantul ideii că ceea ce trebuie exprimat în public, poate fi exprimat chiar la o vârstă inocentă, demolând impedimentele printr-un asalt în grup. Cu acoperirea a două condiții majore: să existe receptivitate din partea mânuitorului de condei și un dascăl care, nefăcând mare lucru (în viziunea multora) ar putea, măcar, să dea curaj, sonor și conținut celui dintâi.

Aportul „Ligii Culturale Române” sub conducerea academicianului V.A. Urechia (I)

**Constantin Gh.
Marinescu**

Secțiile „Ligii Culturale” din străinătate raportau cu satisfacție, în 1894, Comitetului Central Executiv (1) că „niciodată chestiunea fraților noștri din Transilvania nu a fost discutată pe o scară atât de întinsă ca acum ; că presa europeană a ținut să elucideze chestiunea românească, din toate punctele de vedere” (2).

Datorită activității desfășurate de secțiile sale din principalele orașe europene, „Liga Culturală” a întreținut relații de colaborare cu numeroase alte societăți cu caracter cultural-politic: Austria, 17; Belgia, 5; Franța, 12; Elveția, 3; Italia, 19; Germania, 16; Anglia, 3; Spania, 2; Norvegia, 2; Olanda, 2; Suedia, 1; Finlanda, 1 — precum și cu numeroase personalități de prestigiu ale vieții politice și cultural-științifice europene, între care: Emil Flourens, fost ministru de externe al Franței, Sully-Prudhomme, Georges Clemenceau, viitorul prim-ministru al Franței, publiciștii și profesorii englezi: Edward Fitzgerald, William Spencer, William R. Morphyl, publiciști și oameni de știință italieni, scriitori și istorici francezi, între care Ernest Lavisse și Legrand, Roberto Fava, Angelo de Gubernatis, Giosue Carducci, Graziadio Ascoli, Emile Zola, Frederic Mistral ș.a. Prin intermediul acestora, Liga Culturală a reușit să facă cunoscute străinătății țelurile nobile pentru care activa și milita (3).

Activitatea prodigioasă, desfășurată pe diverse planuri, de secțiile „Ligii Culturale” și de studențime în străinătate a contribuit într-o măsură deosebită la informarea opiniei publice și, în același timp, la popularizarea luptei de emancipare națională a românilor din Austro-Ungaria, pregătind astfel, într-o măsură însemnată, terenul pentru făurirea statului național unitar. Această activitate reprezintă o contribuție de mare valoare, alături de aceea desfășurată de alte organizații, societăți cultural-patriotice și personalități politice din România, la lupta pentru cunoașterea de către opinia publică europeană a situației românilor din Imperiul austro-ungar.

Pe baza unei ample și susținute activități a „Ligii Culturale”, de informare corectă a opiniei publice europene, aceasta a manifestat, îndeosebi în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și mai ales în primele decenii ale secolului al XX-lea, o solidaritate sinceră și consecventă cu idealurile noastre naționale (4). Ea a condamnat politica de discriminare și oprimare națională față de românii aflați sub dominația străină, a luat apărarea conducătorilor mișcării naționale românești siliți să apară în procese politice pentru

afirmarea și revendicarea drepturilor proprii națiuni. Personalități de prestigiu ale vieții politice și cultural-științifice franceze, belgiene, italiene, britanice, spaniole, elvețiene etc. și-au manifestat adeviziunea la lupta de eliberare și unitate națională a românilor, au intervenit în favoarea eliberării frunțașilor mișcării naționale românești din Transilvania și Banat în timpul procesului Memorandumului (5).

Publicistica și istoriografia europeană, îndeosebi din țări ca Franța, Italia, Belgia și Anglia au demonstrat încă din secolul trecut, prin personalități de o înaltă competență, originea daco-romană a poporului român, caracterul latin al limbii și culturii, continuitatea sa neîntreruptă în spațiul carpato-danubiano-pontic, precum și legitimitatea idealului de unitate națională. De remarcat este și faptul că în unele universități italiene și franceze s-au organizat, la inițiativa unor renumiți profesori, cursuri de limbă, literatură și cultură românească, încă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Pe de altă parte, din simpatie pentru cauza națională a românilor din Transilvania și Bucovina, unii învățați întreprind călătorii de studiu, se documentează la fața locului, studiază relațiile naționale, se întrețin cu conducătorii românilor oprimați, publicând lucrări de referință, elaborând observații și concluzii dezaprobatoare la adresa politicii de asuprire națională din Austro-Ungaria (6).

O primă dovadă, deosebit de elocventă, a modului în care opinia publică a primit documentele naționale ale românilor, a fost publicarea lor în presa europeană de diferite orientări politice.

Un puternic ecou a produs în conștiința întregii Europe Memorandumul elaborat în 1892 de Partidul Național Român din Transilvania și, mai ales, procesul intentat de autorități conducătorilor acestuia (7).

Ziarele franceze, belgiene, engleze, italiene i-au asigurat o largă publicitate Memorandumului P.N.R. din Transilvania. Au fost tipărite pasajele cele mai semnificative privind situația românilor transilvăneni și revendicările acestora, s-au redat amănunte cu privire la plecarea delegației române la Viena pentru a înmâna împăratului Memorandumul, la refuzul acestuia de a-1 primi și starea de indignare a populației românești etc.

În iunie 1893, marele ziar parizian „Journal des Debats” sublinia că, după ce Memorandumul s-a tipărit în limbile: franceză, engleză și germană și răspândit pe adresa numeroaselor personalități europene, într-un timp scurt, „pretutindeni lumea a fost lămurită asupra adevăratei situații a românilor din Ungaria”. Arătând că prin Memorandum românii n-au făcut decât să uzeze de dreptul de petiționare, garantat de constituție, ziarul conchidea subliniind că, în felul acesta, „autorii Memorandumului au spus tot ceea ce națiunea lor are pe inimă și ei așteaptă ca documentul publicat să aibă un mare efect asupra opiniei publice” (8).

Confluente culturale • Confluente culturale • Confluente culturale

Politica de oprimare a românilor aplicată de către autoritățile maghiare era privită cu îngrijorare și în Germania, aliata Austro-Ungariei. „În luna august 1893, ziarul „Allgemeine Zeitung” deplângea această persecutare a elementului român din Ungaria” (9). „Nemulțumirea a 3 milioane de români din Ungaria ar putea - afirma ziarul menționat - să ducă guvernul de la București la alianță cu Rusia” (10), deși România aderase, așa cum am relevat, la presiunile lui Carol I, încă din 1883, la Tripla Alianță (n. ns.). În continuare, autorul articolului relatează că și alte naționalități sunt supuse aceluiași regim de maghiarizare și avertiza asupra faptului că „nemulțumirea a 10 milioane de cetățeni nemaghiari constituia un punct slab pentru Ungaria și, ca urmare, pentru Tripla Alianță” (11). Ziarul „L'Independence Belge” din septembrie 1893, într-o amplă cronică politică, făcea următoarele considerațiuni cu privire la problema națională din Austro-Ungaria: „în prezent persecuțiile împotriva românilor sunt o realitate.

Incidentele în procesul de la Cluj au produs mare senzație în România” (12). Referindu-se la ecoul produs în străinătate, ziarul consemna faptul că „în presa franceză, italiană și engleză, transilvănenii primesc încurajări” (13). „Prin brutalitatea procedurilor sale, guvernul ungar a provocat o deosebită mișcare de simpatie în favoarea oprimaților și se poate prevedea momentul când problema românească va deveni o problemă europeană” (14). Aprecieri similare au publicat în unele articole și ziarele „La Republique Française”, „Le Journal des Debats” și „Times” (15).

Într-un raport al Legației Belgiei la București, tot din septembrie 1893, se menționa că „în Transilvania aspirațiile a aproape trei milioane de daco-români tind în mod vizibil spre București, în speranța de-a vedea realizându-se într-o zi visul legendei „Romania Magna” (16). Totodată, raportul critica măsurile de intensificare a represiunii împotriva mișcării naționale românești, amintind de seria proceselor, „de înaltă trădare”, intentate conducătorilor acesteia, de suspendare a apariției a cinci publicații românești precum și de „confiscarea tipografiei marelui organ popular „Tribuna” din Sibiu” (17).

În primăvara anului 1894, când a început la Cluj judecarea procesului „Memorandumului”, se poate spune că problema națională a românilor din Transilvania a reprezentat unul din subiectele cele mai frecvente, amplu abordate în coloanele revistelor politice și ziarelor franceze. Procesul de la Cluj a suscitat un viu interes în rândul opiniei publice franceze, a oamenilor de cele mai felurite apartenențe politice și sociale. „Niciodată nu s-a scris așa de mult și așa de bine în Franța despre România și în special despre cei din Transilvania cum s-a scris pe timpul procesului Memorandumului, care a tulburat conștiințele” (18). Aceste atitudini se datorau în mare parte activității „Ligii culturale” din țară și mai ales

secțiunilor sale din străinătate. „Le Journal des Debats” a publicat, la 7 mai 1894, un lung și amplu articol asupra procesului, informații telegrafice culese direct de la Cluj, de la Biroul de presă al „Ligii culturale române” din Paris, precum și două scrisori de la Cluj, cuprinzând impresiile unui corespondent special (19).

Dintre marile personalități europene, care s-au solidarizat cu Memorandumul P.N.R. și au condamnat politica opresivă a guvernelor de la Budapesta față de națiunea română din Transilvania, se cuvine menționat, în primul rând, George Clemenceau. Într-un amplu articol (din 1894), intitulat „Lupta dintre rase”, el sublinia că „românii din Transilvania, în număr de trei milioane și jumătate, luptă de mult timp pentru a obține o autonomie relativă la care au cu siguranță dreptul. Este interesantă istoria lor” (20). Analizând măsurile politice și discriminatorii față de români, autorul releva, în continuare, că „maghiarii pretind să păstreze Transilvania în statul ungar, impunându-le românilor opresiunea...” (21).

Referindu-se la măsurile discriminatorii în domeniul reprezentării politice, pe cale electorală, în organele statale centrale și locale, George Clemenceau nota că: „prin dispoziții introduse în legea electorală, s-a ajuns la a-i priva pe români de orice drept politic. Censul electoral este de 10 ori mai ridicat pentru românii din Transilvania decât în restul Ungariei” (22). „Circumscripțiile electorale, sublinia autorul, au fost dispuse în așa fel, încât adesea țăranul român trebuie să facă o călătorie de o zi întreagă pentru a-și exercita dreptul cetățenesc” (23). Omul politic francez pentru a demonstra până unde fusese împinsă politica de nesocotire a drepturilor națiunii noastre din Transilvania arăta

că „românii din 417 deputați câți numără Camera, ar avea dreptul proporțional la 75, dar nu au nici unul” (24). În ceea ce privește libertatea presei, el releva că este iluzorie (25). „Într-un singur an (1892) au fost intentate 19 procese de presă „Tribunei”, jurnal românesc de la Hermanstadt (Sibiu). Trei dintre redactorii săi s-au văzut pedepsiți la un total de 8 ani închisoare” (26). O analiză judicioasă întreprinde autorul articolului „Lupta dintre rase” și în ceea ce privește politica școlară. „Numai școlile ungurești - scrie acesta - sunt întreținute pe cheltuiala statului. Școlile românești sunt susținute prin subscripții particulare, iar învățământul trebuie să se facă în limba maghiară” (27). Referindu-se la dreptul de folosire a limbii materne în administrație și justiție, Clemenceau critică, de asemenea, gravele abuzuri, arătând că „peste tot dreptate... se face în limba maghiară. Legea este deci jignitor violată” (28). „În trecut, deci înaintea încheierii pactului dualist austro-ungar - consemna în încheiere semnatarul articolului - trei legi fundamentale garantau: 1) Autonomia bisericii românești; 2) Învățământul național în limba română; 3) Recunoașterea românei ca limbă oficială cu aceleași

V.A. Urechia

drepturi cu limba maghiară. Or toate acestea sunt azi nimicite” (29).

La rândul său, un alt om politic francez de notorietate, Em. Flourens, fost ministru de externe, a întreprins o amplă analiză cu privire la statutul națiunii române din Transilvania și Bucovina, el considerând pe baza unei concepții profund democratice și umaniste, că ar fi fost „un egoism îngust și orb” să se dezintereseze de soarta, „de reclamațiile fondate, de plângerile și de revendicările legitime ale unui popor care are, cu poporul francez, atâta comunitate de origine și de sentimente, ca poporul român” (30).

Într-o corespondență adresată lui V. A. Urechia, în anul 1894, Flourens condamna cu vehemență politica de înrobire a naționalităților de către maghiari, (despre care afirmă că „descind din tovarășii de arme ai „Biciului lui Dumnezeu - Atila”) arătând că „nu trebuie să ne mire”, dacă opinia publică din Occidentul european, „se întoarce împotriva lor” (31). Datorită „șovinismului lor tiranic și orb - scrie autorul documentului menționat - ei refuză naționalităților slave și românești... nu numai egalitatea drepturilor civile și politice, ci chiar dreptul la existență” (32). Autorul consideră, de aceea, absolut legitimă mișcarea de eliberare națională a românilor, revendicările acesteia, inclusiv *dreptul lor „de a face apel la insurecție sau la concursul străinătății”* (33). „Nepoții colonilor romani - relevă Flourens - întotdeauna disciplinați prin atavism au dreptul să ceară egalitatea drepturilor electorale, liberul acces la sarcinile și funcțiile publice, respectarea credinței lor religioase, libera folosire a limbii materne în actele publice și înaintea curților și tribunalelor și învățarea sa liberă în școli” (34). De altfel, în afară de numeroși oameni politici francezi, belgieni, italieni, britanici etc., care au luat atitudine fermă pe cale oficială și neoficială împotriva politicii autorităților austro-ungare de oprimare națională a românilor (populația predominantă numerică și istorică cea mai veche pe aceste meleaguri), la rândul lor, un important număr de profesori universitari, scriitori, poeți, ziariști etc. au dezvăluit public și condamnat această politică. Unii din ei s-au documentat asupra istoriei românilor, au consultat programele revendicative ale mișcării de eliberare și unitate națională din Transilvania și Bucovina sau au întreprins „studii privind relațiile naționale din aceste provincii pentru a putea emite judecăți de valoare și opinii temeinic fundamentate pe care le-au publicat, îndeosebi în ultimele decenii ale secolului trecut, în reviste și lucrări de referință”.

Așa de pildă, cunoscutul publicist francez G. Garreau, scria consternat, în anul 1894, că 3 milioane și jumătate de români sunt ținuți, pe baza prevederilor Constituției imperiale „sub jugul despotic al națiunii maghiare” (35). Autorul arăta că legea naționalităților bazată pe discriminare și având drept obiectiv maghiarizarea celorlalte națiuni și naționalități din Ungaria și Transilvania, trebuie anulată și înlocuită cu alta echitabilă și democratică, care „să asigure românilor ca și celorlalți nonmaghiari drepturi de ordin administrativ și judiciar...”, să folosească limba română în

raporturile lor cu administrația ungară”, deoarece „peste tot populația română este majoritară” (36). Totodată, Garreau cerea dreptul pentru români la autonomia bisericii, precum și „libertatea învățământului în școlile întreținute din contribuția românilor” (37).

Note:

1. Ibidem, mss. nr. 4856/1893, f. 251.
2. Biblioteca „V. A. Urechia”, Galați. Arhiva V. A. Urechia, fond. afișe, programe, foi volante, manuscrise. Mapa X.
3. Teodorescu. Date istorice din viața „Ligii Culturale”. În: „Boabe de griu”, nr. 8/1930, p. 458; cf. și G. Moroiianu, Recunoștința Ardealului către „Liga Culturală” și vechiul Regat, p. 3.
4. Marinescu, C. Gh. Lupta românilor pentru Marea Unire și opinia publică europeană. În: Români în istoria universală, I, Iași, 1986, p. 420-436.
5. Idem, Solidaritatea opiniei publice franceze, cu mișcarea memorandistă. În: Transilvania în istoria și conștiința românilor, Iași, 1975, p. 210-231.
6. Idem, Opinia publică internațională în sprijinul luptei românilor pentru Unirea Transilvaniei cu Țara. În: Transilvania în istoria și conștiința românilor.
7. Moroiianu, G. Les luttes des roumains transilvanes pour la liberte et l'opinion europeenne; Paris 1913, p. 36-40; cf. și M. Constantinescu, Șt. Pascu (sub redacția), Desăvârșirea unificării statului național român. Unirea Transilvaniei cu Vechea Românie, Ed. Acad., 1968, p. 62.
8. Moroiianu, G. Luptele pentru emancipare ale românilor din Ardeal în lumina europeană, p. 34.
9. Gaidoz, H. Români și Ungurii. În: Voci latine. De la frați la frați, p. 41; cf. și Biblioteca „V.A. Urechia”, Galați, Arhiva V.A. Urechia, fond. cit.
10. Ibidem
11. Ibidem
12. 1918 la români. Desăvârșirea unității naționale statale a poporului român, vol. I, p. 22.
13. Ibidem
14. Ibidem
15. Ibidem
16. Ibidem
17. Ibidem
18. Biblioteca „V. A. Urechia”, Galați, Arhiva V. A. Urechia, fond. cit. Mapa X.
19. Journal des Debats”, nr. 7/7 mai 1984, în Biblioteca „V. A. Urechia”, Galați, Arhiva V. A. Urechia, fond. cit. mapa II.
20. V. A. Urechia, Voci latine. De la frați la frați, București, 1894, p. 105 - 108.
21. Ibidem.
22. Ibidem.
23. Ibidem; cf. și Biblioteca „V. A. Urechia” Galați, Arhiva V. A. Urechia, fond, cit.
24. Ibidem.
25. Ibidem.
26. Ibidem.
27. Ibidem.
28. Ibidem.
29. Ibidem.
30. Biblioteca „V. A. Urechia” Galați, „Arhiva V. A. Urechia” fond. cit., scrisori, telegrame, altă corespondență primită de V. A. Urechia în timpul procesului Memorandumului; cf. și V. A. Urechia, Voci latine. De la frați la frați, p. 85- 89, 108-112.
31. Ibidem.
32. Ibidem.
33. Ibidem.
34. Ibidem.
35. Ibidem, cf. și V. A. Urechia, Voci latine. De la frați la frați p. 96-97.
36. V. A. Urechia, Voci latine. De la frați la frați, p. 96-97.
37. Ibidem.

(Va urma)

Prezențe basarabene

Vladimir Beșleagă – 80

Vocea interioară

Adrian Dinu
Rachieru

Într-o literatură poetocentrică (cum, negreșit, este cea basarabească), apariția lui Vladimir Beșleagă – ca reper al prozei ivită acolo – sună cumva paradoxal. În primul rând datorită faptului că viitorul scriitor, beneficiind de o copilărie „norocoasă” (cu trei ani – decisivi! – de școală românească), trăitor în „universul mitologic” al Mălăieștiului, „viersuia” de pe la 16 ani! Și, desigur, poezia, alungată din textele sale prozastice (austere), trăiește în sufletul scriitorului, refugiat o vreme în spațiul literaturii pentru copii, îndrăznind – zicea chiar domnia-sa – un „pas riscant” în 1956. Constatăm apoi că metafora *zborului frânt*, cum e botezat marele său roman (1966), ar putea defini chiar soarta literaturii române din Basarabia, înnămolită – lungă vreme – în anacronism și provincialism, supusă bruiajului ideologic. În fine, discuțiile (abundente!) despre proză se poartă într-un peisaj pauper; încât, Al. Burlacu putea conchide amuzat: „Proză nu există, dar discuții putem face”... Iată, așadar, contextul în care prezența lui Vladimir Beșleagă, sfidând defazajul, „otrava” sentimentalismului moldav, pitorescul etnografic, moșionologist (după vorba lui M. Cimpoi), impune.

Școlit la „uzina Rebreanu” în anii de aspirantură (când, sub conducerea lui V. Coroban, se ocupa de „arta romanului”), transnistreanul Vladimir Beșleagă (n. 25 iulie 1931, la Mălăiești-Grigoriopol) a absolvit, reamintim, Facultatea de Litere a Universității de Stat din Chișinău (1955), construindu-și destinul literar sub pecetea unei Istории traumatizante; dar, important, nu și-a maltratat vocația pactizând cu ispitele oportuniste. Cititor insașiabil, mereu nemulțumit de sine, se consideră chiar *un întârziat*. Iar creația, în optica celui care s-a perindat pe la diferite reviste (*Scânteia leninistă*, *Cultura*, *Chipăruș*, *Nistru*) și a fost deputat pe listele Frontului Popular (1990-1993), se sincronizează cu durerea, cu marile încercări ale vieții.

Evident, necazurile nu l-au ocolit. Trecut prin infernul suferinței, acumulând varii experiențe în anii de ziaristică sub jugul realismului socialist, ascultând, însă, de vocea interioară, Vladimir Beșleagă s-a simțit un om liber, imun la „semnele răioase ale timpului” și sfaturile *anti-învățătorilor*. A prins trei ani de carte românească (1941-1944) și memorabilul Congres scriitoricesc din 1965, cerând revenirea la alfabetul latin; a luat notă – aflăm din *Dialoguri literare* (2006) – de „moleșea” cenzurii (uneori), ideologia stagnării și disidența „leșinată” din fosta RSSM. În fine, atent la *sufletul vremii* (1981),

aplaudă apariția optzeciștilor, reformând paradigma (cultism, eticism), se implică în harța generaționistă și deplânge *comunismul postmodern*, vorba lui V. Gârneț. Ca și soarta unui *neam mut*, deposedat de limbă, cu un destin supus sfâșâierii.

De fapt Vl. Beșleagă a avut parte de trei debuturi (1948, 1956, 1966)! S-a chinuit cu însușirea limbii, producând, la început, versuri ironice, săltărețe și debutând la 17 ani (cu „o poezioară”) în ziarul raional. A publicat, totuși, puțin. După *Zbânțuila* (1956), evident o carte pentru copii, a tipărit *La fântâna Leahului* (1963), amintitul *Zbor frânt*, marea sa carte, roman care a schimbat fața prozei basarabene, apoi *Acasă* (1976), *Ignat și Ana* (1979), *Durere* (1979), *Viața și moartea nefericitului Filimon sau anevoioasa cale a cunoașterii de sine* (1988), *Sânge pe zăpadă* (1985). Un destin întortocheat, în plin comunism clasic, încercând a elibera proza de elementaritate, oralitate, paseism congenital. Mai ales că Druță impusese o nouă ștchetă. Analizând starea prozei (rev. *Nistru*, 1979), Vl. Beșleagă va recunoaște ca imperioasă ieșirea din ruralismul tradițional (neoașism, folclorizare, etnografism), blamând producția în serie. Discerne că literatura aservită, controlată de satrapii ideologici, produce autori fosilizați. Spirit torturat de întrebări, știind prea bine că poezia este punctul forte al literaturii basarabene și că „triajul valorilor” este inevitabil, Vl. Beșleagă a scris „numai când l-a ars la suflet”, în momente de criză, salvându-și ființa. O tentă tragică se insinuează, dealtminteri, în scrisul său, populat cu personaje introvertite, reflexive, interogative, confiscate de mari dileme morale într-o lume bizară. Dar pe axa memorării el poate fi și jovial, combinând comentariul eseistic cu filosofarea, experimentul cu mărturia documentară (v. *Hoții din apartamente*, 2006). Oricum, o fire ludică îmbibată de tragism, de permeabilitate postmodernă, coborând însă în adâncurile ființei. Doar acolo află impulsul scrisului; doar o mare durere (precum pierderea mamei) îl face să se încredințeze paginii albe.

Dacă se știa că Vl. Beșleagă este un nume de referință în spațiul prozei basarabene (omologat ca atare), iată că placheta *Țipătul lăstunului* (Cartier, 2006) ne rezervă o aparent mare surpriză. În selecția lui Andrei Țurcanu, *poetul Vladimir Beșleagă* scoate din închisoarea sertarului acele „însăilări” risipite în ani, decantate („notații lirice”, cum plin de modestie le spune), toate fără titlu, purtând un aer funebru. Este un gest de răzvrătire al poetului „sugrumat” atâta vreme, ne explică însuși autorul. Fiindcă, reamintim, Vl. Beșleagă a debutat „cu poezéle” și acum alaiul cuvintelor (care îi „sunau în urechi”), ieșind din „bezna timpului” cer – somativ – a fi așternute pe hârtie. Fie rememorând „orgile cerești ale adolescenței”, fie așteptând noaptea

prăvălită „ca un munte negru”, cu speranța recâștigării purității: „poate va ninge în sfârșit și se / va face / lumea albă”.

Ca o curiozitate, să notăm parantetic, că un alt poet moldav, trăitor la Paris, actorul și regizorul Victor Voinicescu Sotski Dumonceau (n. 22 octombrie 1945, la Florești) publica „în trei limbi” *Cântecul lăstunului / Le chant du passereau* (Litera, 1998). Iar în *L'heure évanescence de minuit / Evanescența miezenopții oră* (Lyceum, 2004), purtându-și dorul, nostalgiile și tristețile în cheie eminesciană și bacoviană, cerșind – chemat de repaos – „un pumn de toamnă”, el va include și poemul scurtisim *Zborul frânt*, scris la Paris, în decembrie 2000. Am făcut trimiterea deoarece celebrul roman al lui Beșleagă, ivit în 1966, cunoscând acum un nou timp al gloriei și un binemeritat ecou critic, purta titlul (inițial, „de lucru”) *Țipătul lăstunilor*, titlu păstrat în traduceri de care s-a bucurat în spațiul unional. Dar Vl. Beșleagă l-a abandonat tocmai sub rezerva că ar fi „prea poetic”!

Avem de-a face, se confesa autorul, cu un subiect latent. În fond rememorările lui Isai, folosind substanță autobiografică vorbesc despre destinul unei provincii: Basarabia, o colonie sovietică și *loc de ruptură* în oceanul slav. Cum Vl. Beșleagă iubește spontaneitatea nu cizelarea, această carte „de viață lungă” s-a cristalizat rapid, în vreo trei luni. Dispariția mamei i-a pricinuit o mare durere sufletească și, astfel, un subiect pierdut în hăurile memoriei, brusc reactivat, a fost „eliberat” în stare de transă. În schimb *Viața și moartea nefericitului Filimon sau anevoioasa cale a cunoașterii de sine* (roman scris în 1969-1970) a fost publicat după 18 ani! Un realism dur (fără a-l avea pe Rebreanu ca model), proustianismul (fărămițarea, dilatarea timpului), examenul moral și problematica etică fac din această carte o apariție de top. Iar autorul se instalează merituos „la vârful ierarhiei în proza basarabeană” (cf. I. Simuț). Introspectivul Filimon reconstituie în *Noaptea a treia* (cum fusese botezat manuscrisul) „o viață și o lume” prin cronică evenimentială și pulverizare epică, în vecinătatea rețetei lui D.R. Popescu, cultivând stranietatea. Stranie a fost însă și soarta acestui manuscris „îngropat” de H. Corbu printr-un „referat intern” (1971), denunțând „aberația delirantă” a prozatorului. Încât „mariajul cu cenzura” (o *absență omniprezentă*, va scrie ironic-amar Vl. Beșleagă) a întârziat nepermis apariția unei cărți care ar fi înviorat peisajul editorial, obedient, de regulă și ocupat, strivitor, de rozaceea maculatură propagandistică.

În replică, oferta lui Vladimir Beșleagă vizează alte zone. Din promisa trilogie despre Miron Costin au apărut două volume, dar prozatorul se gândea să le retopească în *Capul lui Miron*, urmând un sfat (vechi) al lui Liviu Damian. Din *Pălăria lui Sofronie* (un text-embriion, 1974) ar trage o carte „vorbită”, gândită la timpul viitor cu un titlu de policier: *Dublul suicid din Zona Lacurilor*. În fine, lunga spovedanie pe care o va încredința volumului de memorii, publicând deja *Jurnal* (2002), va stârni, previzibil, un enorm interes, dincolo de zestrea anecdotică. Fiindcă, observa Al. Burlacu, la polivalentul Vladimir Beșleagă interesează

– deopotrivă – geneza, dar și semiotica volumelor, încapsulând tocmai zbuciumul vieții. Personaj incomod, cu o evoluție lentă, cunoscând sedimentări temeinice, autorul – urmând „sfânta pedeapsă a creației” – își apără *bunul nume*. Vrea, înțelept, străin de țafnoasa demiurgie să fie în primul rând cititor. Visează, înainte de marea plecare (când va fi „gol și singur”) la *o carte a cărților nescrise*. Regretă că nu s-a născut mai târziu, că aparține unei generații „naive”, încasând loviturile destinului și înrolându-se unor idealuri străine; totuși, și-a valorificat timpul, reușind – va mărturisi deseori – „să se oblige”. Iar recolta prozastică impune. „Aproape clasicizat” (și nu doar după vrerea lui V. Gârnet), își amprentează cu un tragism difuz poezia, știind prea bine că „...ființa mea adevărată/ e doar în noapte/ împărată...” Sau: cu sufletul „trist și bolnav” ar dori să umple lumea (un boț de lut devenit ulcior) cu vise și lacrimi. În scrisul lui Vladimir Beșleagă zace ferecat un poet reprimat. Dar universul său prozastic, aducând în prim-plan personaje „înrudite genetic” (constata Al. Burlacu), acea lume bizară, populată de inadaptați, suciți, învinși etc. a trezit nedumeriri în tagma criticilor. Să fie vorba de jocul influențelor? Să fie un trend la modă, o concepție de creație, o tendință blamabilă? Spirit analitic, preocupat de radiografierea stărilor de criză, propunând personaje labirintice, Vl. Beșleagă a fost și a rămas un scriitor incomod. Romanul din 1966, vădind deschidere spre modernitate și complexitate, se anunța ca „adevăratul început acceptabil” în mișcarea prozei (cf. I. Simuț). Dar, înainte de orice, Vl. Beșleagă se vrea un cititor profesionist, receptiv și, negreșit, critic. Iar scriitura sa, împărțându-ne *vocația suferinței*, vrea să „prindă” ritmul și zbuciumul vieții; fiindcă, ne reamintea prozatorul (cel care s-a construit greu, cu depozitari lente, repudiind fraza „ciocănită”, cizelată), „creația merge mână în mână cu durerea” (v. *Suflul vremii*). Adică, preocuparea obsesivă de a capta *vocea interioară*, dorindu-se spontan, firesc; și știind că, din păcate, scapă „fluizii secreți”, scrisul fiind și rămânând „o aproximație”. Important pentru un autor ar fi, crede Vl. Beșleagă, să-și găsească propria-i cărare, să aducă în pagină lucruri profund trăite, să ofere cărți „scrise cu sânge”. Adevărata literatură nu se face cu suflet rece, nu fugind de „vâltoarea vieții”, nu părăsind temele și problemele pe care trecutul le aduce, eruptiv, spasmodic, la suprafață. În război cu critica (cea dogmatizată, schematică, ideologizată), pe baricade încă (atacând chestiunile fierbinți ale prezentului nebulos, confiscat de harța generaționistă), oferind titluri „de viață lungă”, Vladimir Beșleagă este – salvator – un critic sever al propriilor cărți. Și fiindcă nu ascultă decât de *vocea interioară*, disciplinându-și scriitura, trecută prin refrigerentul inteligenței (reprimând pânza freatică a lirismului), permeabil la nou, conservându-și tinerețea spiritului (încă bățios), Vladimir Beșleagă este un nume competitiv, urmând – grabnic – a fi recuperat, adus acasă. Adică în matca literaturii române, îmbogățită cu zestrea basarabeană, cercetată, desigur, cu ochi critic. Și acuzând, astfel, inevitabile „pierderi colaterale”...

„*DESCRIPTIO MOLDAVIAE*”

(La 295 de ani de la apariție) (I)

Radu Moțoc

împrejurările în care a apărut această importantă lucrare.

Semnalat ca un eveniment cultural în *Anuarul Bibliotecii V.A. Urechia* pe anul 2011, apariția lucrării lui Dimitrie Cantemir, *Descriptio Moldaviae*, pe data de 2 martie 1716, este un bun prilej de a reaminti câteva informații despre dinastia Cantemireștilor și

DINASTIA CANTEMIREȘTILOR

Constantin Cantemir

Pe tatăl lui Dimitrie Cantemir, Constantin Cantemir Silișteanul (n.1627), îl găsim, la numai 16 ani, mercenar în oastea polonă (1643-1660), ceauș spătăresc în Țara Românească (1660-1664), vornic de Bârlad (1664-1669), armaș (1669-1672), serdar (1673-1675; 1678-1681), mare-clucer (1682-1684) și **domn al Moldovei** până la moarte (1685-1693).

Rămas orfan de tată și mamă la numai șase luni de la naștere, Constantin Cantemir n-a învățat carte, ne mărturisește Ion Neculce, știa numai să se iscălească. Cunoștea tătara și turca, fiind deosebit de util sultanului în campania contra Poloniei din anul 1672.

Plecarea în pribegie în Țara Românească, în anul 1683, împreună cu mulți boieri moldoveni, este semnalată într-o celebră scrisoare din 28 noiembrie 1683, scrisă de medelnicerul Ilie Moțoc, către „*cinstiții frații noștri, Cantemir clucerul și alți boieri pribegi*”, fiind semnalată de Nicolae Iorga în lucrarea *Scrisori de boieri* din 1912. (1) Constantin Cantemir, la acea dată, era considerat șeful opoziției boierești față de Duca Vodă din Moldova.

Constantin Cantemir se căsătorește pentru prima dată în anul 1664 cu Anastasia, o vară a domnitorului Grigore Ghica, dar care moare la numai 40 de zile de la căsătorie. Constantin nu are noroc nici cu a doua soție din neamul boieresc al Găneștilor, Ruxandra, care după trei ani de căsătorie decedează și ea. A treia soție, Anița (m.1677), din vechea stirpe moldovenească a Bontășilor, înrudită și cu domnitorul Duca-Vodă, va fi mama celui

dintâi fiu, Antioh (n.1672) și **Dimitrie** (n.1673), care va fi botezat chiar de domnitorul Dumitrașco Cantacuzino.

În vârstă de 53 de ani, Constantin se căsătorește pentru ultima dată cu Alexandra, în ciuda interdicției Bisericii Ortodoxe, care socotea a patra căsătorie „*blestemată*” de poruncile bisericii. (2)

La 33 de ani, îl găsim pe Constantin Cantemir în slujba domnitorului muntean Gheorghe Ghica, în funcția de ceauș spătăresc, luptând alături de trupele turcești împotriva principelui Rakoczi al II-lea, contribuind decisiv la victoria acestora, fiind considerat de către cronicarul Ion Neculce un „*om viteaz și cu sfat bun*”. Consecvent cu sine însuși, își respecta cu sfințenie misiunea de serdar care presupunea supravegherea graniței cu tătarii, indiferent dacă domn al Moldovei era Dumitrașco Cantacuzino sau Ștefan Petriceicu, care se succedau la cârma țării.

După investirea ca domn al Moldovei, în data de 10 iunie 1685, Constantin Cantemir a fost nevoit să-și trimită fiul cel mare, Antioh, ostatic la Poartă, împreună cu șase fii de boieri de rangul întâi, pentru că turcii, de când Ștefan Petriceicu a trecut de partea polonezilor, nu mai aveau încredere în moldoveni. (3)

Constantin Cantemir și fiul său Antioh

Avea 58 de ani și arăta ca un om bătrân, cu barbă albă, pentru că trecuse prin multe feciorul de țăran din Siliștea Fălciului, care a ajuns domn al Moldovei. O carieră cu totul neobișnuită pentru un neștiutor de carte, om simplu, fără avere și rude influente. Relațiile bune cu dregătorii turci, o excelentă colaborare cu Șerban Cantacuzino, domnul Țării Românești, căruia i-a jurat credință și pe care a respectat-o cu sfințenie, au fost atuurile acestei nominalizări la tronul Moldovei. Cu siguranță, calitățile sale de bun luptător au contribuit indirect la această alegere pe care domnitorul, în anul 1685, nu o dezmente atunci când intră în luptă în fruntea armatei sale, șarjând contra trupelor polone la Boian, pe Prut. E greu de crezut că această „*ispravă*” era fapta unui moșneag de 58 de ani, dovedind calități fizice și pricepere militară de excepție. Nici calitățile psihice sau de bun gospodar nu au fost mai prejos. Din analiza istoricilor rezultă că, sub aspectul de bonom, nu se ascundea un tiran, dar nici pe departe un om slab care să asculte de marii

boieri, ne spune istoricul Constantin Rezachevici.

Moldova, fiind teatrul de război, era jefuită de tâlhari cazaci, polonezi sau tătari. Cantemir a fost obligat să instaureze metode medievale atât de dure, cum numai în vremea lui Vlad Țepeș și Ștefan cel Mare se mai pomenesc, fiind țara cea mai devastată, după mărturiile călătorilor străini care ne-au vizitat principatele în acea perioadă. În răstimp de doi ani au fost uciși peste 4000 de tâlhari, aducând astfel liniștea în țară. (4)

Pentru înalta trădare dovedită, Constantin Cantemir este nevoit să comande uciderea celor doi frați Miron și Velicico Costin, ca urmare a capturării scrisorilor acestora adresate regelui Jan Sobieski. Bun cunoscător al raporturilor de forțe polono-otomane, pragmatic din fire, Constantin Cantemir alege tabăra Otomană pentru a-și proteja supușii și a păstra autonomia țării.

Constantin Cantemir a reprezentat un caz cu totul deosebit; fiu de țăran orfan, neștiutor de carte, fără mari proprietăți și venituri a ajuns prin tenacitate, muncă și personalitatea sa, dar și cu puțin noroc, în scaunul domnesc, fiind și un întemeietor de dinastie.

A murit în ziua de 16 martie 1693 fiind înmormântat la mănăstirea Mira din ținutul Putna, ctitorită de domnitor peste o biserică din lemn începută de Moțoc din Odobești cu a lui jupâneasă Ursa (5).

Antioh Cantemir

Poarta Otomană nu accepta în acea vreme alegerea domnului de către boieri, așa cum a fost cazul lui Dimitrie Cantemir după moartea tatălui său. Soarta domnească depindea, în mare măsură, de influența politică și numărul pungilor oferite demnitarilor otomani, în cazul nostru oferite de Constantin Brâncoveanu, pentru susținerea lui Constantin Duca care a fost ales domn al Moldovei (1693-1695).

În această perioadă, Dimitrie Cantemir este trimis la Istanbul sub protecția unui apropiat al lui Constantin Cantemir, Mehmed Cerchez-Pașa, alăturându-se lui Antioh, fratele său mai mare.

Antioh Cantemir, care este descris de Ion Neculce ca fiind „om tânăr de 20 de ani, chipeș și cu minte așezată”, s-a urcat pe tronul Moldovei la 8 decembrie 1695. Refuzul lui Dimitrie Cantemir de a

fi domn se datorează faptului că el năzuia să devină domn în Țara Românească. Antioh a încercat să îmbunătățească relațiile care erau încordate cu Constantin Brâncoveanu, solicitându-i acestuia mâna fiicei sale pe care nu o va primi din cauza unor condiții de neacceptat. Mazilit la 14 septembrie 1700, este înlocuit cu ginerele lui C. Brâncoveanu, Constantin Duca. (6)

A doua domnie a lui Antioh Cantemir (1705-1707) se deosebește de prima prin faptul că a fost nevoit să introducă noi impozite pentru a putea achita datoriile față de Poartă. În primăvara anului 1707 îl găsim în cetatea Tighinei unde coordonează lucrările de întărire a cetății. Aici va afla vestea căftănirii lui Mihai Racoviță și mazilirea lui. (7)

Antioh Cantemir

Retras la Istanbul, a fost întemnițat la Șapte Turnuri, în anul 1711, când Dimitrie Cantemir a trecut de partea rușilor. Paradoxal, Antioh este susținut financiar la Istanbul pentru a supraviețui de către C. Brâncoveanu, atâta timp cât a trăit acesta (1714).

Dimitrie Cantemir intervine pe lângă Petru I în vederea unui plan de răpire a fratelui său Antioh cu ajutorul unei corăbii franceze. De frica unei răzbunări asupra coloniei franceze din Istanbul în situația în care conspirația eșua, regele Franței, Ludovic al XV-lea, nu acceptă această variantă, deși este rugat de Petru I.

Antioh moare la Istanbul în anul 1726, fiind decapitat ca urmare a suspiciunilor de a fi corespondat cu rușii, variantă vehiculată de fiul mai mare al lui Antioh, dar care este acceptată cu rezerve de către istoricul Paul Păltănea. (8)

Note:

1. Dinastia Cantemireștilor Secolele XVII-XVIII, Coordonator și redactor științific, acad. Andrei Eșanu, Ștefan S.Gorovei, Obârșia Cantemireștilor. Chișinău: Ed. Poligrafică Știința, Academia de Științe a Moldovei, 2008, p. 23.
2. Dinastia Cantemireștilor Secolele XVII-XVIII, Coordonator și redactor științific, acad. Andrei Eșanu, Constantin Rezachevici, Constantin Cantemir, (1627-1693). O viață neobișnuită-de la Silișteni la scaunul Moldovei, Chișinău: Știința, 2008, p. 61.
3. Ibidem, p. 70.
4. Ibidem, p. 83.
5. Ibidem, p. 86.
6. Dinastia Cantemireștilor, Secolele XVII-XVIII, Coordonator și redactor științific, acad. Andrei Eșanu, Demir Dragnev, Antioh Cantemir, Chișinău: Știința, 2008, p. 105.
7. Ibidem, p. 107.
8. Dinastia Cantemireștilor Secolele XVII-XVIII, Coordonator și redactor științific, acad. Andrei Eșanu/Paul Păltănea, Familia și descendenții lui Antioh Cantemir. Chișinău: Știința, 2008, p. 115.

(Va urma)

Antioh Cantemir

Ilie Tănăsache la 80 de ani

Pentru publicistul și prozatorul român Ilie Tănăsache, născut pe 29 aprilie 1931, comuna Independența, județul Galați, deși „viața este un șir interminabil de întrebări și mirări” nu conține să se bucure de «clipa cea repede ce ni s-a dat».

„Să mă bucur de miracole - dar sunt atent și la fragilitatea lumii în care existăm. Am și eu nostalgiile mele, speranțele mele. Până aici am străbătut un drum lung. Dacă reușesc să-i împing capătul, cât mai departe, în viitor - cu atât mai bine”.

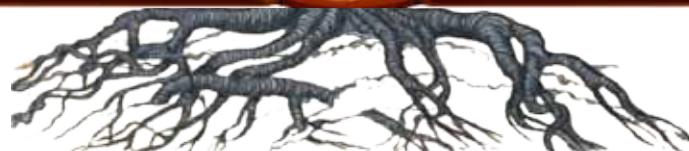
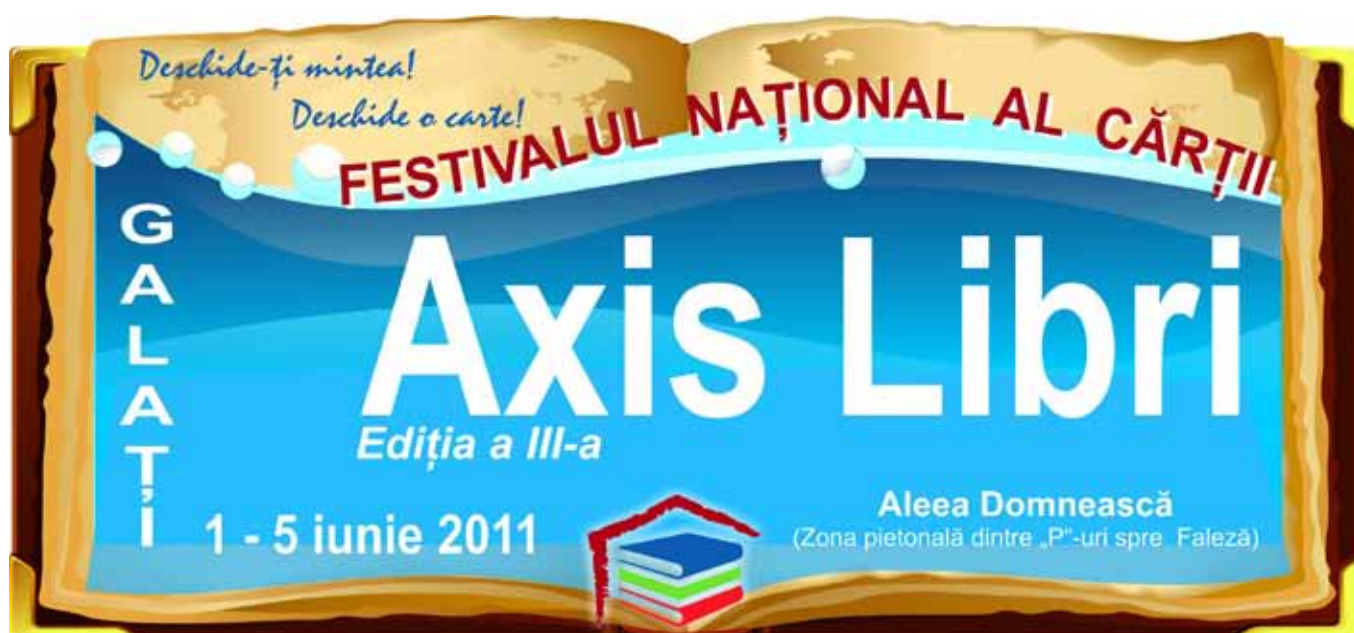
Viorel Dinescu la 60 de ani

„Sobru și sugestiv, dar având vocația limbajului poetic, mușcat de zăvozii melancoliei, dar impunându-și imperative didactice superioare, îndrăgostit de forme și de concepte și scufundat în adâncurile spirituale ale limbii, acest lider de generație își continuă demersul liric, ducându-l pe culmi inimaginabile. Adânc forând în ecologia universului uman și schimbând registrul după forma mentis, Viorel Dinescu dă cuvântului o intenționalitate revelatoare, receptând fiecare sunet după muzica astrilor lăuntrici”.

Cezarina Adamescu

Apostol Gurău - Premiu pentru proză pe anul 2010

Scriitorului gălățean Apostol Gurău i s-a acordat sâmbătă, 16 aprilie 2011, în sala de festivități a Universității „Ovidius” din Constanța, de către Filiala „Dobrogea” a Uniunii Scriitorilor din România, Premiul pentru proză pe anul 2010 pentru romanul „€ - Anonimii”, vol. I, apărut la editura gălățeană „Pax Aura Mundi”. Din palmaresul romancierului gălățean, care a debutat cu volumul de povestiri „Începutul verii astronomice” în 1978, la Editura „Cartea Românească”, mai pot fi amintite și Premiul tinerilor scriitori pentru roman („Defonia” – 1981), Premiul revistei Porto-Franco pentru roman („Sâmbure înflorit” – 1990), Premiul pentru eseu-memorialistică „C. Negri” al revistei „Porto-Franco” – 2002.

SUMAR

CONSTANTIN BRÂNCUȘI - Esențe brâncușiene	Coperta 2
ZANFIR ILIE - „Carte frumoasă, cinste cui te-a scris”	1
BIBLIO-BREVIAR	
VALENTINA ONET - Dunărea într-o veche tipăritură venețiană de la 1685	2
LEONICA ROMAN - Din presa gălățeană a primului deceniu al secolului al XX-lea (II)	4
LENUȚA URSACHE - Cultura informației - componentă esențială a educației permanente	6
MARICICA TĂRĂLĂ-SAVA - Bucuria lecturii	8
CĂTĂLINA ȘOLTUZ - Biblioteca publică în contextul noilor tehnologii informaționale	9
NICOLETA ȘUSANU - Bibliotecarii și cititorii mai aproape de cărți	10
ANDREEA IORGA - Cărți pentru nevăzători la Biblioteca „V.A. Urechia”	11
SIMONA MILICA - Transferul definitiv al documentelor specifice de bibliotecă	12
DANA PRUTEANU - Muzica - rafinamentul sufletului	13
SALONUL LITERAR AXIS LIBRI	
SILVIA MATEI - Salonul literar „Axis Libri” - Cronica evenimentelor	14
RECENZII	
MIA BĂRARU - Toderiță, Ioan. Ion Barbu	17
MIA BĂRARU - Necula, Ionel. Uricar la poarta Moldovei de Jos	17
DORINA BĂLAN - Necula, Ionel. Liești: Satul dintre grinduri și cuhalm	18
DORINA BĂLAN - Toderiță, Ioan. Bună seara, domnule Mallarmé!	18
PAULA BALHUI - Necula, Ionel. Spiritul vrâncean în lecturi electiv	19
CORNELIU PANAIT - Solomon-Lazanu, Mariana. Crotalul diamant	19
MARCELA CIOBĂNUC - Solomon-Lazanu, Mariana. Crotalul diamant	20
MARICICA TĂRĂLĂ-SAVA - Dinescu, Viorel. Arhipelag stelar	21
LIDIA IGNAT - Toderiță, Ioan. Revelația și relevanța textului literar	21
LOCALIA	
DINU GÂNDU - Casa de Cultură a Studenților - la 50 de ani (I)	22
ȘTEFAN ANDRONACHE - Biserica Banu din Nicorești, o ctitorie cu peste două secole de istorie	24
LEȚIȚIA BURUIANĂ - „Ziarul nostru” - o publicație feministă în Galațiul interbelic	26
EUGEN HOLBAN - Obiceiuri din ciclul vieții: Nunta	28
DORINA SIMONA MOISĂ - Biblioteca Franceză „Eugen Ionesco” din Galați la un deceniu de existență	31
PERSONALIA	
EUGEN DRĂGOI - Ioan Bohociu „Armonii ” biografice uitate (I)	32
VASILE GOGEA - Brâncuși. Esența și zborul	33
IONEL NECULA - Ion Petrovici într-o nouă apariție vitrinieră (I)	34
CATINCA AGACHE - C.Gh. Marinescu un model și un formator	36
REFLECTII DIALOGICE	
FLORINA ZAHARIA - „Viitorul a început cu cele mai frumoase poezii de dragoste”	38
DANA VLAD - Maeștri scenei românești: Eugen Cristea (I)	40
CUTIA DE REZONANȚĂ	
DAN PLĂEȘU - Comerț cu șurubete	42
ION MANEA - O bibliotecă pentru un autograf	43
GABRIEL GHIMPU - Poeme	44
ILIE Z. PLEȘCAN - Poeme	45
GHEORGHE GURĂU - Poeme	46
CORIOLAN PĂUNESCU - Poeme	47
SPERANȚA MIRON - Poeme	48
DIONISIE DUMA - Poeme	49
MAXIMILIAN POPESCU-VELLA - Epavele	50
ILIE TĂNĂSACHE - Brusc, începu să bată vântul... (I)	52
BENONE PUȘCĂ - Timpuri învolburate	55
ROBERT REGINALD - Nab	58
IOAN GH. TOFAN - Părintele Florea	60
VASILE GHICA - Surăsuri migdalate (III)	62
MARCELA BARBU - 270 de zile	63
CONFLUENȚE CULTURALE	
VIRGINIA CHIRIAC - „Taifasurile” scriitorului Coriolan Păunescu	64
THEODOR PARAPIRU - Săptămâna patimilor	65
a.g. secară - Rânduri despre un manuscris intitulat „Gimnastul fără plămâni”	66
VASILE ANDRU - Numele mărgăritarului	67
VASILE LEONTE - Ucenicie în imperiul semnelor	68
CONSTANTIN GH. MARINESCU - Aportul „Ligii Culturale Române” sub conducerea academicianului V.A. Urechia (I)	69
EVENTIMENT	
ADRIAN DINU RACHIERU - Vladimir Beșleagă - 80	72
RADU MOȚOC - „Descriptio Moldaviae” (I)	74
Ilie Tănăsache la 80 de ani	76
Viorel Dinescu la 60 de ani	76
Apostol Gurău - Premiu pentru proză pe anul 2010	76

Notă: În numărul următor, *AXIS LIBRI* va prezenta documente din Colecțiile Bibliotecii, aspecte de la ediția a III-a Festivalului național de carte *AXIS LIBRI* precum și activități din perioada vacanței de vară.

Director: ZANFIR ILIE

Redactor-Şef: Letiția Buruiană

Redactor-Şef adj.: Mia Băraru

Secretar general de redacție: Dorina Bălan

Redactori: Silvia Matei, Camelia Toporaș, Leonica Roman

Tehnoredactare: Cătălina Ciomaga, Adina Vasiliță, Sorina Radu

Ilustrația revistei a fost realizată după colecțiile

Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați.

Adresa: Galați, Str. Mihai Bravu, nr. 16.

Tel: 0236/411037, Fax: 0236/311060

E-mail: axislibri@gmail.com; axislibri@bvau.ro

Web: <http://www.bvau.ro/axislibri>

ISSN: 1844-9603

Revista *Axis Libri* este membră **APLER** (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România) și **ARPE** (Asociația Revistelor și Publicațiilor din Europa).

